

371.3
O-89

16 MAY 2013

371.3

5-89

2. U. lv. 2.

Լ ՈՒՄԺՈՂԿՈՄՄՏ

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԳԼԽ-ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

371.1

We

$$\frac{1004}{16192}$$

ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

Ուսուցչական կուրս կոնֆերանսների համար

3 6 r 6 q w 6 — 1 9 2 7

Բ Ա Ց Ա Տ Ր Ա Կ Ա Ն

Կուրս-կոնֆերանսների կազմակերպության չեվ
մեթոդների մասին

Լուսարժեքների վերջին համագումարի վերջում համաձայն, այսուհետև տարեկան կազմակերպվելու չեն կուրս-կոնֆերանսները շրջանային կենտրոններում, վերջինս նպատակը պետք է լինի պլանավորել շրջանի դպրոցների աշխատանքները մեկ կողմից, մյուս կողմից՝ պլանավորել շրջանի ուսուցչության տարեկան աշխատանքները թե ուսման խորհրդի և թե ինքնազարգացման գծով:

Բացի այդ՝ տարվա մեջ լինելու չեն յերեքական շրջանային 2—3 որչա կոնֆերանսներ տրամեստրերի վերջին հաշվառման և լրացուցիչ պլանային աշխատանքների համար:

Այս տարվա կուրս-կոնֆերանսների որակարգ—ծրագիրը վարչություն, քաղաքապետարի և լուսաշխի միության համաձայնեցրել է, թողնելով տեղերին լրացնել այն տեղական հրատապ մեկ կամ յերկու խնդրով: Որակարգ—ծրագրի մեջ մտնում են հետևյալ կետերը.

- 1) Կազմակերպչական հարցեր—
- 2) Դպրոցի տարեկան աշխատանքների ծրագրումը.
- 3) Դպրոցավարություն.
- 4) Ծրագրերի ուսումնասիրություն և կոմպլեքսների մշակում.
- 5) Ուսակություններ և մեթոդներ.
- 6) Քաղաքագիտություն Ա. աստ. դպրոցում.
- 7) Լիկվյանի և կիսազրագիտների դպրոցի ծրագիրը և մեթոդները.
- 8) Պրոֆգրագիտություն.
- 9) ա. Ինքնազարգացման կազմակերպությունը և մեթոդները.

բ. Ինքնազարգացման խմբակի կուրս-կոնֆերանսը նախատեսված է 20 որվա տևողությամբ, վերջին 17 որը, 5—6 ժամ որական, տրվելու չեն պաշտոնական զբաղմունքների, իսկ 3 որը՝ հանգստի:

Կոնֆերանսների հաջողությունն կախում ունի նախ՝ հաջող ղեկավարությունից և յերկրորդ՝ հաջող կազմակերպության և մեթոդների կիրառումից: Այս բոլորը նպատակ ունի ղեկավարման թերիները լրացնելու, չեթե միայն բրոշյուրում ղեկավարված ցուցմունքները լրիվ ոգտագործվեն:

Կուրս-կոնֆերանսների կազմակերպչական ձևը

Առաջին որը նվիրվելու չե կոնֆերանսի կազմակերպչական աշխատանքներին:

Նախ՝ անհրաժեշտ է ապահովել կոնֆերանսի անդամներին գիշերելու, սնվելու և պարապելու հարմարություններով: Երա համար անհրաժեշտ է շենքը հարմարեցնել, վոր կատարում է լուսհրահանգիչը տեղիումի հետ: անկողիններ և այլ հարմարություններ պետք է բերեն կոնֆերանսի անդամները:

1) Կոնֆերանսների աշխատանքները հաջող վարելու համար ընդհանուր ժողովը ընտրում է նախագահություն, վորի մեջ մտնում են կոնֆերանսի ղեկավարները, տեղիումի նախագահը, լուսհրահանգիչը և կոնֆերանսի անդամներից յեքեքը: Քարտուղարություն համար կոնֆերանսը ընտրում է յեքեք հոգի:

2) Նախագահությունը, քարտուղարությունը և սեկցիաների նախագահները ունենում են միացյալ նիստեր, ուր համաձայնեցնում են աշխատանքի ժամանակը և ընթացքը:

3) Տնտեսական բաժնի ղեկավարը և պատասխանատուն լուսհրահանգիչն և կամ լուսբաժնի նշանակած անձնավորությունը:

4) Կոնֆերանսի կազմը բաժանվում է սեկցիաների, վորոնք ունին իրենց նախագահը և 2—3 քարտուղարը:

Հիմնական սեկցիաներն են

ա) Չորս մեթոդական սեկցիաներ ըստ ա. ստտ. դպրոցի խմբերի, վորոնք մշակելու լին յուրաքանչյուր խմբի ա. արթմաստրի կոմպլեքսները: Այս սեկցիաների մեջ մտնում են խմբերում աշխատող ուսուցիչները, վորոնք սեկցիաների աշխատանքների ընթացքում պարզում են և գրի լին տունում իրենց անելիքը, իրենց հանձնած խմբում: Ուրեմն, անհրաժեշտ է, վորպեսզի նախորդ յուրաքանչյուր ուսուցիչ խմբին, վոր խմբի ղեկավարությունն իրեն է հանձնված:

բ) Ռազոնական սեկցիաներ, վոր փաստորեն նույնն է ինչ վոր է ուսուցչական մանխորհուրդը: Այս սեկցիաները մշակում և հաստատում են իրենց ուսուցչի դպրոցների տարեկան աշխատանքի պլանները, ծրագրում են ուսուցչի դպրոցների և ուսուցիչների հասարակական աշխատանքը, գաղափարական աշխատանքների կազմակերպումը, դպրոցների նյութական բազայի, ընդունելությունների և նման խնդիրները:

գ) Քաղաքացիական սեկցիա. մեկը՝ լիկկաշանների, վորի մեջ մտնում են լիկկաշաններում աշխատող ուսուցիչները և մյուսը՝ կիսապրագմանների դպրոցների սեկցիան, վորի մեջ մտնում են վերջինների դասատուները:

դ) Դպրվարական սեկցիա կազմված դպրվարներից:

յե) Պրոֆ և քաղ սեկցիաների կազմակերպման փոխարեն նպատակահարմար է կազմել փոքրիկ խմբակներ, վորոնք ուսումնասիրում և ներկայացնում են կոնֆերանսի պլենումին զեկուցումներ: Պրոֆգրադիտությունը և քաղգրադիտությունը (հասարակագիտություն) մեծ մասամբ անցնելու լին դասախոսությունների և բեֆերատների ձևով:

Համաձայն այս կազմակերպության, յուրաքանչյուր դասատու մտնում է առնվազն յեքիդ և առավել յեքեք սեկցիայի մեջ՝ մեթոդական, առնական և քաղաքացիական (յեթե դասավանդում է քաղաքացիական դպրոցում): Դպրվարները, բացի այդ՝ մասնակցում են և դպրվարական սեկցիային: Ուսուցչի և առաջին արը, յեքեք կազմվում են սեկցիաները, միաժամանակ պիտի պարզել թե ինչ հերթով են պարապելու սեկցիաները, վոր չխանգարվի աշխատանքների նորմալ ընթացքը:

Կոնֆերանսի աշխատանքի մեթոդները

1. Վորեն նոր աշխատանքի սկզբին, թե կոնֆերանսի պլենումին և թե սեկցիաներում, անհրաժեշտ է բացատրական դասախոսություն միջոցով պարզել նյութը: Այսպես, որինակ՝ ծրագրերի անալիզը դպրոցի տարրական աշխատանքների ելույթունը, գաղափարություն ելական խնդիրները, քաղաքացիական դպրոցի ծրագիրը և մեթոդները, առանձին դասախոսություններ առարկային կոնֆերանսի և սեկցիաների համար:

2. Ժամանակի տնտեսման նպատակով նպատակահարմար է, վոր յուրաքանչյուր սեկցիա իր աշխատանքի նյութը բաժանի առանձին հարցերի և բաշխի սեկցիայից կազմված խմբակների մեջ՝ աշխատելու, վոր յուրաքանչյուր խմբակ մեկ հարց մշակի և ներկայացնի սեկցիայի պլենումին, ուր մանրամասն քննվում և ընդունվում է խմբակի զեկուցումը: Այսպես որինակ՝ հնարավոր է կոմպլեքսները մեթոդական սեկցիաներում բաշխել խմբակներին մեջ և ապա ընդունել սեկցիայի պլենումին:

3. Կուրս-կոնֆերանսի պատասխանատու ղեկավարները աչցելում են խմբակներն աշխատանքի ժամանակ և առիթ ցուցմունքներ, քննում են խմբակի մշակած և պատրաստից նյութը զեկուցողի հետ սեկցիայի նիստի համար:

4. Յուրաքանչյուր հարցը մշակելիս՝ անհրաժեշտ է այդ նյութին վերաբերող աղբյուրներն ոգտագործել, ըստ ամենայնի, մաքերի փոխանակություն կարգով և գրի առնել լեզրակացությունը:

5. Վորեն սկզբունքային տարածայնության ղեկավարում խնդիրը պետք է ղենել սեկցիայի նիստի կամ ղեկավարի լուծման:

6. Յուրաքանչյուր սեկցիայի անդամ աշխատանքի գրավոր արդյունքը պետք է ունենա՝ դպրոցում ոգտագործելու համար, գրա համար կոնֆերանսի ընթացքում պետք է գրի առնել խնդիրները:

7. Կուրս-կոնֆերանսը պետք է ունենա գրադարան և փոքրիկ լաբորատորիա, վորից պետք է ոգտվեն բոլոր անդամները լիակատար կերպով: Պրագմանը պիտի կազմվի լուսբաժնի և տեղիումի միջոցներով, ինչպես և դպրոցների և անհատ ուսուցիչների իրենց հետ բերած գրքերից, դասագրքերից, ամսագրերից և այլն:

Լաբորատորիան պետք է լինի կուրս-կոնֆերանսի վայրում գտնվող դպրոցի լաբորատորիան:

8. Այս կամ այն խնդիրը լավ յուրացնելու համար հնարավոր է սեկցիայի կամ ամբողջ կոնֆերանսի առաջ կազմակերպել դասախոսություն այդ խնդրի մասին:

9. Կոնֆերանսը վերջին ուրը նվիրում է սեկցիաների աշխատանքների ամփոփման, լսում է սեկցիաների նախագահների զեկուցումները և ընդունում համապատասխան բանաձևեր: Առանձին բանաձևով ձևակերպվում է կոնֆերանսի գրական և բացասական կողմերը ապագայում կոնֆերանսի աշխատանքները ավելի արդյունավետ դարձնելու նպատակով:

10. Սեկցիաների աշխատանքները որվա մեջ պետք է դասավորել յեքիդ հերթի. ճաշից առաջ և հետո: Սեկցիաների պլենումները պետք է վերեն աշխատի հերթով, վորպեսզի ղեկավարը կարողանա մասնակցել բոլոր սեկցիաների պլենումներին:

11. Միևնույն սեկցիաները (մեթոդական 4 սեկցիա) կարող են աշխատել միաժամանակ, վորով բոլոր անդամները զբաղված կլինեն և չեն զբաղվի այլ աշխատանքներով:
12. Յերկու տարբեր բովանդակության սեկցիաները (մեթոդական և ուսումնական) կարող են աշխատել միևնույն որում չերկու տարբեր հերթերի, վորպեսզի կոնֆերանսի միևնույն անդամը կարողանա մասնակցել այդ սեկցիաներին:
13. Նպատակահարմար և մեթոդական և ուսումնական սեկցիաների աշխատանքները սկսել զուգընթացաբար և կոնֆերանսի սկզբից, իսկ մյուս սեկցիաները՝ կոնֆերանսի վերջին մասում:
14. Հասարակագիտության և պրոֆգրագիտության, նմանապես և առանձին հարցերի մասին դասախոսությունները և զեկուցումները, պետք է գցել ամեն որ առաջին ժամերին, նախքան սեկցիոն պարապմունքները:

Սխեմա Կուրսկոնֆերանսի աշխատանքների համար

Ա. Կազմակերպչական խնդիրները	Առաջին որը՝ 1) կազմակերպչական խնդիրներ՝ 3 ժամ:	
	Վերջին որը՝ 2) աշխատանքների հաշվառում յեվ ամփոփում՝ 4 ժամ:	
Բ. Սեկցիաներ		
1). Մեթոդական	ա. խմբի	ծրագրերի ուսումնասիրություն
	բ. ,,	կոմպլեքսների մշակում
	գ. ,,	ունակությունների և յուրաք. խմբական
	դ. ,,	մեթոդների ուսումնասիրություն՝ 27 ժամ:
2). Ռազոնական	ա. ուսյոնի	դպրոցների և ուսուցիչների տարեկան աշխատանքների
	բ. ,,	սլանի մշակում. գավառագիտական
	գ. ,,	աշխատ. կազմակերպում, Յուրաք. ուսյոնաինքնազարգացման
	և այլն	խմբակների կազմակերպում: յին 15 ժամ:
3). Դպրվարական	Դպրոցի կազմակերպության խնդիրներ, գործավարություն, հաշվառում և դպրոցական աշխատանքների ղեկավարություն: 16 ժամ.	
4). Քաղլուս	ա. Լիկկա-յանների	Անգրագիտության վերացման ծրագրեր և մեթոդներ. Յուրաք. սեկ-
	բ. Լիսագրագետների	կազմակերպչական խնդիրներ՝ ցիային 10 ժ.

Գ. Դասախոսություններ

Բ հ ֆ եր ա տ ն ե ր	
1). Հասարակագիտ.	Ա. աստիճանի դպրոցի հասարակագիտ. 18 ժամ.
2). Պրոֆգրագիտ.	Պրոֆգրագիտական գործնական խնդիրները 12 ժամ.
3). Պատերազմի վտանգը և դպրոցի անելիքները	3 ժամ.
4). Հոկտեմբերյան հեղափոխության տոնակատարությունը	3 ժամ.
դպրոցում	

ՆՅՈՒԹԵՐ ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՍԵԿՑԻԱՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Կոմպլեքսների մշակման յեվ պլանավորման աշխատանքները

Կուրսկոնֆերանսի մեթոդական չորս սեկցիաներում մշակվելու չեն ա. տրիմեստրի կոմպլեքսները. այդ աշխատանքի ընթացքում յուրաքանչյուր ուսուցիչ շատ մոտից ուսումնասիրում է ծրագիրը, յուրացնում է կոմպլեքսի մշակման տեխնիկան, վորոշում է այն մեթոդները, վոր գործադրելու չեն այս կամ այն նյութը անցնելիս, պարզում է ինչ նյութ է տալու յերեսներին, ծրագրում է հմտությունների (ունակությունների) և վարժությունների չափը ու կոնկրետ վորոշում նրանց տեղը կոմպլեքսի մեջ: Միաժամանակ այս աշխատանքը դյուրացնելու չե ուսուցչին բ. և գ. տրիմեստրի կոմպլեքսները մշակելու ռազմանկ խորհրդի նիստերի ժամանակ: Իբրև նյութ սեկցիաների աշխատանքների համար ծառայելու չեն. 1) Ա. աստիճանի 1927 թ. հրատարակված ծրագրերը, 2) այս հոգվածին կցած մշակված կոմպլեքսների նյութը, 3) բոլոր այն դասագրքերը և ձեռնարկները, վոր հանադրարված են Ա. աստ. դպրոցների համար. (ցուցակը տես բրոշյուրի վերջում). 4). ուսու լեզվով յուս տեսած բազմաթիվ ձեռնարկներից և պարբերականների հոգվածներից նրանք, վոր տեղում սեկցիաները կունենան իրենց ձեռքի տակ:

Նախ քան կոմպլեքսների մշակումը, կուրսկոնֆերանսի նիստին ղեկավարը զեկուցելու յե՝ 1) ծրագրերի բովանդակության (ընդհանուր գըծերով) և կիրառվելիք մեթոդների մասին, 2) կոմպլեքսների մշակման տեխնիկայի մասին (հիմք ունենալով կցված կոմպլեքսները): Մտքերի փոխանակության կարգով դրված խնդիրները յուրացվում են կոնֆերանսի կողմից: Սրանից հետո սկսվում են մեթոդ սեկցիաների պլենար նիստերը, վորոնց ընթացքում լսվում են զեկուցումներ, ա. տրիմեստրի տվյալ խմբի ծրագրերը (կոմպլեքսները և ունակությունները), վորից հետո նյութերը բաժանվում են 3—5 անդամներից կազմված խմբակների մեջ այնպես, վոր յուրաքանչյուր թեման կամ չենթաթեման (յեթե կոմպլեքսը մեծ է և կազմված առանձին չենթաթեմաներից. տես գ. և դ. խմբերի ծրագրերը) վերցնում է մեկ խմբակ:

Այսպիսով, խմբակները, մշակելով կոմպլեքսները, զեկուցում են նախ՝ թե ղեկավարին և ապա սեկցիայի պլենումին, վորը քննում է հաստատում է այն: Կոմպլեքսների նյութը դասավորելու համար մշակված են չերկու տիպի ստորեվ բերված տախտակները: Սեկցիաները կարող են ընտրել մեկ կամ մյուս տիպը:

Կոմպլեքս ամիս ամսաթիվ
սկիզբը
վերջը

Յենթաթեմա
1. Նյութի պատկերումը յերեւանցիների հետ.

(Ներածական գրույց կապելով այն անցած նյութի հետ, պարզելով թեմայի կամ յենթաթեմայի նշանակությունը մեր շրջապատի կյանքի համար. ինչ նոր բան պետք է սովորենք, ուր պետք է գնանք դիտելու, ինչ աշխատանքներ պետք է կատարենք (ընդհանուր գծերով), չերբ պետք է վերջացնենք այս նյութը. ժամանակի մեջ դասավորել աշխատանքը, կազմակերպել արտադրական ոգակներ (աշխատանքի բաժանում):

2. Ա. ԲՈՎԱՆՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ		Բ. Մ Ե Թ Ո Ղ Ն Ե Ր	Գ. ՆՄՏՈՒԹՅՈՒՆ
Քրտադրական աշխատանքի բնույթը	Հասարակական կամ լեզվ աշխատանք	Դիտողություն, հետազոտական աշխատանք, ամսական ուսումնասիրություն	Գեղարվեստական վերաբերություն
Աշխատանք հողի վրա, արհեստանոցում. նրանց կազմակերպությունը, գործիքները:	Կոմպլեքսային գույքի թաց վորեն հասարակական ոգտավետ աշխատանք աշակերտների ընտանիքում, գյուղում, կոտպերատիվում, գործարանում, ալումբում, խորհրդում և այլն: Աշակերտների կազմակերպելու ձևեր:	Երկուստեք. յերեւանցիների նախկին դիտածի վերադարձում, յերեւանցիների նախկին և այլն: Լաբորատորական փորձեր, մոդելների պատրաստելը: Ոգնություն աշխատակիցներին հետազոտական նպատակով: Յերկրաչափական ձևեր, թվապահ մեծություններ, չափումներ, գրաֆիկային և դիագրամային աշխատանքներ, խնդր. լուծումներ:	1. Լեզվական 2. Մաթեմատիկական 3. Հասարակական 4. Տեխնիկական 5. Խրամատրիգրիա 6. Շարադրություն

Հողվածների ու գրքույկների ընթերցումներ, փորձեր, յենթաթեմայի կազմակերպություն:

3. ՔԱՓՈՓՈՒՄԿԱՆ ԿԱՏԱՐԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆԳՆԵՐԻ

(Ինչ նոր բան սովորեցինք—գիտեցինք, յերեւանցիներ, փորձեցինք: Ինչ արեցինք մեր շրջապատի համար. տալ յերեւանցիներ աշխատանքներ, յուրյունքներ, սխալներ, ուղղելու արժեքներ, հաջողություններ, յերեւանցիների կատարած աշխատանքների համեմատություններ, յուրյունքներ, սխալներ, ուղղելու արժեքներ, հաջողություններ, յերեւանցիների կատարած աշխատանքների համեմատություններ, յուրյունքներ, սխալներ, ուղղելու արժեքներ):

Տ Ա. Խ Տ Ա. Կ № 2.

Կոմպլեքս Սկիզբը (ամիս, թիվ)
թեմա վերջը (ամիս, թիվ)

ա. Ներածական գրույց անցնելիք նյութի մասին, աշխատանքի պլանավորումը աշակերտների հետ, աշխատանքների կազմակերպումը (արտադրական ոգակներ, նախնական կապ կոմպլեքսի ընթացքում անհրաժեշտ հիմնարկների հետ)

(Ուղղվածել նկատի առնելով բ. կետի պահը):

բ. Կոմպլեքսի նյութը, մեթոդները և նրա ընթացքում անցնելիք հետազոտությունները:

1. Ուսումնասիրություն	2. Արտադրական և հասարակական աշխատանք, վեր կատարելու յեն յերեւանցիները:	3. Աշխատանքի մեթոդները:	4. Գեղարվեստական վերաբերություններ, վերաբերություններ, գրություններ:	5. Հրմատություններ, ներկայացումներ, ժողովություններ:	6. Տարածություններ, ներկայացումներ:
-----------------------	--	-------------------------	--	--	-------------------------------------

գ. Անցած նյութի ամփոփում:

Զխորանալով տախտակների բացատրություն մեջ (տախտակներն ուսումնասիրելով պարզվում է այդ), անհրաժեշտ է մի քանի կետերի վրա ուշադրություն դարձնել:

1) Տախտակի չափաքանչյուր սյունակը լցնելիս հարկավոր է կոնկրետ բովանդակություն դնել նրա մեջ, ցույց տալ այն կոնկրետ աշխատանքը, վոր ուսուցիչը աշակերտի հետ կատարելու չէ. որինակ՝ ընթերցանություն, գրույցի, գրավորի, եքսկուրսիայի, արտադրական, հասարակական աշխատանքի, նկարչության և այլն կոնկրետ նյութը:

2) Վարժությունների և հմտությունների (ունակությունների) նյութը չմոռանալ վորոշ կերպով դնել այնպիսի տեղերում, վոր նրանք ոգտագործվեն կոմպլեքսի համար և միաժամանակ կոմպլեքսի այս կամ այն մասը ամբողջացած լինի և չկարատվի վարժությունների համար:

3) Կոմպլեքսի նյութը զարգացնել բնական ձևով և ժամանակի մեջ դասավորել բնական հետևողականությամբ: Տախտակի սյունակների մեջ այս հետևողականությունը հասկանալի դարձնելու համար սյունակներում նյութը պետք է դասավորել մեկը մյուսից հետո՝ անկախ նրանից, թե վոր սյունակի մեջ է գտնվում տվյալ նյութը:

Այնպես, վոր, յեթե չերկու սյունակի նյութերը գտնվեն մեկ հորիզոնականի վրա, այս կնշանակի, վոր այդ նյութերը պետք է անցնել միևնույն որում կամ միևնույն դասին, իսկ յեթե մեկ սյունակի նյութը սկսվում է մի այլ սյունակի տեղատեղ վերջանալուց հետո, այդ կնշանակի, վոր նախ՝ պետք է անցնել վերը գտնվող նյութը և ապա՝ նրանից անմիջապես ցածր տեղավորված նյութը, թեկուզ այդ նյութը այլ սյունակում գտնվի: Կոմպլեքսների մշակման տեխնիկայի այս կետը կարևորագույն նշանակություն ունի, ուստի անհրաժեշտ է կցված տախտակները նախորոք լավ ուսումնասիրել: Յուրաքանչյուր սյունակում նշանակված նյութը որգանական կապ պիտի ունենա մյուս սյունակների նյութերի հետ:

4) Չ պետք է վոգեորվել նյութերի շատությունը և պետք է տալ միայն ամենանհրաժեշտը: Սրա համար պետք է ամեն մի նյութի համար ժամանակի քանակը նախորոք նախատեսել և, յեթե կարիք զգացվի, նույն իսկ նշանակել տախտակի մեջ:

5) Ի վերջո այս ձևով մշակված տախտակների փոխարեն կարելի չէ կոմպլեքսները դասավորել մեկ սյունակում — այն հետևողականությամբ, ինչ հետևողականությամբ կոմպլեքսը չերեխաների հետ անցնելու չէ ուսուցիչը: Սակայն, այս դեպքում չպետք է աչքաթող արվի տախտակի սյունակների վոշ մի տարրը: Այս պարզ մի սյունակի ձևը լիովին կյուրացվի, չերբ սեկցիաները մեկ կոմպլեքս կփորձեն նախորոք մշակել տախտակի ձևով:

6) Վորքան մանրամասն նախատեսված լինի մշակված ծրագրում անցնելիք նյութը, կիրառվելիք մեթոդները և գործադրելիք ժամանակը, այնչափ ուսուցչի համար հետագայում հեշտ կլինի դասատվությունը դրություն:

Տախտակները իբրև նմուշ հրահանգչական կուրսերում մշակված չորս կոմպլեքսները, դասավորված տախտակ № 1-ի ձևով: Այդ նմուշները չերբեք ել որինակելի չպետք է համարել. ունեն պակասներ: Որինակ՝ ընթերցանելի նյութը, ինչպես և այլ աշխատանքները, հաճախ անորոշ են, այն ինչ ուսուցչի համար հենց այդ է հարկավոր. կոնկրետ նյութի նշանա-

կումը սյունակներում դուրացնելու չէ ուսուցչի գործը՝ դասերին պատրաստվելիս: Յերկրորդ պակասն այն է, վոր կոմպլեքսները մշակված են անորոշ վայրի համար. այն ինչ անհրաժեշտ է, վոր մշակված կոմպլեքսը լինի վորեւե կոնկրետ միջավայրի արտահայտություն: Սեկցիաները կոմպլեքսները մշակելիս ուշք պետք է դարձնեն, վոր դպրոցի վայրը արտապրեսները մշակելիս ուշք պետք է դարձնեն, վոր դպրոցի տեղականից չուրաքանչյուր ուսուցիչի տախտակի մեջ պետք է մտցնի իր դպրոցի տեղական բնորոշիչ մոմենտները: Այս ձևով միայն կոմպլեքսը կդառնա կենսական և կենդանի:

Գարեհաճ մեղմեցնալը յեղ գարեհաճային առնառնեցեալից հախապառաքանութիւնը սկիզբը 1-ին մարտի վերջը 23-» »

Պետրոսական գրուից. — Երեւելիս յեղանակներ են յեղել ձմրանը — բութ, բորան, արեգակի դիւքը յերկնականաւորում, որերի կարճ տևողութիւնը, վերջերների յերկար լինելը: Գյուղացիների աշխատանքը ձմրան և ժամանակը գյուղի ողաներում: Համեմատել նախկին և այժմիս բնութիւնը. որերի աստիճանական յերկարելը, յեղանակի տաքանալը և այլն:

Ն Յ Ո Ի Թ Ի Ծ Բ Ա Գ Բ Ո Ի Մ Ն

Ծանոթանալ բնութիւն, յեղանակի փոփոխման, ընտանիքի աշխատանքի ու կյանքի հետ: Գաղափար տալ վերադարձող թռչուններին մասին: Ընտանիքի նախապատրաստական աշխատանքները՝ գործիքների նորոգում, առնառնների խամսանում և այլն: Կազմակերպել եքսկուրսիաներ. գյուղացի, պարսկական յերկարելը, մտակ արեւելոյ տեղերը, սերմնաբույս կայան, հացաբույսերի և արմատաւորներին պահեստները:

Աշակերտների ձեռքով պատրաստել տալ տուներ, կազմել սերմերի կոլեկցիաներ, կազմակերպել կենդանի անկյուն, պատրաստել մոդելներ:

Բնութիւն և արտադրական աշխատանք	Հասարակական կյանք և հասարակական աշխատանք	Աշխատանքի մեթոդները. դիտողութիւն, հետազոտութիւն, աշխատանքային, քանակաւորում, ուսումնասիրութիւն:	Գեղարվեստական վերադարձութիւն:	Հմտութիւններ. — լեզվական, մատենատեղական, հատարական, կազմակերպական, մակերկրական և աշխատանքային:
Գարնան սերձեցման նշաններ. որերի աստիճանական յերկարելը, տաքանալը, տաքանալը:				

վերջերների կարճանալը:
Զյան հալոյ, արեւիկ և ստվերոտ տեղեր. սրանց տարբերութիւնը: Արեւի դիւքը յերկնականաւորում (բարձրութիւնը դիւքի թիւն): Զյան հալոյ, արեւիկների գոյանալը, նոր ծիւր, ձնածաղիկ:

Եքսկուրսիա գյուղի մոտ գտնվող արեւելոյ տեղերը, դիտել ձյանից ազատվող տեղերը, նոր բողբոջները, ծիւրը և ձյան ծաղիկները:
Հալաքած ձնածաղիկներ, ծիւրից և բողբոջներից դարձող կազմել կոլեկցիաներ:
Անցնել «Կուսարձակ» Ա. տարի 54-րդ գաւ. «Վերջին փաթիլներ», 56-րդ գաւ. «Զրն-ծաղիկը» և 58-րդ գաւ. «Յերբ և լինում»

Անցած ըզրեցնել տառապան նյութերը	Նկարել պարզ յերկ- րագործական գործիք- ներ՝ արտը, գուլթան ցաքան, փայլա, լուծ և այլն:	Մատենադարանի 20-ի շրջանում անց- նել չորս գործողու- թյուններ, բանավոր և գրավոր վարժություն- ներ: Գաղափար առականի և առականի մասին:
--	--	---

1004
16192

Ընտանի կենդանի-
ներ՝ չեզ, կով, գոմեշ,
ծի, եշ, լոշխար և
այլն: Գյուղատնտե-
սության մեջ աշխա-
տավոր անասունների
դեղը, կաթնատու
կենդանիների տեսի-
լները, կով, վախար,
աճ, մատակ: Նշել
սրանց տված ոգուտ-
ները: Ընտանի թռ-
չուններ՝ հավ, սպ,
բաղ, սրանց բաժնե-
ները: Երկրագործի
տված ոգուտները (ծու-
միս, փետուր):
Տվյալ ժամանակա-
շրջանում անասուն-
ների բրդի և թռչուն-
ների փետրի փոխը,
փետրի և բրդի գեղ
կենդանիներին, թռ-
չուններին ցրտից,
արեգակից, անձրևից
պաշտպանելու խնդ-
րում: Խնչ գեր եր
խաղում փետուրները
թռչելու գործում:

Նկարել և կազա-
րել անասուններ և
թռչուններ:
Յերգ «պատիկ ծիս-
նիք»:

վերադարձող թըռ չունենե՞ր՝ սարչակ, ա. բագիլ, ծիծառ և այլն: Նրանց բուն շինելը՝ հին բները վերանո- րուցելը: Պարզել նրանց գալու պատճառները: Գործնան միջատների խրեալը գատիկ, մըրջ- յուն, և այլն:	Յերեխաների մաս- նակցութունը նորա- ծին հորթերի, գառ- նելի և թխի ձագերի խնամելու գործուն:	Նախկերպիլ դիտելու հա- մար անատունների և թռչունների արտա- քին փոփոխութուն. հերթ (ըրդի և փետրի վերափոխումը): Կարգալ Ա. տ. «Լու- սարձակ»-ից 79-րդ դաս՝ «Կոֆի ու գիւղ- ուսվը»:
Կազմակերպել աշա- կերտներից թռչուն- ների ու նրանց բնե- րին պաշտպանող բա- րեկամների բնկերու- թյուն:	Անցնել Ա. տարի «Լուսարձակից» «Պա- հապաններ» հոդվածը, եջ 76-րդ: Նշանակել առաջին անգամ չերե վացող միջատները և նշանակել և վեր ուրը խրեալը:	Անցնել Ա. տարի «Լուսարձակից» «Պա- հապաններ» հոդվածը, եջ 76-րդ: Նշանակել առաջին անգամ չերե վացող միջատները և նշանակել և վեր ուրը խրեալը:
	Հավաքել միջատները և կազմել կոլեկցիա:	Նկարել միջատներ, և

Ի՞նչ և պատրաստ- վում ցանելու աշա- կերտի բնտանիքը. ցորեն, գարի, լոբի, կտվահատ, հաճար, կարտոֆիլ, և այլն: Հորերի բանալը, սերմագորչով և մա- ղով սերմերի մաքու- մը: Համեմատութուն նրանց մաքրման և ժամանակ վատակե- լու տեսակետից: Սեր- մերի արտահանում- առջապա, ֆորմա- լին:	Երեկուրտիս սերմ- գործ կայան (դիտե- լու մաքրման պրոցեսը և հատիկները՝ ըստ տեսակների ու վորա- կի), կազմել հացա- նախիկների և ընդ- հանրապես սերմերի կոլեկցիաներ: «Լուսարձակ» Ա. տ. եջ 66-րդ, «Ցանքս» հոդվածը:	Կազմակերպել գար- նանալին խաղեր, մուկ և կատու, 3-րդը ա- վելուրդ, շուրջ պար, գոտարան, աչկապուկ, չիլիկ, գնդակ, պահ- մուցի և այլն:
գունավոր թղթերից պատրաստել կենդա- նիկներ, թռչունների և միջատների մոդել- ներ: Պատրաստել թռչուն ժամանակ հար- յուրի շրջանում տա- նակներով, բանավոր և գրավոր դուրսբերման ու հանումը: Անցնել 100-ի սահմա- նում գունավորման ու հանման գործողու- թյունների վերաբեր- յալ բանավոր և գրա- վոր վարժություններ:	Անցնել 100-ի սահմա- նում գունավորման ու հանման գործողու- թյունների վերաբեր- յալ բանավոր և գրա- վոր վարժություններ:	Անցնել 100-ի սահմա- նում գունավորման ու հանման գործողու- թյունների վերաբեր- յալ բանավոր և գրա- վոր վարժություններ:

Երգիչուհիս զեպի
ամբար, մառան, ու-
սուհիստիբել նրանց
ձեւը և սերմերի պահե-
լու պայմանները:

Նշուի՝ ամփոփում. — Ծանոթացանք բնության լեզանակի փոփոխման, ընտանիքի կյանքի ու աշխատանքի ձևերի, տեսակներէ հետ: Ուսումն ասիրեցինք վերադարձող թռչունները և նրանց բնւր շինելը: Մասնակցեցինք ընտանիքի գարնանային նախապա որոտական աշխատանքներին, գառների, հորթների, խոզերի խնամելուն, անասունների խահանուկին և այլն:

Կազմակերպեցինք երգիչուհիսաներ՝ գլուղամեջ, գլուղի արհեստանոցներ, մոտիկ արևիկոյ տեղեր: Պատրաստեցինք մողեկներ, կուլեկներ և կազմակերպեցինք կենդանի անկյուն: Սովորեցինք առողջանութչյան տարրական նշանները, 20-ի սահմանում նորս գործողութիւն, իսկ հարկուրի շրջանում գումարումն ու հանումը տասնյակներով:

Ծանոթութիւն. — Շարունակել լեզանակի որացուցի, բացակայութիւն, ներքապահութիւն տարիապահների կողմերը: Սույն կամպիւքսը մշակված է Լենգավ 2-րդ գալմասի Բլաթնոյի գլուղի պայմաններին համաձայն:

ԼՈՌԻ-ՓԱՄՐԱԿ ԳԱՎԱՌԻ ՈՒԶՈՒՆԼԱՐ ԳՅՈՒՂԻ I⁰ ԴՊՐՈՑԻ Բ. ԽՄԲԻ Ա. ՅԵՌԱՄՅԱԿԻ
II ԿՈՄՊԼԵԿՏԸ

Պատշաճագրությունը պարտադիր, գրություն, լեզվ. բնագրություն:

14/XI - 30/XI

Ն Ե Ր Ա Ծ Ո Ի Ք Յ Ո Ի Ն

Ամբիոփուլին նախորդ կամպլեքսի. — Զրույց առողջապահության մասին. — Յեղանակի ինչ փոփոխություններ և կատարվում աշխատանքի. — Յեղանակի աստիճանաբար ցրտելը. — Քամիներ. — Բնակարանների հարմարեցումը լեզանակներին. — Հարմարման նպատակը. — Դպրոցի հարմարեցումը. — Առողջապահական պայմանները պարտադիր. — Մանկեղանակի ընտրությունը. — Առողջապահական կանոնների մշակումը. — Բացողյա խաղեր. — Յեղանակների կշռելը. — Հասակի չափերը. — Բժշկական քննություն, — Երեխաների բժշկական. — Ընտանիքի սանիտարական դրությունը. — Երեխաների պարտադիր սանիտարական. — Արտադրական օդակների կազմակերպումը. — Աշակերտների մասնակցությունը գյուղի փողոցների, հրապարակների սանիտարական վիճակի բարելավման գործին:

Տարած աշխատանքների ամփոփումն:

Արտադրական աշխատանք և բնություն	Հասարակական կյանքը և հասարակական աշխատանքը դպրոցում	Աշխատանքի մեթոդներ	Գեղարվեստական վերադասարանություններ	Հիմնականներ
Զրույց դպրոցի սանիտարական դրության մասին, Աշակերտությունը հետ պարզել դասարան				

Նի, բակի սանիտարական դրությունը: Ողբ, նրա մաքրությունը, առողջապահությունը, տեսակները: Լուսամուտի բանալի և ողի փոփոխությունը դասից առաջ և դասամիջոցին: Մաքրությունը և անմաքուր ող:

Չափել դասենյակը, պարզել մեղքը, դասարանի առողջապահական պայմանները, համեմատությունը դասի անցյալ տարիվա դասենյակի և հարևան դասենյակի առողջապահական պայմաններին:

Ընթերցանություն «Արևի լույս» հոդվածի և...	Յերգ «Արև արև»:	Գաղափար քառակուսի և խորանարդ չափերի մասին: Բաժանման և բազմապատկման վարժությունները 100-ի շրջանում:
Ամբողջ թվերով գտնել դասարանակի ծավալը:		Ծանոթանալ խորանարդ և քառակուսի

սի չափելու տեխնի-
կայի հետ:

Գրափոխ վարժու-
թյուններն անցած
հոգիածնների չափը:
Տողադարձի գործա-
ծություն:

Կարգով «Մեր ա-
ռողջապահական պլա-
նաները» հջ 25, և
«Մեր առողջապահա-
կան կանոնները», հջ
24:

Սանիտիկի ընտ-
րութիւնը, գրել հա-
մապատասխան լո-
գունդներ և կոյնեկ
պատին:
Առողջապահական
կանոնների մշակումը:

Հսկել լեքեխաների
անհատական և կոլ-
լեկտիվ մաքրութեա-
նը:

Խաղեր:--- ազատ
վազք և այլ բացօդա-
խաղեր:

Գրելու և կարգալու
վարժութիւններ, մե-
ծատառի գործածու-
թյունը:

Այդ մաքրութեան
նշանակութեանն ա-
ռողջապահութեան տե-
սակետից:

Մաքրել դպրոցի
բակը, ապակիները,
հատակը:

Հսկել տեխնիկներին,
ատամներին, աչքի
մաքրութեան: Նրանց
մաքրելու ձևերն ու
լեզանակները:
Կազմել արտադրա-
կան ողակներ: Մշա-
կել ամենօրյա հեր-
թապահութեան:

Ուսումնասիրել աշակերտների բնակարանի առողջապահական վիճակը: Հայտնաբերել հակաառողջապահական չեղելի վնասակար վնասները՝ բնակարանի խոնավություն,	Աշակերտներին դասարանում դասավորել ըստ լսողության և տեսողության: Գնել բժշկի գեկուցումը դպրոցում՝ «առողջապահությունը դպրոցում» նյութի մասին:	Ստվարաթղթից կտրատել չեղելիության մետրական չափերը, բաժանելով դեցիմետրի և սանտիմետրի, հնարավոր դեպքում տախտակից:	Հոգիված «Բժշկի մուտ»։ Լուսարձակ, 6ջ 23: Հիվանդ և թույլ աշակերտների անհատական ուսումնասիրությունն ընտանիքում: Հոգիված «Բժշկի մուտ»։ Լուսարձակ, 6ջ 23:	Կաշվարու և գրեյտ վարժություններ: Փոխադրություն՝ «Բժշկի մուտ»:
--	---	---	---	--

ծուխ, ողի, լույսի պակասությունը: Կեղտոտ և մաքուր բնակարան, ողափոխությունը սենյակում:	Հաշվի առնել բնակարանների հակաառողջապահական պայմանները և նրանցից բխող վարակիչ հիվանդությունները՝ փանդությունները, քոս, ծաղիկ, կարմրուկ, քութեղ: Միջոցներ ալո հիվանդությունների դեմ պատահանում բնակարանի և շուրթի: Կազմել տան համար առողջապահական պահանջներ:	Չափել իրանց բնակարանները: Նկարագրել վատառողջ և առողջ բնակարաններ: Հոգիված. «Պետք և դուշանալ վարակելուց»։ Լուսարձակ, 6ջ 24:	Յերգ՝ «Արևն և ծագել դղրոցի վրա»: Նկարել առողջ և վատառողջ պայմաններում գտնվող բնակարաններ:	Թվարանական վարժություններ և խմբակների լուծում հորս գործողությունը, նյութեր վերցնել բնակարանների հագեցված:
---	---	---	---	--

Քերականական ու-
նակութիւններ, յի-
շակի և ճոզնակի:

Մյուս հանգամանք- ները, փորձք նպաս- տում են զանազան հիմնադրութիւններ մտնել, նորմալ և ան- նորմալ մտնել, անըն- դատու նյութեր՝ կաթ, լուղ, ձու և այլն:	Կազմակերպել նոր- մալ մշտի ժամանա- կացութիւնը: Հաշիւ անել աշա- կերտների միջոցով ընտանիքում սպասող միջերգների քանակն ու տեսակը:	Ստացված տվյալ- ներով կազմել խնդիր- ներ և վարժութիւն- ներ:
Յեզած միջերգների առողջապահական նշանակութիւնը, ին- քած և կիսալեզ մի- սը:	Կարգալ «Յերը ևն ալելի ուտում»: Լու- սարձակ, էջ 25:	Հորված՝ «Յերեք կտոր զաթա և մի կտոր կաթնահունց»: Լուսարձակ, էջ 27:
Ուտումնասիրու- թիւն հագուստի ժաթ- րութիւն, տարազնե-		

Հագուստի և տա-
րազների ձևերի պատ-
րաստում: Մոդել:

Ին առողջապահական նշանակութիւնը: Լվացք. սալոնի գործածութիւնը և լվացքի յեփելը:	Թաշկինակի յերեւ- սրբիչի գործածու- թիւնը: Անկողին և նրա հետ կապված առողջապահական պայմանները:	Լուսարձակ, էջ 25:
Միասին և անջատ քուն: Նորմալ քուն ընտանիքում և հան- գիտը:	Մշակել հանգստի, քնի և աշխատանքի կանոններ: Գիտել առողջապա- հական վիճակը: Ու- տումնասիրել գիտել սանիտարական դու- թիւնը:	Լուսարձակ, էջ 25:

Աշխատանքի ատոկ- շապահական վիճակը: Աղբյուրի և հորի ջրի տարբերությունը: Մա- քուր և կեղտոտ ջուր: Խմելու ջրի հատկու- թյունները: Յեփած ջրի գործա- ծությունը:	գյուղի բակերի, բնա- կարանների, աղբյուր- ների սանիտարական զրույթյունը: Գոմերի և ողանիկի առողջապահական զրույթյունը: Քանի՞ տուն արտաքնոց ու- նի, քանիսը՝ հունի:	Բաղնիքը և նրա անհրաժեշտությունը զուգում: Բաղնիքի առողջա- պահական նշանակու- թյունը:	Հոգիված «Մեր գյու- ղը»: Լուսարձակ, եջ 28:	Խնդիրներ և վար- ժություններ գործողություններով:
Եփուկութեա գեղի զուգվածություն սեղեխան:				

Սան լույսիներ պարտականություն ընդհանուր և հատ- կապես աշխատանք- ները:	Մանկակցություն գյուղի սանիտարական զրույթյան բարելա- ման աշխատանքները, բակիլի, փողոցների, հրապարակների և այլ փայտերի:	Աշխատանքները հարմարեցնել և տա- նել գյուղի սանիտար- ականության, Լեւոնի- թանի, Բաղնիքի, Լեւոն- ի, Բաղնիքի, Լեւոնի կերպարների միջոցով բնակչությանը բնակչության հե- տադարձի աշխատանք- ները մասին:	Զբոսայգի կազմակեր- պելու համար պիտանքի և համար- անմիջական առաջարկներ:	Մեծագույն և փոքր առաջարկներ առաջարկներ առաջարկներ
---	---	--	--	--

գլուխում:
 Ծանոթանալ և հա-
 մեմատության գնել
 բժշկի և հեքիմի աշ-
 խատանքների միջև,
 նշել առաջինների ա-
 տախտակները:
 Բժիշկ կամ բուժա-
 կը, նրանցից ոգովե-
 լու չեղանակները հի-
 վանդության դեպ-
 քում:
 Նրանց հետ կապ
 պահպանելու խնդիրը:
 Սանյուկակների մի-
 ջոցով հետևել բնա-
 նիքներում մայրած
 առողջապահական նու-
 բություններին:

Ամփոփումն անցած նյութի, հոգվածների, հաշվի ունակութունների, կարգացված և անցած հոդ-
 վածների: Ամփոփ ձևով կրկնել ինչ անցանք և ինչ սովորեցինք:

ԿՈՄՊԼԵՔՍ
 ԹԵՄՍ.

Բեռի ժողվելը. գլուխահետակահ մթեֆների մեակումը.

Սկիզբը սեպտեմբերի 20-ից 1927 թ.
 վերջը հոկտեմբերի 20-ը 1927 թ.

« Գ Յ Ո Ւ Ղ »

I Նյութի պատմությունը յերեսաների հետ.

Ամփոփումն առաջին արձակուրդների ընթացքում չերեսանների
 կատարած աշխատանքների: Ծանոթանալ և կարգի բերել նրանց ուս-
 տերների, հուշատետրերի, կատարած եքսկուրսիաների, կազմած կոլ-
 լեկցիաների և այլ ձևի աշխատանքների հետ: Սրանից յեկելով, նե-
 բաժնական զրույցի միջոցով ամբողջ տպավորությունները կապել բեր-
 քը հավաքելու հետ: Պարզել թեմայի նշանակությունը մեր շրջանի
 կյանքի համար: Ծրագրել յերեսանների անելիքները. մեր նպատակն
 և ուսումնասիրել, ծանոթանալ և ժամակցել բերքի ժողովելու, գյու-
 ղատնտեսական միջերկրի մշակելու աշխատանքներին: Գնալու չենք
 բավարակի գործարան, ագրոկայան, գյուղարկային ընկերություն և
 գյուղատնտեսական ցուցահանդես: Պետք է կազմակերպենք գյուղի չը-
 քավորների և կարմիր-բանակայինների տնտեսությունների բերքը
 ժողովելու աշխատանքները և ախտիվ մասնակցություն ցույց տանք:
 Այս նյութը վերջացնելու չենք, մոտավորապես, հոկտեմբերի 20-ին
 1927 թ.:

Կազմվում և աշխատանքի որացուցային պլան, աշակերտությունը
 բաժանվում է արտադրական ողակներին:

II

Բնություն և արտա- դրական աշխատանք	Հասարակական աշ- խատանք և հասարա- կական կյանք	Աշխատանքի մեթոդ- ներ. դիտողություն- ներ, բանակային ու- սումնասիրություն		Գեղարվեստական վերարտադրումներ	Հատկություններ

խնդիրներ: Ծանոթա-
նալ խորանարդ, չա-
փերի հետ (բաժրակի
հակը):

տանալը բամբակի գի-
մաց: Սեփական ոգ-
տազործման համար
վերցրած բամբակը,
նրա մաքրելը, (պըտ-
ղտելը) կորիզից, գգի-
լը, մանեկը և գործելը
— կտավ, գուլպա և
ալն: Կուլակի դերը
անցյալում և ներկա-
յում, բամբակի ստու-
ման գործում: Նրա չե-
զոքացումը կոտորա-
ցիայի շնորհիվ:
Բամբակի մշակումը
գործարանում: Նրա
ձևերը: Հնդի դատելը,
ձեթ պատրաստելը:
Բամբակի փոխադրելը
և հակեր կապելը: Մեկ
դեպիտին շաքարացան
և շաղացան, պարմ-
տացրած և փոշ պա-
րարտացրած հոգի
բերքի տարբերություն-
ներ: Բամբակի գերը
գյուղի տնտեսություն-
ներ բարձրացնելու
և ոգտափետությունը:
Ցուղաբեր բույսեր:
Կանեփ, քնջութ, արե-
վածադիկ, գերչակ:
Նրանց կազմությունը
և ոգտափետությունը:
Ցուղաբեր բույսեր:
Կանեփ, քնջութ, արե-
վածադիկ, գերչակ:
Նրանց կազմությունը
և ոգտափետությունը:

ցուղաբեր

Կերչակի բուծիչ հատ-
կությունը և արվեստ-
նաբերական նշանա-
կությունը:
Գ. Ս. Գ. Այգու պը-
տու, գնելը՝ տանք,
խնձոր, դեղձ, սերկե-
վի, գերչակ, դամ-
բուլ, նուռ, թուզ, փը-
շատ, ունաբ, բնկուղ,
խաղող և այլն:
Սաղողի տեսակնե-
րը, խաղի, մախալի,
հաչաբաշ, սակաբի,
ճիլարի, իծապտակի,
լեզան աշք, ֆիշիշի և
այլն: Վաղ և նրա մա-
սերը: Սաղողի կազ-
մությունը, անդատու-
նյութի պարունակե-
լը, ոգտափետությունը
ու գործարարումը: Ծի-
րա, գինի, ողի, քա-
ցախ, գոշաբ և զանա-
զան քաղցրավենիքեր
պատրաստելը, նրանց
հատկությունները ու

Գ. Նախորդ ա. և բ.
պարզությունների շա-
րունակություն:

Գ. Նկարել պակա-
տու ծառեր, (անտառի
փուռ մասը), խաղողի
փուռ, խաղողի փուռ,
խաղողի ճեղքի փուռ-
դրելը, կախանքեր
պատրաստելը:
Կաղապարել, պա-
տառել և գունավորել
զանազան պատա-
րելներ: Համապա-
տասխան իրեր:
Գեղարվեստական
բովանդակություն ու-
նեցող հողմանքերի
ընթերցում:

ընտրուող գծերը: Շիրակի գետում, գուգնեղը, և փոփոխվելը հում, չեփած և գինի դարձած ժամանակները: Սասնի գուլարշխացում գուլարի չեփած ժամանակ, գուլարի առողջագահական հատկությունները, ցրտի և ուտելու դեմ: Ավերտու և նրա փաստակարարությունը:	Ճամուլիան համար պահած խաղողը և նրա ուղտադրծումը, գուլար, կախան, սուլուն, գինի, սկի, քաջ, ցախ և այլ քաղցրավենիներ պատրաստելը, — ձմրան նախապատրաստություն: Խաղողի ճնկելը հասարակ ձևով՝ վառքերով, ձեռքերով և մեքենայապես ձեռքով (մամուլով): Շիրակի և ջեջի տեղավորելը հնձաններում, տակառներում և կարամներում: Այգեգործությունը և արդյունաբերական նշանակությունը գյուղացու տնտեսության համար: Վարկային բնկերությունը գերը գյուղի տնտեսության բարձրացման գործում:	Փողովածուներ: Հալաքել թվական տվյալներ գյուղի և շրջանի այգիների տարածություն, խաղողի բերքի վերաբերյալ: Վերջին խաղող և հալաքել վարկային բնկերությունը այս տարի և առցիտ տարիներում: Գյուղացիներին բաց թողած վարկի քանակը գրամով և միլիարդով: Վերջին խաղող են հալաքել մասնավոր մարդիկ: Կաղմել գիւղացիները խաղողի այգիներինց ստացած բերքի և տարածության վերաբերյալ 1921 թ.—1927 թ.:
		Համադատական հողվածների բնկերություն:

Փոխադրական միջոցներ. Մեր գյուղի փոխադրական միջոցները՝ սպի, ձի, եղ, մաղ, լեզ, փուրգնու: Մարդը փորդու գրաստ (շալակով): Համեմատություն կատարելագործված փոխադրական միջոցների հետ-ավտոմոբիլ: Գործիքներ բերքը ժողովելու համար՝ բան, դանակ, մկրատ, կոճի, գամբյուղ, քլեթց, մեղի, դուլ, և այլն:	Գյուղացի հաստատական ոգակար աշխատանքներ. Աշակերտների կուլիկով մասնակցությունը նույն աշխատանքներին: Գ. Չքավորները և կարմիր-բանակայինների տնտեսությունների բերքը հալաքելու կազմակերպություն: Կիրատուներ ամբողջ գյուղացի կողմից: Գ. Արտադրական խմբակների միջոցով, կամուրջների և ճանապարհների նորոգման աշխատանքների մասնակցությունը գյուղացի կողմից: Գ. Առանդակային բյուռ վարկային բնկեր:	Կատարած հասարակական աշխատանքները նկարագրել, շալակել բանավոր և գրավոր կարճ հողվածների տալ պատի պրեմի:
--	--	--

Յերեան, Բաթում, Գանձակ, Քութայիս Ծովերից՝ Սև և Կասպից ծովերը, Լճերից՝ Սևանա լիճը, գետերից՝ Բուռ, Արաքս և Ռիոն:

Կես մրցողիները): Ի՞նչ և ներմուծում են Անգրիկոսի (հացամթերքներ, գյուղատնտեսական զանազան փրփրներ, աղ-նրվացեղ կենդանիներ, ծխախոտ, թեղ և այլն):

Անգրիկոսի փոխադրական միջոցները՝ գլխավոր չերկաթուղագիծը (միացնում և Բագու, Թիֆլիս և Բաթում քաղաքները): Կրա ճյուղավորումը գետի փոթի, ձիատուր, թըգ-վերուլի, Բորժոմ, Յերևան, Թեղավ և Զուլֆա: Նոր Կաուցիկից Ալյաթ—Զուլֆա չերկաթուղագիծը:

Սև և Կասպից ծովերը և գլխավոր գետերը, վերոնք գլխավոր գետը են խաղում Անգրիկոսի և Կասպից ծովերի միջև:

Ներք, ծովերը և գետերը: Ընդգծել քարտեզի վրա Անգրիկոսի չերկաթուղագիծը և գլխավոր չերկաթուղագիծը:

Նկարել չերկաթուղագիծի ցանցը իր գլխավոր կայարաններով (պայմանական նշաններով): Կազմել չերկաթուղագիծի և թիվա-քանակային խնդիրները: արտահանվող և ներմուծվող ապրանքների վերաբերյալ:

Ընթերցել համապատասխան հոդվածներ զրգերից և թերթերից:

«Առաջին պատերազմը» և այլն:

Ծանոթություն. — Կատարել ամփոփում կատարած աշխատանքների և անցած նյութի վերաբերյալ: Տալ հիմնական չերկաթուղագիծը հատկապես կցանքի արժեքավորման տեսակետից: Դնել չերկաթուղագիծի աշխատանքների համեմատությունը: Տալ ցուցմունքներ սխալները ուղղելու համար: Հավաքած և պատրաստված իրերով հարստացնել զգույնի թանկարանը: Ամփոփման ժամկետը թողնվում և ուսույցի հանձնարարվում:

Սույն կոմպլեքսն անցնելուց ուղղվել հետևյալ ուղղություններից՝ Աշխարհագրության դասագրքեր ելիքից (նաև տեղեկություններ հեղինակի):

Հարապատ հոդվածներին «Մեծ թանկարան»

զրույթյան ասպարեզում: Յերկրաբանական փոխադրական միջոցները՝ Ավստրալոստիս-պորտ և Ավստրալա:

համապատասխան աշխարհագրությունը և «Տնտեսական աշխարհագրությունը»: Հոդվածներ ընտրել «Կ. Արև-ից IV տարի և այլ բնութագրերից և թերթերից»:

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵՋԵԻ ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՅԵՎ ՎԱՐԺՈՒ- ԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Հիմնական ձեռնարկներ՝ աստ. դպրոցի ծրագիր
(վերջին հրատարակություն)

1. Գրելը, գրելու ունակությունը զարգացնելը.— 1) Գ. Եղիշյանի՝ «Զեռագրի ուսուցման մեթոդիկա», 1927 թ. 50 կողմ.— 2) «Գրելու, կարդալու և հաշվելու տեխնիքական ունակությունների մասին», Ժող. լուսավորություն, 1926 թ. № 1: 3) Մ. Դուրգարյանի՝ «Գրագիտության մեթոդների մասին», Ժող. լուս., 1927 թ., № 2: 4) Հ. Տեր-Միրաքյանի՝ «Մալրենի լեզվի ուսուցման վերաբերյալ», Ժող. լուս., 1927 թ. № 3: 5) Հ. Ինճիկյանի՝ «Անտոյ գրություն», Ժող. լուս., 1927 թ. № 5:
2. Կարգալը լեզվ կարգալու ունակությունը զարգացնելը.— 1) «Գրելու, կարդալու և հաշվելու տեխնիքական ունակությունների մասին», Ժող. լուս., 1926 թ., № 1: 2) Մ. Դուրգարյանի՝ «Գրագիտության մեթոդների մասին», Ժող. լուս., 1927 թ. № 2: 3) Հ. Տ. Միրաքյանի՝ «Մալրենի լեզվի ուսուցման վերաբերյալ» Ժող. լուս., 1927 թ., № 3:
3. Ուղղագրության ուսուցում.— 1) Գ. Եղիշյանի՝ «Ուղղագրության ուսուցման մեթոդիկա», 1927 թ. 40 կողմ.— 2) Մ. Արեղյանի՝ «Առաջնորդ հաշոյ լեզվի նոր ուղղագրության», 1922 թ., 8 կողմ: 3) Մ. Դուրգարյանի՝ «Գրագիտության մեթոդների մասին», Ժող. լուս., 1927 թ. № 2: 4) Լ. Վարդունու՝ «Մի քանի խոսք գրավոր աշխատանքների և ուղղագրության ուսուցման մեթոդների մասին», Ժող. լուս., 1927 թ. № 4: 5) Լ. Սուրբանի՝ «Ուղղագրությունը և նրա ստուգման ձևերը», Ժող. լուս., 1927 թ. № 5, 6) Լ. Վարդունու՝ «Ինչպես պիտի ուղղել սխալներն և աստիճանի գրաբացում», Ժող. լուս., 1927 թ. № 6:
4. Բնագրություն (գրամատիկա) — 1) Ա. Շափարյանի՝ «Դրամատիկայի և աստիճ. դպրոցում», 2) Մ. Արմենի թարգմանած «Կենդանի լրագիր» առաջաբանը, 3) Նալբերի Ջարյանի «Կենդանի լրագիր»-ը:
5. Պատմելու ու վերապատմելու ունակություն.
6. Լռություն, պլակատ.

7. Արտադրություն.
8. Շարադրություն.
9. Արտասանություն, առողջանություն, արոհություն —
10. Նամակագրություն, դործավարություն, հաշվապահություն, արձանագրություն, գեկուլց.
11. Լեզվի կոմպլեքսացում.— 1) Ջ. Սալլուսյանի՝ «Կոմպլեքսի նյութի նախագծման և մշակման պրոցեսը», Ժող. լուս., 1926 թ. № 4: 2) Յե. Սոլովյովայի՝ «Կոմպլեքսը և տեխնիքական ունակությունները», Ժող. լուս., 1927 թ. № 4:
12. Պատմ լրագիր.— Ս. Դավթյանի՝ «Պատմ լրագիրը դպրոցում», Ժող. լուս., 1926 թ. № 5—6:
13. Գերակառուցում ուսուցում.— Հակոբ Հարությունյանի 1. «Հայերենի քերականության սխալների մասին», 2 «Հայերենի քերականությունը մեր դպրոցներում» — Ժող. լուս., 1927 թ. № 3, 4:
14. Ազատ ընթերցանություն.— Ինչ գրքեր կարդան զեռահասակները.— «Զեռահասակների ընթերցանության գրքերի ցուցակ» — Ժող. լուս., 1926 թ. № 4, 5, 6:

ՄԱՏԵՄԱՏԻԿԱՅԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ՅԵՎ ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Մեթոդական սեկցիայում ուսումնասիրել մատենատիրայի ծրագիրը և հմտությունների տախտակը:

Սրա հետ բաշխել ծրագրի նյութն ըստ կոմպլեքսների աշխատանքի, վոր վարժությունների համար բավարար ժամանակ լինի. այն է՝ չխտացնել միևնույն կոմպլեքսի մեջ շատ նյութ, այլ թողնել ընդմիջումներ կրկնությունների և զանազան վարժությունների համար:

Միաժամանակ նպատակահարմար և խնդրագրքերից ընտրել №№-ը և նշանակել կոմպլեքսների տախտակում: Բացի այդ՝ նպատակահարմար և նշանակել այն կենդանի խնդիրների նյութը, վոր ուսուցիչը, լեկնելով աշակերտների միջավայրից, կազմելու չի վերջինների հետ կոմպլեքսն անցնելիս:

Իբրև ձեռնարկներ առաջարկում ենք.

- 1) Կենդանի հաշիվ Բ. տ. Մ. Գառապրյանի Բ. խմբի համար:
- 2) Թվաբանության խնդրագիրք Մ. Շափարյանի Գ. խմբի համար:
- 3) Թվաբանության » Լանկովի Դ. խմբի:
- 4) Հին և նոր չափեր:
- 5) Զննական լեկրաչափություն Կեմպրելի:
- 6) Календарь работ по математике — Эменов:
- 7) Մատենատիրայի դասավանդությունը և աստ. դպրոցում — Ա. Շափարյանի, «Ժող. Լուս.» № 5:
- 8) Արագ հաշիվն աշխատանքի դպրոցում — Ու. Մնացականյան, «Ժող. Լուս.» № 3:

ԳՊՐՈՑԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՊԼԱՆԱՎՈՐՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

Դպրոցի աշխատանքների պլանավորումը պարունակում է իր մեջ 3 հիմնական մոմենտներ.

1. Նախապատրաստական աշխատանքների ծրագրում (աշխատանքի կազմակերպչական մասը):

2. Աշխատանքների ընթացքը և նրանց ձևավորումը:

3. Ամփոփումներ և հաշվառում:

Նախապատրաստական աշխատանքներն ընդգրկում են գործի ամբողջ կազմակերպչական մասը. հիմնականն այդ խնդրում նպատակադրությունն է: Հիմնական նպատակը պետք է լինի վերոշ, պարզ և կոնկրետ:

Նախապատրաստական աշխատանքների մեջ է մտնում նաև ուժերի բաշխումը: Վերջին հաջող է և լրիվ աշխատանքի կազմակերպչական մասն, այնքան մեծ են տվյալներն աշխատանքի ընթացքի և վերջավորություն հաջողության վերաբերյալ:

Յերկրորդ՝ աշխատանքի ընթացքում ձևերի տակ լեղած միջոցները պետք է ոգտագործվեն լրիվ կերպով. չերեւութների վրայով չպետք է սահել ու մակերեսորեն անցնել, այլ պետք է բազմակողմանիորեն ուսումնասիրել համաձայն մեր առաջ դրած նպատակի: Սակայն, անհրաժեշտ է խուսափել ցրվածությունից. ամփոփումներն ու հաշվառումը կրում են իրենց մեջ միաժամանակ կատարված աշխատանքների թե գնահատականը և թե ապագա աշխատանքների վերոշ ելնմենտների պարզեցումը:

Ահա այն գլխավոր պայմանները, վերոնք պետք է նկատի առնվեն դպրոցական աշխատանքների պլանավորման ժամանակ:

Աշխատանքների պլանավորման ձևերն են:

1. Դպրոցը պետք է ունենա իր ամբողջ աշխատանքների մի ընդհանուր ծրագիր: Այդ ծրագրի մեջ են մտնում դպրոցի բոլոր աշխատանքները, վերոնք ընդունում են տարբեր գծերով.

ա) Մանկավարժական խորհուրդի.

բ) Աշակերտական ինքնավարության.

գ) Տնտեսական հանձնաժողովի.

դ) Վարչության.

Դպրոցական աշխատանքների ընդհանուր ծրագրի մեջ բոլոր այդ մոմենտները պետք է ունենան իրենց տեղը և գերքն ընդհանուր նպատակների նկատմամբ:

Սակայն ծրագրի գործնական լինելն ու նրա կիրառման հաջողությունը կախված է մեծ չափով այն հանգամանքներից, թե ինչ չափով ծրագրողը ծանոթ է իրականությունը, վերջինի և շրջապատն ուսումնասիրել, ինչ չափով է բերում խորհրդային դպրոցի պահանջները, ինչպես է շաղկապելու դպրոցի ու հասարակական աշխատանքները: (աղբյուրներն՝ Տ. Մուշեղյան, «Գավառագիտական աշխատանք. դպրոցում», Ս. Հալբապետյան, «Գավառագիտությունը և նրա նպատակները» «Ժող. բուս.» № 3. 1927 թ.):

Այժմ անցնենք պլանավորման կոնկրետ աշխատանքներին:

Ընդհանուր աշխատանքների ծրագրում մտնում է դպրոցական խորհուրդի ֆունկցիաների մեջ:

Այդ ընդհանուր ծրագրին ընդգրկում է իր մեջ դպրոցական բոլոր

կազմակերպությունների հիմնական անելիքները իրենց գլխավոր կետերով միայն:

Այդպիսով դպրոցական խորհրդի ծրագիրը դառնում է մյուս բոլոր կազմակերպությունների (մանկավարժական խորհուրդ կամ առարկայական խմբակային սեկցիաներ, տնտեսական հանձնաժողով, աշակերտական ինքնավարություն), ծրագրերի կենտրոնը, վերադից շաղկապելով «կազմում է այդ կազմակերպությունների աշխատանքները: (աղբյուր. «Нар. Просв». № 6. Титов—Как создать общий план школьной работы?):

1. Դպրոցական աշխատանքները ծրագրվում են մի տարով. 2. Նախապատրաստական աշխատանքները սկսվում են ողորդող լեռկրոց կեսից վաղ ուշ:

3. Աշխատանքի պլանն ընդգրկում է այն բոլոր խնդիրները, վերոնք կարող են առաջ գալ ուսումնական տարվա ընթացքում:

4. Դպրոցական խորհուրդը հաստատում է դպրոցական մյուս կազմակերպությունների աշխատանքի ծրագիրը:

Դպրոցական կազմակերպություններն իրենց աշխատանքները շաղկապում են հասարակական այլ կազմակերպությունների հետ:

ա. Դպրոցական խորհուրդը—խորհրդային, արհեստակցական կազմակերպությունների ու ծնողական հանձնաժողովների հետ:

բ. Մանկավարժական խորհուրդը—մյուս դպրոցների, ուսման խորհրդի, շրջանային տեսչի, բաղային դպրոցների հետ:

գ. Դպրոցատնտեսական հանձնաժողովը՝ տնտեսական կազմակերպությունների, գյուղ. խորհուրդի կուլտ-կրթական սեկցիայի, կոոպերատիվ հիմնարկությունների հետ:

դ. Աշակերտական խորհուրդը պիտեւական կազմակերպության, Լ. Կ. Յե. Մ. բլիժի, գյուղի մյուս կուլտ-կրթական հիմնարկների հետ. խրճիթ-ընթերցարանի, լիկ-կայանի, գյուղ. խորհրդի կուլտ-կրթական սեկցիայի:

11

Տանք դպրոցական աշխատանքների ընդհանուր պլանի գլխավոր կետերը թողնելով կոնկրետ խնդիրները առանձին դպրոցներին:

Զգուշանալով իրականացնել դատարարակցության ընդհանուր նպատակը առաջիկա ուսումնական տարում, դպրոցը առաջադրում է իր աշխատանքների կենտրոնում հետևյալ հիմնական խնդիրները.

1) Կապ պահպանել ազգաբնակչության հետ, ըստ վերում՝ դպրոցական զանազան կազմակերպությունների, մասնավորապես, տնտեսական հանձնաժողովի հաշվետվությունները, հասարակության առաջ դարձնել սխտեմատիկ, կիսամյա դպրոցական ցուցահանդեսի կազմակերպումը պարտադիր համարել, սխտեմատիկ դարձնել ծնողական հավաքությունները, հասարակական աշխատանքները կապել քաղաքի կամ գյուղի զանազան կազմակերպությունների ու հիմնարկների աշխատանքների հետ (ցույց տալ կազմակերպությունների հետ՝ և աշխատանքի կոնկրետ ձևերը):

2. Ուսումնա-դատարարակցական գործում դպրոցի ամբողջ աշխատանքները համաձայնեցնել նոր ծրագրին:

3. Առանձին ուղղություններ դարձնել չերխանների մեջ կազմակերպչական ունակությունները զարգացնելու: Այդ նպատակով խմբերի աշ-

խառանքների պլանավորմանը մասնակից անել և աշակերտությունը Զարտալ աշակերտական ինքնակազմակերպման մարմինների աշխատանքներին շաղկապելով ինքնավարություն աշխատանքները զարգացական և հասարակական աշխատանքներին:

4. Համապատասխան աշխատանքների մասնակից անելով, չերեխաների մեջ առաջ ընկել հասարակական ոգտակար աշխատանքներին մասնակցելու անհրաժեշտությունը: Հիմնականը այդ աշխատանքներում համարեն հետևյալը. ա) պաշար անգրագիտություն դեմ. բ) ընտանիքի առողջապահական-սանիտարական պայմանները բարելավելու աշխատանքները, գ) ընտանի կենդանիների խնամելու բացիորդալ ձևերը (առաջիկա տարում կարելի չէ բավարարվել այդքանով):

5. Խոստ պաշար մղել աշակերտների բացակայության դեմ. ձգտել ուսումնական տարին հասցնել իր նորմալ վերջավորության. նպատակ դրնել այս տարի ունենալ պարապմունքի առնվազն 180 որ (զյուդերում):

6. Դպրոցական կազմակերպությունների հաշվետվությունները գնել կանոնավոր հիմքերի վրա:

7. Կազմել դպրոցի նախահաշիվը. հաշվի առնել դպրոցի կարիքները ու չեկամությունները:

8. Կազմակերպել դասագրքերի ու գրեհական պիտույքների հալթալթման գործը:

9. Հասարակական կազմակերպությունների հետ կազմակերպել չբավոր աշակերտություն ունեցող գործը — դասագրքերով, գրեհական պիտույքներով, հագուստով և այլն:

Բացի այդ ընդհանուր խնդիրները, կարող են լինել մի շարք կոնկրետ խնդիրներ, վորոնք բխում են հիմնարկի անմիջական պահանջներից: (Աղբյուրներ. — Դպրոցական աշխատանքների հաշվառման ձևերի մասին, «Ժող. լուս» № 4, 1927 թ.: Դպրոցական աշխատանքների հաշվառման մասին. Մ. Դավթյան, «Ժող. լուս» № 4 1926 թ.):

ՄԱՅԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՈՒՐԳԻ ԿԱՄ ՄԱՅԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՍԵԼԵԽԱՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆԵՐԻ ԵՎ ԽԱՅԱԳԻԺԸ:

1. Ամիսը չերկու անգամ հաճախել ուսումնական խորհրդի նիստերին:

2. Համապատասխան խմբերի դասատուներից կազմել հանձնաժողովներ բ և գ տրեմեստրի կոմպլեքսները մշակելու համար:

3. Միջոցներ ձեռք առնել՝ զարգացնելու չերեխաների մեջ տեխնիքական ունակությունները (կարգալու, գրելու, հաշվելու, չափելու):

4. Հատուկ ուշադրություն դարձնել աշակերտների գեղարվեստական դաստիարակության վրա (նկարչություն, զրամատիգադիա, հանդեսներ, չերգ. կազմարում և այլն):

5. Մշակած կոմպլեքսների քննություններ:

6. Դպրոցական հողամասերի ոգտագործումը մանկավարժական նպատակներով:

7. Խմբի աշխատանքները ինչպես կապել ինքնավարության աշխատանքների հետ:

8. Ա. Խմբի դասատուի ղեկուցումը — գրաճանաչության կիրառելի մեթոդների մասին:

9. Խորհրդակցություն աշխորհուրդի հետ ցուցահանդեսներ կազմակերպելու առթիվ:

10. Մշակել աշակերտության առաջադիմությունը վորոշելու չեղանակներ:

11. Խմբակավարների և ուսարկաչական դասատուների համառոտ գեկուցումները անցած նյութի մասին:

12. Աշխորհրդի հետ կազմակերպել հեղափոխական տոնակատարություններ:

13. Յերեխաների արագազարգացական ընթերցանության գործը կազմակերպել:

14. Միջոցներ մշակել հետամնաց աշակերտների առաջադիմությունը բարձրացնելու:

15. Զեկուցում գրավոր աշխատանքների մասին:

16. «Ժող. լուս»-ի լուս տեսած մեթոդական բնույթ կրող հողվածների շուրջը գեկուցումներ և մի շարք այլ խնդիրներ, վորոնք կապված են ներկա ուսումնական տարվա մեր նպատակադրության հետ:

Բացի մեթոդական ընդհանուր խնդիրները, վորոնք վերաբերվում են մանկավարժական խորհրդին կամ առարկաչական սեկցիաներին, չուրաքանչյուր դասատու այդ ընդհանուր խնդիրների հիման վրա կազմում է իր աշխատանքի ծրագիրն առաջիկա չետամնակի համար:

Խմբի աշխատանքների ծրագրմանը մասնակցում են հետևյալ խմբի աշակերտությունը: Ըստ հնարավորության աշակերտները բաժանվում են խմբակների ու չուրաքանչյուր խմբակ մի վորեկ պարտականություն է վերցնում իր վրա՝ կատարելու վորոշ ժամանակամիջոցում: Որինակ՝ գործնական աշխատանքների համար նյութեր, գործիքներ բերելու և այլն:

Ստորև կըտրվի խմբի աշխատանքների ընդհանուր թեմաները, իսկ ներանց բովանդակությունը չցնում է ինքը դասատուն, համաձայն մշակած կոմպլեքսի:

Ա. ԽԱՏԱՆԵՐԻ ԽՈՒՐԳԻ

Սեպտեմբեր — հունվար. մշակել հետևյալ նյութերը:

Ա. ԽԱՏԱՆԵՐԻ

1. Ծանոթություն չերեխաների հետ:

2. Մանկան կյանքը մինչև դպրոց մտնելը: 3. Ծանոթություն դպրոցի և դպրոցում կատարվող աշխատանքների հետ: 4. Յերեխայի ֆիզիքական դաստիարակչության խնդիրները: 5. Գործնական աշխատանքներ: 6. Խմբակային հաշվառում անցած աշխատանքների մասին:

Ունակություններ. (տես Ա. աստիճանի ծրագիրը):

Բ. ԽԱՏԱՆԵՐԻ

1) Ամառային արձակուրդների ամփոփումները: 2) Առանձին տրեմեստրի աշխատանքների պլանավորումը: 3) Աշխատանքները գյուղում: 4) Զմեռվա նախապատրաստած աշխատանքներ: 5) Առողջապահական խնդիրներ:

Ունակություններ. (տես Ա. աստիճանի ծրագիրը):

Նույն ձևով վարվում ենք մյուս խմբերի հետ. նշանակվում են կոմպլեքսների հիմնական թեմաները և չենթաթեմաները (աղբյուր. 1) Դպրոցական աշխատանքի պլանավորումը. — Մ. Դուրգարյան, «Ժող. լուս» № 7—8 1927 թ., 2) Практика составления комплексных тем: „На путь“. № 4. 1926 г.):

|||

Դպրոցատեսական հանձնաժողովի աշխատանքների պլանավորման սխեման:

1) Դպրոցական շենքի և բակի դրությունը:

- 2) Ինչ վերանորոգումներ չեն կատարվել՝ մնացել են թերի:
- 3) Դպրոցական հոգամասի արդյունքները:
- 4) Ծրագիր՝ դպրոցական հոգամասը ասցիոնալ կերպով ողտազործելու համար:
- 5) Դպրոցի նյութական բաղան ուժեղացնելու աշխատանքներ:
- 6) Զեկուցում ծնողական ժողովին դպրոցի նյութական դրություն և անհրաժեշտ կարիքների մասին:
7. Զեկուցում հասարակական ժողովում՝ խնամքով վերաբերվելու դպրոցական գույքի հետ՝ հասարակական ժողովները դպրոցում ունենալու ժամանակ:
8. Միացյալ խորհրդակցություն ունենալ աշխորհրդի կուլտ-կրթական և թատերական սեկցիաների հետ՝ դպրոցի սպորտի հանդես կամ ներկայացում կազմակերպելու առթիվ:
9. Տնտեսական հիմնարկությունների (կոոպերատիվ, վարկային ընկերություն և այլն) ներկայացուցիչներին հետ կազմակերպել «Մանկան բարեկամ» ընկերություն, ֆոնդ ստեղծել չքավոր աշակերտներին ոգնելու համար:
10. Տարեկան լերկու անգամ (մեկը՝ հունվարին, մյուսը՝ տարեվերջին) հաշվետու զեկուցում տալ հանձնաժողովի տարած աշխատանքների մասին:

**Առակերտական ինֆրավարուքյան աշխատանքների
պլանավորումը**

1. Աշխորհրդի սեկցիաների կազմակերպումը, կուլտ-կրթական, թատերական, սանիտարական, գավառագիտական, վիճակագրական, դպրոց-կոոպերատիվի վարչություն:
2. Սեկցիաների աշխատանքների տարեկան արտադրական ծրագիրը:
3. Կապը լիկ-կալանի հետ, բարձր խմբի աշակերտների պարապելու խնդիրը գյուղի անգրագետների հետ:
4. Աշխորհրդի կապը խրճիթ ընթերցարանի և գյուղի այլ կազմակերպությունների հետ:
5. Ուսումնասիրել մի-քանի աշակերտների ընտանիքի սանիտարական պայմանները:
6. Գյուղխորհրդի սան սեկցիայի հետ համաձայնեցնել դպրոցի և գյուղի սանիտարական աշխատանքները կանոնավորելու գործը:
7. Կազմել զրադրամաներ գյուղի հիվանդությունների մասին ըստ ամիսների:
8. Ուսումնասիրել մի քանի ընտանիքներում, թե ինչպես են գյուղացիք խնամում ընտանի կենդանիներին:
9. Հեղափոխական տոների կազմակերպման ծրագրումը:
10. Պատի լրագրի կազմակերպումը:
11. Հասարակական կազմակերպությունների հիմք դնելը: Պաշր-ավիր-քիմ, Մոսկր, Փոխգլխի, «Կորչի անգրագիտությունը», «մանուկների բարեկամ ընկերություն»: Սերտ կապ պահպանել համապատասխան կազմակերպությունների հետ:

12. Աշխորհրդի և սեկցիաների պարբերական զեկուցումը իրենց աշխատանքների մասին:

Յեռամսյակների վերջում մեծ տեղ պետք է տալ հաշվառման և հաշվետվության աշխատանքներին: (Աղբյուրներ. Ս. Դավթյան. Պատի լրագիրը դպրոցում: «Ժող, Լուս.» 1926 թ. № 5—6.

Սերիկ՝ «Դպրոցի հասարակական աշխատանքները. «Ժող, Լուս.» 1927 թ. № 5, № 6.

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

**Ս. Թ. ոգոսոսսին կազմակերպվելիք ուսումնական ուսուցչական
կոնֆերենցիաների քաղաքականության հարցերի**

Կոնֆերենցիայի քաղաքականության ծրագրի հիմնական նյութը պետք է լինի լիկկալանների 1927 թ. կազմած և կիսագրագետների զբաղ-րոցների ծրագրների պարզաբանումն ու քննությունը. սրա հետ կապված պետք է լինեն և մեթոդական հարցերը, վրի համար անհրաժեշտ է ողտագործել լիկկալանների և կիսագրագետների դպրոցների ուսուցիչների համար կազմած մեթոդական ժողովածուն և մեթոդական հարցերի վերաբերյալ այն վորոշումները, վորոնք ընդունված են քաղաքականության մասին խորհրդակցության կողմից. Աչքաթող չպետք է անել նաև լիկ. և կիսագրագետների դպրոցներում տարվող հաշվառման ձևերը:

Ի նկատի ունենալով, վոր 20 որ տեվոլումվումը կոնֆերենցիայում (քաղաքականության 10—12 ժամ) հնարավոր չե մանրադնին ուսումնասիրության լենթարկել լիկ. և կիս. դպրոցների ծրագիրն ամբողջովին, անհրաժեշտ է զեկավարվել հետևյալ սկզբունքներով:

Լիկկալանների ծրագրի ուսումնասիրություն

1. Քաղաքականության զեկավարը պետք է նախ տա ծրագրի ընդհանուր բովանդակությունը թե լիկ. և թե կիսագրագետների դպրոցների նկատմամբ՝ ձեռքի տակ ունենալով և ուսումնասիրելով լիկ. և կիս. զբաղ-րոցների ծրագրերը:

Լիկկալանների ծրագրի մեջ կանգ առնել նախ թե ում պետք է համարել անգրագետ, ներածական գրույցների որինակելի թեմաների գրա. ընդհանուր գծերով տալ լիկ. կալանների ծրագրի ընդհանուր սկզբունքները լեզվի դասավանդման ծրագիրը և մատեմատիկայի գրույցությունը:

2. Ծրագիրն ամբողջովին հասկանալու և «Գրագետ» աչքուբենարանի մեթոդին ծանոթանալու համար անհրաժեշտ է մեր «Ժողովածու» մեջ զե-տեղված «Գրագիտության ուսուցման ամբողջ նախագասությունների ու դասերի վերլուծական համադրական մեթոդ» հոդվածը մանրամասն ուսում-նասիրել նպատակ ունենալով «Գրագետ» դասագրքի մեթոդի ճիշտ կի-րառումը» (հնչյունական մեթոդը բոլորովին անթույլատրելի չե հասակա-վորների դպրոցներում):

3. Դասավանդման մեթոդին ծանոթանալուց հետո, անհրաժեշտ է ծրա-

գրում ղեկավարում ութն օրինակելի դասերի ուսումնասիրություն կատարել: Այս դասերն ուսումնասիրելուց հետո պետք է «Գրագետ»-ի այլուրենական ամբողջ մասն աշխատել ուսումնասիրել նույն ձևով:

4. Լիկկալանների ուսուցիչների հատուկ ուղղորդությունը պետք է դարձնել գրավորների տեխնիկայի և բովանդակության վրա, «Գրագետ»-ում ղեկավարում գրավոր աշխատանքների տեխնիկան պետք է պարզացնել՝ մանավանդ ավելորդ պետք է համարել մեծատառերի բարձրացնող գծերը: Մեծատառերն ընդհանրապես պետք է նման լին փոքրատառերին:

5. Ծանոթանալով լիկ. ծրագրում ղեկավարում՝ հասակավորների մատենատեղի գրագիտությունն ընդհանրապես՝ մանրամասն քննության լինելով ալն մասը, վորը պետք է անցնի այլուրենարանի հետ միասին և և վորոնց մի քանի օրինակները ղեկավարում են «Գրագետ» դասագրքում: Ելեմենտար գաղափար առ չափ ու կշռի մեծապես սխալմի մասին, ոգտվելով քաղաքական հրատարակած «չափ ու կշռի մեծապես սխալմի անհրաժեշտությունը» գրքից: (Աշխատանքների ղեկավար ընկերը անպայման պետք է ծանոթանա նաև Շավարշյանի «Հասակավորների մատենատեղիական գրագիտությունը» հոդվածին (Մեթ. ժող. չեր. 54):

Կիսագրագետների դպրոցների ծրագրի ուսումնասիրություն

1. Կիս. ծրագրի ընդհանուր բովանդակությունը (չորս բաժին) ծանոթանալուց հետո մանրամասն կանգ առնել առաջին բաժնի ԱՍԽՀ քաղաքատեսակաշխարհագրական տնտեսության և յերրորդ բաժնի՝ Անդրկովկասի գյուղատնտեսության վրա: Այս յերկու նյութերի թեմաներն ուսումնասիրելու համար պետք է ոգտագործել հասակավոր կիսագրագետների համար կազմած «տնտեսական աշխարհագրություն և բնագիտություն» ձեռնարկը Արրահամյանի և Հասարկյանի):

2. Կիսագր. դպրոցներում մատենատեղիական ոգտագործելու համար պետք է ոգտագործել հասակավոր. կիսագրագետների համար «Մատենատեղիական աշխատանքի գիրքը» (Գասպարյանի):

3 Մեթոդական հարցերին ծանոթանալու համար պետք է ղեկավարվել կից ուղարկվող «մեթոդական հարցեր քաղաքական դպրոցական հիմնարկների վերաբերյալ» թեզիսներով: Լիկ. և կիս. դպրոցների մնացած նյութերը պետք է ուսումնասիրել հետևյալ ուսուցչական ուղղության մանկավարժական խորհրդակցությունը:

Յուրաքանչյուր ուղղության կոնֆերանսի լիկ. և կիս. դպրոցներում պարտադր ուսուցիչներն անպայման պետք է ունենան հետևյալ ձեռնարկներն ու դասագրքերը.

1. Լիկկալանների ծրագիր.
2. Կիսագրագետների ծրագիր.
3. Մեթոդական ժողովածու.
4. Ձեռնարկ տնտեսական աշխարհագրության և բնագիտության.
5. Չափ ու կշռի մեծապես սխալմի անհրաժեշտությունը.
6. Գրագետ.
7. Աշխատանք 1 մաս
8. Աշխատանք 2 մաս
9. Հաշվառման ձև:

10 «Հասակավորների մատենատեղիական գիրք» (Գասպարյան)

Քաղաքագիտությունը լիկկալաններում.

Քաղաքագիտությունը լիկկալաններում սովորողներին իրազեկ է պահում շրջապատող քաղաքական ու հասարակական կյանքին՝ հնարավորություն տալով նրանց գիտակցորեն մասնակցելու լեռերի շինարարական ու քաղաքական կյանքին:

2. Քաղաքագիտությունը լիկկալանում տարվում է վոչ թե իբրև առանձին դաս, այլ վորպես պարզաբանում այն բոլոր լողունների, վորոնք հանդիպում են «Գրագետ» դասագրքում:

3. Քաղաքագիտությունը լիկկալանում սերտորեն կապված պիտի լինի դասագրքի նյութի հետ: Պարապմունքը պետք է ստորվի վորպես պարզաբանում այն բոլոր լողունների, նյութի և հեղափոխական տոների, վորոնք ամփոփված են դասագրքի մեջ:

4. Առաջին յերկու ամիսներն ուսուցիչը տանում է գրույցներ, վորի միջոցով չուրացվում է լողունների հասկացողությունն ու նրանց գիտակից ընթերցումը: Տառերի ճանաչման շրջանից հետո (3—4) քաղաքագիտական հարցերի վերաբերյալ գրույցները նպատակ ունեն ավելի խորացնելու քաղաքագիտական այն բոլոր գիտելիքները, վորոնց ուսանողները ստացել են առաջին շրջանում: Այս պատճառով ուսուցչին անհրաժեշտ է նյութերը մեծ մասամբ վերցնել լրագրերից ու ամսագրերից:

5. Լրագիրը հանդիսանում է լավագույն միջոցը ճիշտ հասկանալու ընթացիկ գրությունը և միևնույն ժամանակ նա աշխուժացնում է գրպոցական աշխատանքները, իսկ լիկկալանի պարապմունքներն ավարտելուց հետո, լրագիրը հանդիսանում է անդրագիտության ռեցեզիվի դեմ կոմիտե լավագույն միջոցը:

Մեթոդական հարցերը քաղաքագիտության դպրոցական հիմնարկների վերաբերյալ

1. Պրոլետարական դպրոցի հիմնական նպատակը կալանում է ուսանողությունը կոմունիզմի վողով դաստիարակման մեջ: Դպրոցը պետք է լինի կոմունիստական լուսավորության գեղքը, դասավանդման մեթոդն ևս հիմնված պետք է լինի դասակարգային սկզբունքի վրա:

2. Մեր դպրոցներում ուսանողները պետք է կարողանան պարզ ու վորոշ կերպով չուրացնել ծրագրի հիմնական բովանդակությունը: Նրանց մեջ պետք է զարթեցնել հետաքրքրությունը գեղի կուսակցական հասարակական յեվ քաղաքական հարցերը, նրանցից պետք է պատրաստել ակտիվ կուսակցականներ և խորհրդային շինարարներ:

3. Հասակավորների դպրոցում ինչ տիպի վոր նա լինի, դպրոցավարից թե ուսուցչից պահանջվում է վոչ միայն վորոշ գիտելիքներ ուսանողներին տալու, այստեղ ուսուցիչը պետք է լինի վոչ թե միայն դասատուի դերում, այլ և կրթողի և կազմակերպողի, ունենդիրներից նա պետք է ստեղծի ընկերաբար աշխատող կոլեկտիվ:

4. Այս պատճառով անհրաժեշտ է նախ քան պարապմունքի սկսելը ծանոթանալ սովորողների սոցիալական կազմի, նրանց աշխատանքի ձևի և

կենցաղային պայմանների հետ, իմանալ նրանց մտավոր կարողություններն ու ունակությունները: Ներածական զրույցը պետք է տարվի վոչ թե միայն սովորողների հետ ծանոթանալու նպատակով, այլ և բացատրվի դրալորոցի նպատակը, ծրագրի ընդհանուր բովանդակությունը, կապելով տվյալ դպրոցն ընդհանուր լուսավորության խնդիրների հետ մեր անտեսական վերելքի և յերկրի ինդուստրիալիզացման խնդիրների հետ:

5. Մարքսիստական մեթոդիկան յեղակատ պետք է ունենա այն, թե ուսանողները սոցիալ անտեսական վեր շերտին են պատկանում: Չի կարելի պարագմունքի միևնույն մոտեցումն ունենալ տարբեր միջավայրից դուրս յեկած ուսանողներին, այն է գյուղացիական, բանվորական, կամ ինտելիգենտական:

6. Աչքի առաջ պետք է ունենալ այն հանգամանքը, վոր ինտելիգենտը շուտ է ըմբռնում վերացական խնդիրները, շատ անգամ չպատկերացնելով այս կամ այն յերևույթը կոնկրետ կերպով. այս կամ այն պրոցեսը իրականություն մեջ. սրան հակառակ՝ բանվորը կամ գյուղացին յերևույթը նախ և առաջ պատկերացնում է կոնկրետ կերպով, այնպես, ինչպես նա փաստացի տեսնում է. նա կոնկրետից անցնում է դեպի վերացական ըմբռնումը և հասկանում է նրա էությունը: Այս տեսակետից դասավանդման ժամանակ պետք է յեղնել կոնկրետից կամ մասնավորից պեպի վերացականը—ընդհանուրը: Կամ ընդհանուր այս կամ այն խնդրը պետք է վերլուծել մի քանի կոնկրետ խնդիրների և յերևույթների, վորոնք ծանոթ են բանվորին կամ գյուղացուն, ապա անցնել ընդհանուրին, վերացականին:

7. Ինկատի պետք է ունենալ և այն հանգամանքը, վոր դասավանդման մեթոդը այս կամ այն դպրոցում պայմանավորվում է հետևյալ յերեք հանգամանքներով: 1) դպրոցի նպատակով, 2) սովորողների ոոցիալական կազմով, 3) տվյալ դպրոցի կոնկրետ պայմաններով:

8. Մեր դպրոցները դեռ շատ հեռու յեն դասավանդման ցանկալի մեթոդների գործադրումներից: Մեր պայմանները շատ տեղերում թույլ չեն տալիս կիրառելու Հոկտեմբերյան հեղափոխության առաջադրած նոր մեթոդները,

Մերօգական հարցերը լիկկայաճճեում յեվ կիսագրագետների գպրոցներում

1. Գրագիտությունը սովորելու համար անհրաժեշտ է կիրառել ամբողջ բաների ու նախագասությունների վերլուծական համադրական մեթոդը (տես. Մեթոդական ժողովածու). անգրագետների խմբակներում կոմպլեքսային սխեմներ թելադրում է ինքը դասադիրքը. այստեղ միայն վորոշ հավելումներ պետք է անել թվաբանության նյութն անցնելիս: Կիսագրագետների դպրոցում, նաչած ուսուցչի պատրաստականությանը, պետք է աշխատել կիրառել նույն սխեմներ, յեթե վոչ ամբողջովին, գոնե համաձայնեցնելով հանձնաժողովին հարակից առարկաների նյութը: Լիկկայանների և կիսագրագետների խմբակների պարագմունքների համար կիրառել Քաղլուսպիլովի մեթոդական հանձնաժողովի կողմից կազմած համապատասխան ծրագիրը:

2. Գրելու և կարգալու տեխնիկայի հետ միաժամանակ, դասադիրքից

դուրս պետք է ոգտագործվեն լրագրի վերնագիրը, մատչելի հոդվածների վերնագիրը, սովորողների ազգանունները, գյուղի և քաղաքի անունները, ամսաթիվը, որացույցը և այլն: Ըստ հնարավորության միաժամանակ գործածել և շարժական տառեր:

3. Ռեցիդիվի դեմ կռվելու համար անհրաժեշտ է, վոր ուսուցիչը սովորողին հենց սկզբից կապի գրքի, լրագրի հետ ու նպատակահարմար ձևով ոգտագործի նրանց:

4. Անգրագետների հետ պարագոյ ուսուցիչը վոչ թե միայն պարագելու մեթոդը պիտի իմանա, այլ և ծանոթ լինի ազիտացիայի և պրոպագանդայի մեթոդների հետ անգրագիտության վերացման ասպարեզում:

5. Անգրագիտության վերացման ասպարեզում պետք է մասսայականացնել մեթոդական խնդիրը, խրճիթվարը, ԼԿՅԵՄ-ի անդամները, կիրառների գրագետ պատգամավորուհիները, ակտիվ գրագետ գյուղացիները, վորոնք աշխատում են «կորչի անգրագիտության» ընկ. գծով, պետք է անպատճառ ծանոթ լինեն գրագիտության մեթոդի հետ, ընկերության գծով, թե անհատական և թե խմբակային պարագմունքները տանելու համար:

6. Թվաբանության դասավանդման նպատակը պետք է լինի վոչ թե միայն գրավոր գործնական հաշիվները սովորացնելը, այլ և հազարի շրջանում ծանոթացնել սովորողներին բանավոր գործողությունների պարզ ձևերի հետ:

7. Մեթոդական աշխատանքները խորացնելու համար անհրաժեշտ է ոգտագործել ռալոնական ուսուցչական ժողովները: Բացի գրանից, գոնե տարին մի անգամ, տարվա սկզբին, անցկացնել ռալոններում 3—4 որվա դասընթացներ-կոնֆերենցիաներ, ոգտագործել նաև ամառային ուսուցչական դասընթացները. նույնպես «ժողովրդական լուսավորության» եջերում պարզաբանել մեթոդական հարցեր ու խնդիրներ:

8. Դասավանդման ժամանակ պետք է ուշադրություն դարձնել կարգալու տեխնիկային. պետք է կարգալ բարձր և վորոշ առոգանություններ: Դրավոր տեխնիկան նույնպես պետք է ուշադրության առնվի. պետք է գրել այնպես, վոր վոչ թե միայն ինքը ուսանողը, այլ և ամեն մեկը հեշտություն գրածը կարդա:

ՆՅՈՒԹԵՐ ԴՊՐՎԱՐԱԿԱՆ ՍԵԿՑԻԱՅԻ ՀԱՄԱՐ

Ա. Դպրոցական գործի կազմակերպումը

1. Դպրոցի կազմակերպության հիմնական խնդիրները: Դպրվարությունն անցյալում. — դպրվարությունը ներկայումս. դպրոցն ինչպես որգանիզմ. Դպրոցն ու կյանքը, դպրոցն ու միջավայրը: Դպրոցի խնդիրները: Նոր Դպր. ճանապ. եջ 89—154. Գրականություն H. H. Иорданский школоведение եջ 7—18:

2. Վիճակագրությունը դպրոցում: Վիճակագրությունը դպրոցի կազմակերպչական խնդիրներում:—Ինչ է վիճակագրությունը և աշխատանքի վիճակագրական մեթոդները:—Ժողովրդական լուսավորության վիճակագրումը — Դպրոցական վիճակագրություն:— Դպրոցական հասակի յերեխաների հաշվառումը:— Ազգաբնակչության կյանքի կուլտուր-անտեսական պայմանների հաշվառման գործում ուսուցչի դերը:

Դրակ. նույնը էջ 83—96. — Вихляев — Руковод. по статист. народн. образования, изд. НКП. 1919 г. Над. курсы надому 1924 г. № 19.

Բ. Դպրոցի լեզվադպրոցական կյանքի կազմակերպումը

1. Առանձին դպրոցի տեղը ընդհանուր դպրոցական սխառմի մեջ: Դպրոցական գործն ու դպրոցը: Յուրաքանչյուր դպրոցի կազմակերպիչ ուժերը: Դպրոցի ընդհանուր կառուցվածքը:

Նույնը. էջ 97—100

2. Դպրոցի վարչությունը: Ով և կառավարում դպրոցը: Վարչության տեղական որդանները: Ֆինանսների մասնակարարումը: Տնտ. խորհուրդ և շեֆություն դպրոցում: Դպրվար և դպրոցական խորհուրդ: Աշակերտության մասնակցությունը դպրոցական խորհրդի մեջ: Դպրոցի տեխնիքական պերսոնալը: Դպրոցի հաշվապետությունը: Ազգաբնակչությունը, ծնողներն ու դպրոցը:

На путях к нов. школе 1925—26 г. учит. газета 1924. № 34

Նույնը էջ 197—117

3. Դպրոցի շենքն ու դպրոցի արտաքին կառավարումը: Դպրոցի կառավարության սոցիալ-մանկավարժական նշանակությունը: Դպրոցական շենքը: Դպրոցական բակն ու դպրոցին կից հողարածիրը: Դասարանի կառուցումը: Դպրոցական կահ կարասիք:

Նույնը էջ. 117—123 — Եղիշան՝ «Դպրոցական շենք».

4. Ուսումնական պիտույքներ և ուսումնական հիմնարկներ: Դասագիրք: Դասական պիտույքներ: Ձեռք բերելիք և ինքնաշեն ուսումնական պիտույքներ: Կարինետ լորորատորիաներ: Դպրոցական և կենտրոնական շաբաթական մուգեյ: Դպրոցական զրազարան: Լենինյան անկյուն: Կենդանի բնության անկյուն: Դպրոցական ցուցահանդես: Դպրոցական արհեստանոցներ: Դպրոցի կապը շրջանի արտադրական հիմնարկների հետ:

Նույնը էջ 128—147: На путь к нов. школе, 1924 № 3, 1925 г. № 2—3.

5. Աշակերտություն: Աշակերտության սոցիալական կազմը — Ընդունելություններ: Հասակ — Փոխադրություն նույն խմբում չերկրորդ տարին մնալը և դպրոցից գնալը մինչև դասընթացի ավարտելը: Դպրոցից հեռացնելը: Դպրոցի ավարտելը: Յերկեսու դաստիարակություն:

Նույնը. էջ 148—156.

Դպրոցական աշխատանքի կազմակերպումը — Դպրոցական աշխատանքների կազմակերպությունը և վողջ բովանդակությունը: Աշխատանքի պլանի ընդհանուր ըստ ԿՍԻ-ի ծրագրերի: Աշխատանքի կազմակերպումն ու մեթոդները: Որինակելի և մինիմալ ծրագրեր: Յերեխաների մասնակցությունը ծրագրի մշակման գործում: Կոլլեկտիվ և անհատական աշխատանքի կազմակերպումը: Խմբակային և ողակային աշխատանքի կազմակերպումը: Աշակերտության տնային պարապմունքները: Ամասնային դպրոց — 1 2 3 խմբերի հետ միացյալ պարապմունք:

Նույնը էջ 157—182. Ժողովուս. 1927 թ. № 6 էջ 16:

Դպրոցական աշխատանքի հաշվառումը — Հաշվառման ընդհանուր հիմունքները: Հաշվառման ձեւերն ու տեսակները: Հաշվառման ժամանակահատվածները: Դպրոցական հաշվառման հաշվառում: Որպեսզի աշխատանքի հաշվառումը: — Նույնը էջ 182—191. Ժողովուս. 1927 թ. № 4 էջ 25:—

Նախաշրջանները: Քանակական և վերական հաշվառում: Որպերը: Անհատական և կոլլեկտիվ հաշվառում: Ցուցահանդեսներ: Ուսուցչի աշխատանքի հաշվառումը: —

Նույնը էջ 182—191. Ժողովուս. 1927 թ. № 4 էջ 25:—

Դպրոցական կյանք — Դպրոցի կյանքը: Դպրոցական որ: Ուսումնական պարապմունքների բաշխումը, կապված չերեխաների հոգնածության հետ: Ամառնային, ձմեռային և զարնային արձակուրդներ: Դպրոցական տոներ Դպրոցական խաղեր: Ակումբային և խմբակային պարապմունքները դպրոցում: Լրագիրը դպրոցում: Աշակերտական հանդեսներ և որագրեր երգիչների: Մանկական դպրոցական և արտադպրոցական կազմակերպությունները: Դպրոցական կոոպերացիա: Դպրոցների հաղորդակցությունը:

Նույնը էջ 210—235: Ժողովուս. 1927 թ. № 5 (էջ 14) № 6 (էջ 16):

Ինքնավարությունը դպրոցում: Ինչ բան և դպրոցական ինքնավարությունը: Ինքնավարություն և դիպլոմալիստ. պատիժ և մանկական դաստարան: Խմբակի, դասարանի և ինքնավարության առաջ գալը: Ինքնավարության սխեման և ձևերը: մանկական ժողովներ, դպրոց, համայնք, ողակային սխառմ և դպրոցական հանրապետություն: Ինքնավարության որդանները: Ինքնավարություն և աշխատանք:

Նույնը էջ 236—252, Նոր դպր. ճանապ. էջ 187

Մանկական ցամաքում ու դպրոցը — Դպրոցում մանկական շաբաթական ու դադափարական հիմունքները: Կանոնադրություն կոմսոմոլի և պիտներության մասին դպրոցում: Համամիութենական ուսուցչական համագումարը կոմսոմոլի մասին: Կոմսոմոլի և պիտներության աշխատանքի բովանդակությունը դպրոցում: Ուսուցչի վերաբերմունքը: —

Նույնը էջ 253—263, Ժող. լուս. № 1 27 թ. էջ 17. № 5 էջ 3. 1926 № 3 էջ 9. Նոր դպր. ճանապ. էջ 392—442.

Դպրոցի սանիտարա-առողջապահական խնդիրները: Առողջապահությունը, սանիտարիան և ֆիզկուլտուրան դպրոցում: Դպրոցական շենքի և հողարածնի հոգատարությունը: Դասարանի հոգատարությունն ու զրազմունքը դասարանում: Աշակերտների հետազոտումը: Աշակերտության ռեֆերը: Ողակային վաննաներ, դուշ և լոգանք: Ֆիզիքական վարժություններ — լողանք, չմուշկախաղ: Խաղեր: Նախաճաշ: Վարակիչ հիվանդությունները դպրոցում, մեկուսացում և ախտահանություն, դպրոցական հիվանդություններ, չերեխաների սոցիալական հիվանդությունները: Ուսուցչի և տեխնիքական պերսոնալի առողջապահությունը: Դպրոցի սանիտարա-առողջապահական հսկողության կազմակերպումը: Դպրոցի սանիտարա-առողջապահական աշխատանքներն ազգաբնակչության մեջ: Բացթողնել և անտառային դպրոցներ, գաղութներ և սանատորիա:

Նույնը էջ 264—286. Ժողովուս. 1927 թ. № 1 էջ 24.

ԾՐԱԳԻՐ ՀԱՍԱՐԱԿԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՒՐՍ-ԿՈՆՖԵՐԱՆՍԻ ՀԱՍԱՐ

Սույն ծրագրի նպատակն է՝ լինելով և աստիճանի գալուցի հասարակագիտության ծրագրից՝ ուսուցչության հնարավորություն տալ կոնֆերենցիաների ընթացքում ինքնուրույն կերպով՝ սեկցիաների միջոցով, ելնենտար կերպով մշակելու այն հասարակագիտական խնդիրները, վերոնշյալ կապված են նրա անմիջական աշխատանքների հետ գալուցում։ Ի նկատի ունենալով ուսուցիչների սահանափակ ժամանակն ու հնարավորությունը այդ կոնֆերենցիաներում, մենք ստիպված ենք տալ ամենամիկնումը և տարրական ձևով, չմոռանալով չերեք, վրա՝ 1 աստիճանի պահանջները բավարարելու համար ուսուցիչը պետք է ունենա ավելի լայն ու խոր հասարակագիտական և քաղաքական պատրաստություն, քան կարող է տալ սույն ծրագիրը։ Այդ նպատակին հասնելու համար, լրացուցիչ տրվում է ավելի լայն ծրագիր, վրա՝ դետեղված և սույն բրոշյուրի վերջում, վերջով ուսուցիչները կպարտապեն իրենց քաղաքական ինքնակրթությունը ամբողջ տարվա ընթացքում։

Այս ծրագիրը կազմվում է ի նկատի ունենալով և աստիճանում արծարծվող հասարակագիտական խնդիրներն առհասարակ՝ առանց ստորաբաժանելու ըստ տարիների։

Ծրագրում նախատեսված նյութը կարելի չէ անցնել զրույցների, բեֆերատների կամ խմբական աշխատանքների միջոցով կամ միաժամանակ կիրառելով այդ չերեք միջոցները՝ ըստ կարիքի և հնարավորությունների։

1. Գյուղի ճեփեսությունը ու նրա կազմակերպությունը

Գյուղատնտեսության բնական պայմանները, գյուղատնտ. սեզոնային բնույթը և կախվածությունը բնական պատահարներից, մեր գյուղատնտեսության ցածր բերքը և դրա պատճառները՝ պարարտացման բացակայությունը, ցածր տեխնիկա, անհատական մանր տնտեսություն, աշխատանքի պայմանները գյուղատնտեսության մեջ, աշխատանքի ծանր բնույթը և անհավասար բաշխումը տարվա՝ զանազան յեզանակներին, ընտանիքի բոլոր անդամների մասնակցությունը գյուղատնտեսական աշխատանքներին, չերեխաների աշխատանքը, կանանց աշխատանքը։

Գյուղի ճեփեսությունը. — Բատրակները, չքավորները, միջակներն ու կուլակները գյուղում, դրանցից ամեն մեկի ապրուստի հիմնական աղբյուրները, կուլակի շահագործման գլխավոր ձևերը գյուղում, բատրակի և չքավորի ապրուստի աղբյուրը՝ վարձու աշխատանք, ուսանողական տնայնագործական գրավումը, գյուղից դուրս աշխատանքի գնալը։

Գյուղում գոյություն ունեցող տնայնագործությունն ու արհեստները, աշխատանքի վատ պայմանները, աշխատի ու բանվորի շահագործումը, ցածր տեխնիկա, անհատական կազմակերպություն։

Գյուղատնտեսության բարեփոխում չեվ կոլեկտիվիզացիա, աշխատանքի ռացիոնալիզացիա չեվ բեքվառն. — Սերմնափոխության և բազմազանության սխեմա, հողի ցրվածության դեմ կռիվ, հողի պարարտացում, աշխատանքի մեքենայացում, տրակտորիզացիա, չեկտրոֆիկացիա։ Այս բոլորը հնարավոր է տնտեսությունը խոշոր՝ կոլեկտիվ հիմունքներով կազմակեր-

պելու միջոցով, արտելներ, կոլեկտիվ և կոմունաներ ու տնայնագործական արտելներ։ Նրանց դերը գյուղատնտեսությունը բարձրացնելու և սոցիալիստական ճանապարհով տանելու համար։ Խորհրդային իշխանությունն ինչ է անում չքավորներին ոգնելու և գյուղատնտեսությունը կոլեկտիվ հիմունքներով կազմակերպելու։

1) Քաղաքագիտության դասագիրք ըստ Յարոսլավսկու բ. ապագր. VI և VII զրույց 62—97 եջ. XI զր. 164—176 եջ։

1) Տալչին և Կոզլով՝ քաղաքագիտություն ա. պրակ, V զրույց 123—147, բ. պրակ, VI և VII զրույցներ եջ 151—192։

3) Արեգճաուզ և Պրոտասով I մաս VIII զրույց 164—186 եջ։

4) Զվագինցեվ և Բերնաշևսկի՝ «Արդյունաբեր. կապիտալիզմի շրջանից», 38—121 եջ։

2. Գյուղի չեվ քաղաքի կապը

Գյուղատնտեսական միջերկրների մի մասի սպառումը քաղաքում, վերտեղից և գյուղացին ստանում իրեն պատկանող անհրաժեշտ ապրանքները, քաղաքի արդյունաբերությունը, գործարանային արտադրություն և գյուղատնտեսություն արտադրության տարբերությունը, նյութի վերամշակում, մեքենայի գործադրություն, աշխատանքի պայմաններն ու աշխատանքի պաշտպանությունը գործարանում այժմ և հեղափոխությունից առաջ, արհեստակցական և այլ կազմակերպություններ գործարանում։ Ո՞ւմ են պատկանում գործարաններն այժմ և ո՞ւմ էին պատկանում առաջ։

Գյուղի և քաղաքի տնտեսական կապը ռազմական կոմունիզմի ժամանակ և այժմ, առևտուր՝ մասնավոր, պետական և կոոպերատիվ։ Գների իջեցման խնդիրը։

1) Քաղաքագիտ. դասագ. ըստ Յարոսլավսկու, VIII զրույց 110—129 եջ։

2) Արեգճաուզ և Պրոտասով Ա. մաս, VII զրույց, 144—162։

3) Զվագինցեվ և Բերնաշևսկի. «Արդյունաբերակ. կապիտ. շրջանից» 3—38. (1 և 2 հր.) Զվագինցեվ և Բերնաշևսկի, «Աշխատանքը նոր կյանքի հիմքն է» 3—57։

3. Խորհրդային սահմանագրությունը

Ընտրության սանդուղքը գյուղական խորհուրդներից մինչև ԽՍՀՄ-ի Խորհուրդների համագումարը։ Խորհրդային որդանները՝ գյուղխորհրդից և քաղխորհրդից սկսած մինչև ԿԳԿ և ժողկոմխորհր. սրանց բոլորի կառուցվածքն ու ֆունկցիաները։ Մանրամասն ծանոթանալ ա) ՀՍԽՀ, բ) Անդրկովկասի Սոց ֆեդ. Խորհ. Հանրապ. և գ) ԽՍՀՄ-ի սահմանագրությունների հետ։

Խորհրդային իշխանության ազդային քաղաքականությունը և ԽՍՀՄ-ի կազմելը։

1) Քաղաքագիտ. դասագիրք ըստ Յարոսլավսկու, ա. զր. 3—16 եջ։

2) Արեգճաուզ և Պրոտասով, Ա. մաս IV զր. 74—98 եջ։

3) Տալչին և Կոզլով՝ քաղաքագիտ. Ա. պրակ II զր. 27—57 եջ։

4) Բերդնիկով և Սվետլով Ա. մաս 188—221 և 377—398 եջեր։

5) Զվագինցեվ և Բերնաշևսկի. Աշխատանքը նոր կյանքի հիմքն է, 49—վերջը։

4. Հանգվորների չեվ գյուղացիների գրուքուներ հեղափոխությունից առաջ չեվ ցրանց պայքարը

Խնչպես ելին ապրում գյուղացիները ցարի և կալվածատերերի լծի տակ. միքեր ելին հողի տերերը (ազնվականներ, բեգեր, ազաներ, չեկեղեցի: Ցարը՝ ամենահարուստ կալվածատերը):

Ճորտություն. ճորտերի տնտեսական և իրավական դրությունը, ճորտության վերացումը 1861 թվին. գյուղացիության վիճակի վատթարացումը, գործարանների առաջացումը. բանվորների առաջացումն ու պայքարը կապիտալիստների դեմ. գործադուլներ: Բազմի գործադուլը. բանվորների կազմակերպումը քաղաքական կուսակցության մեջ. կազմակերպված բանվորության բացահայտ և ընդհատակյա պայքարը ցարի և կապիտալիստների դեմ:

Ռուս-կապոնական պատերազմը. 1905 թվի հեղափոխությունը. հունվարի 9-ը. ընդհանուր գործադուլ. բանվորների պատգամավորների առաջին խորհուրդները, ցարի հրովարտված ազատության մասին. ղեկավարելու ասպետությունը. հեղափոխության արձագանքն Անդրկովկասում, գործադուլներ. գյուղացիական խռովություններ:

1905 թ. հեղափոխության անհաջողությունն ու զրա պատճառները— (բանվորների և գյուղացիների հեղափոխական շարժումներն ու գործողությունները համաձայնեցված չեին, գործը ժողովրդի կողմը չեղ անցել և այլն):

Ցարական Ռուսաստանի ժողովուրդների իրավադուրկ վիճակը. լուսավորությունը ցարական իշխանության ժամանակ. չեկեղեցին և նրա իրավունքները. դպրոցն ու կրոնը՝ վերստին ղեկավարելու ամբողջական: Անդրկովկասում՝ ժողովուրդների փոխադարձ ատելության հրահրումն իշխանության կողմից: 1905 թվի հաշ-թուրքական կոտորածները:

1914 թ. իմպերիալիստական պատերազմը ազգաբնակչության քայքայումը. բանվորական կազմակերպությունների ուժեղացումը, բալլիստների և Լենինի վերաբերմունքը դեպի պատերազմը:

1917 թ. Փետրվարյան հեղափոխությունը. միապետության տապալումը. ժամանակավոր կառավարություն՝ բուրժուաների և կալվածատերերի սեփականությունը պաշտպանող կառավարություն. պատերազմը շարունակելու քաղաքականություն. բալլիստների և Լենինի գործունեությունը ալգ ժամանակ: Հոկտեմբերյան հեղափոխություն. բանվորական, գինավորական և գյուղացիական պատգամավորների խորհուրդի իշխանություն:

Անդրկովկասի բաժանվելը Խորհրդային Ռուսաստանից. ազգային բուրժուական հանրապետությունների կազմվելը. մենշևիկները, դաշնակցականների և մուսավաթիստների տիրապետությունը. իմպերիալիստական չեկերները և Անդրկովկասյան հանրապետությունների «անկախությունը» ալգ չեկերների զորքերն Անդրկովկասում: Իմպերիալիստներն ու ազգամիջյան կռիվները:

Բանվորների և գյուղացիների ասպտամբությունները Անդրկովկասի դանազան վայրերում: Անդրկովկասի խորհրդայնացումը. աշխատավորների ազատագրումը և ժողովուրդների համերաշխությունը խորհրդային իշխանության որոք:

Մեր չեկերի և արտասահմանյան կապիտալիստների ու կալվածատե-

րերի պայքարը խորհուրդների դեմ. քաղաքացիական կռիվներ, ինտերվենցիա (քարտեզի վրա ծանոթանալ քաղաքացիական կռիվների գլխավոր ճակատների հետ):

Հակահեղափոխականների պայքարը Վրաստանում, Ադրբեջանում, Հայաստանում: Փետրվարյան ասպտամբություն:

Կարմիր բանակի և հեղափոխության հաղթանակը բոլոր քաղաքներում: Խորհրդային իշխանության ամրանալն ու ռադիոնալիստական շինարարության անցնելը:

1) Քաղաքացիության դասազրիք բստ Ցարությանվալու. || զր. 17—26 էջ, || զր. 27—41 էջ, || զր. 42—59, || զր. 78—97 էջ, || զր. 110—129 X զր. 130—146 էջ, || զր. 147—163 էջ:

2) Զվագինեյի և Բերնաշևի. Ֆեյդայիզմի շրջանում:

3) Տալին և Կոլոլ. Քաղաքացիություն Բ. պր. X||զր 335—վերջը:

4) Աբեղհաուդ և Պրոտասով Կուսակց. քաղաքացի. || մ. 189—317:

5) Բերդիկով և Սվետլով | մ. X| զրույց 294—328,

5. Կապիտալիստական չեկերներ. — նրանց տնտեսական սոցիալական և քաղաքական կառուցվածքը:

Քարտեզի վրա ծանոթանալ չեկերագնդի գլխավոր պետությունների հետ (Անգլիա, Ֆրանսիա, Գերմանիա, Իտալիա, Միացյալ Նահանգներ, Ճապոնիա և այլն). Խնչ ենք ներմուծում արտասահմանից (մեքենաներ, ֆարիկաներ, վորոշ հում նյութեր):

Խնչպես են կառավարվում ալգ չեկերները. ռւմ են պատկանում հողը, գործարանները, հանքերը, չեկավթուղիներն ալնտեղ և մեղ մոտ. բանվորների պայքարը կապիտալիստների դեմ բուրժուական չեկերներում, ԽՍՀՄ-ի բանվորների կապը մյուս չեկերների բանվորների հետ: Կոմիտերն, Կիմ, Պրոֆինտերն, Մոպր:

Գաղութային չեկերների ճնշումն իմպերիալիստական չեկերների կողմից. Զինաստանի, Հնդկաստանի, Ցեդիպոտսի, Թյուրքիայի, Միրիայի, Մարոկկոյի և ալգ ճնշված ժողովուրդների ազատագրական պայքարն իմպերիալիստների դեմ:

Խորհրդային չեկերների աշխատավորության վերաբերմունքը դեպի ճնշված ժողովուրդներն ու նրանց պայքարը:

1) Աբեղհաուդ և Պրոտասով. — կուսակց. զրագիտ. || մ. 318—347: (Վերցված գրքերում համապատասխան հատվածներ չկան):

ԼՈՒՍԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ԻՆՔՆԱԶԱՐԳԱԶՄԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ԱՌԱՋԱԲԱՆ

Քանիցս արդեն շեշտված է ալն խոշոր հետաքրքրությունը, վոր լուսաշխատավորները և մասնավորապես՝ գյուղական ուսուցչությունը, ցույց են տալիս դեպի ինքնազարգացման խնդիրները: Ցեվ սա բնական է. մեր տրնտեսական, քաղաքական կուլտուրական ընդհանուր վերելքի մեջ լուսաշխա-

տավորութունը ակտիվ շինարարի գերումն է, ուստի և չի կարող իր կուլ-
տուրական մակարդակով հետ մնալ ժամանակի պահանջներին: Խորհրդային
ներկա դպրոցի հետզհետե դարգացող պահանջները մի կողմից, հասարակա-
կան աշխատանքները՝ մյուս, լուսաշխատավորության առաջ նորանոր բարդ-
խնդիրներ են դնում, վորոնց լուծել հաճախ նա զժվարանում է, զուրկ լի-
նելով համապատասխան պատրաստութունից (ինչպես և պալմաններից):
Այստեղից էլ առաջ է գալիս լուսաշխատավորների լավագույն տարրի բուռն
ձգտումը՝ լրացնել իր կրթության թերին, բարձրացնել իր կվալիֆիկացիան
և ընդհանրապես՝ աճել կուլտուրական: Մեր ներկա պալմաններում լուսաշ-
խատավորների կուլտուրական մակարդակը բարձրացնելու հնարավոր է լա-
վագույն մասնալական միջոցը ինքնադարգացման գործի ուղիով և կադ-
մակերպումն է:

Անցյալում այս ուղղությամբ կազմակերպվելու, աշխատելու փորձեր
չեղել են. սակայն այդ փորձերը իրենց ծավալով, կազմակերպությամբ ու
բովանդակությամբ չեղել են անբավարար:

Հաշվի առնելով անցյալի փորձը, ձեռնարկված է 19²⁷ 28 ուսման տա-
րուն լուսաշխատավորների ինքնադարգացման գործը ամբողջ ծավալով և
չեղած պահանջներին համապատասխան կազմակերպելու:

Գործի հաջողութունն ապահովելու համար անհրաժեշտ է առաջին հեր-
թին կուսակցական օրգանների ղեկավարութունն ու ուսանողութունը,
ապա լուսավորության օրգանների (և մասնավորապես քաղաքականութուն-
ների), ինչպես և պրոֆեսիոնալ ու հասարակական կազմակերպութունների
աջակցութունը: Գործի հաջողութունը խոշորագույն համով կախված է նաև
լուսաշխատավորներից իրենցից, նախ՝ թե նրանք ինչ աստիճան նախա-
ձեռնութուն, կազմակերպվածութուն ու համառ հետևողականութուն կը
հայտնաբերեն աշխատանքի ընթացքում: Դրանից էլ հեծապես կախված կը
լինի նրա հաջողութունը:

Լուսավորչության գծով առաջիկա ուսումնական տարվա նախորդին կադ-
մակերպվելիք շրջանային ուսուցչական կուրսկոնֆերանսներին գնելով լուս-
աշխատավորների ինքնադարգացման հիմնական խնդիրները, մեր նպատակն
է տալ ինքնադարգացման գործի կազմակերպության, մեթոդների ու հաշ-
վածման կարևորագույն խնդիրները և, ուղղակի, նախապատրաստվել ուս-
ման տարին սկսվելու հետ անցնել բուն աշխատանքներին: Առաջիկա կուրս
կոնֆերանսներին ուսուցչական կարևոր անելիքը պետք է լինի (բացի վե-
րոհիշելից, վորոշակի, ձևակերպված արտահայտել իր պահանջները և կոնկ-
րետ վորոշել իր անելիքները: Կոնֆերանսին մասնակցող յուրաքանչյուր
ուսուցիչ պետք է վորոշի, թե առաջիկա տարվա ընթացքում ինքնադար-
գացման չեղանակով ինչ խնդիրներ է ինքը ուսումնասիրելու և արդյոք ան-
հատաբար, թե՛ խմբական ձևով: Յեթե պարագմունքի խմբական ձևին ընտրի
(վոր ավելի գերադասելի չէ) նախաձեռնութուն պետք է վերցնի անդն ու անդը
կազմակերպելու խմբակը (համաձայն կանոնադրության) և հրավիրի առաջին
կազմակերպչական ժողովը: Այստեղ խումբը պետք է վորոշի իր հետագա զբաղ-
մունքների առարկան և գիմի միության համապատասխան գավալարչության ու-
ղարկելու ծրագիրը, զբաղմունքներ և այլն: Այս կերպ պետք է վարվեն նաև այնպիսի
ներքին, վորոնք այս կամ այն պատճառով հնարավորութուն չունեն վորեն խմ-
բակում աշխատելու: Այսպիսով հենց կոնֆերանսների ընթացքում կազմ-

վում է ինքնադարգացման առաջիկա տարվա ցանցը: Ցանցը վերը հիշված
ձևով կազմելու աշխատանքները ղեկավարութունը պետք է տանի շրջակա-
կոմին կից կուլտ հանձնաժողովը, վորի կողմից և պետք է կատարվի ան-
հատների ու խմբակների նախնական ցուցակագրութունը: Այժմ մի քանի
խոսք ծրագրի և ծրագրին վերաբերող թեզերի մասին: Ինչպես վերը ասվեց,
ծրագիրը ինքնադարգացման աշխատանքների ներածական մասն է միայն,
վոր անհրաժեշտաբար պետք է լուրացնի ինքնադարգացմամբ պարապել ցան-
կացող յուրաքանչյուր մեկը, վորպեսզի ի վիճակի լինի իր աշխատանքները
կանոնավոր կերպով կատարելու: Հավելվածների ձևով տրված կանոնադրու-
թյունները կոնֆերանսի ընթացքում պետք է մանրամասնորեն ուսումնա-
սիրել, գտնա հաճախակի և, կազմակերպչորեն աշխատանքները ճիշտ գնե-
լու համար:

Ինչ վերաբերում է ըստ ծրագրի թեզերին, սա չեղ տրված է այն նպա-
տակով, վոր վերջում բերված գրականութունը չձարելու դեպքում, հնարա-
վոր լինի անցնել ծրագրի ընդարձակելով, լուսարանելով և հիմնավորելով
ներկայացված թեզերը:

Թեզերի մեջ չեղած գործնական առաջադրությունները անպայման
պետք է կատարել գործնականապես աշխատանքին ծանոթանալու համար:

Տ.—Պողոսյան

(ԾՐԱԳԻՐ)

- I. Ինքնադարգացման կյությունն ու նպատակները.
- II. Ինքնադարգացման աշխատանքի կազմակերպումը.
- III. Ինքնադարգացման աշխատանքի բովանդակութունը.
- IV. Մտավոր աշխատանքի կազմակերպումն ու առողջապահութունը.
- V. Ինքնադարգացման աշխատանքի մեթոդիկան.
- VI. Ինքնադարգացման աշխատանքի հաշվառումը:

(ԶԵԿՈՒՑՄԱՆ ԹԵԶԵՐ)

I. ԻՆՔՆԱԴԱՐԳԱՑՄԱՆ ԵՅՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ

1. Ա. խառնաձուր մասնագետի ձգտումը գիտությանը — Մինչ հեղափո-
խութունը ներկայումս իշխանության տեր բանվոր-գյուղացիական մաս-
նաները գուրկել են բուրժուական կուլտուրայի «բարիքներից» ոգտվելու
հնարավորութունից: Բուրժուական դասակարգային դպրոցների դռները
փակ են ին նրանց առաջ: Հոկտեմբերյան հեղափոխության հետևանքով պրո-
լետարական կուլտուրային հաղորդակից դարձած այդ մասնաները, բնա-
կան, գիտության որ որի վրա աճող չտեսնված պահանջ են առաջադրում:

2. Գիտությանը անհրաժեշտությունը ա. խառնաձուրությանը համար. —
Թեքը ապրում ենք պրոլետարիատի գիտատուրայի շրջանում. Խ. Ս. Ն. Մ. -ի
աշխատավորութունը սոցիալիզմի կառուցման խիստ զժվարին ու պատա-
խանառու գործն է կատարում, վորի համար նրան անհափ անհրաժեշտ է
գիտության կուլտուրայի զենքը: «Վոչ մի չերկիր, վոչ մի դաբաշրջան քա-
ղաքացուն այսպիսի հակայական պահանջներ չի առաջադրել և իրեն հայտ-
նաբերելու այս աստիճան հնարավորություններ չի ընձեռել: Ահա թե ին-

չմէ գիտութեան աշխարհի հսկայական ծարավ կա և մեր կուսակցութեան շարքերում, և անկուսակցական բանվոր դասակարգի շարքերում, և ամենուրեք՝ միութեան բազմամիլիոն քաղաքացիութեան մեջ, — ասում և կուսակցական կիլին¹⁾։

3. Գիտութեան ձեռք բերելու միջոցները. — Մարդկությունը մինչև այժմ ճանաչվում է գիտութեան ձեռք բերելու չերեք միջոց.

ա. Ամենուրեք կյանքի փորձ (անկազմակերպ ինքնազարգացում)։

բ. Դպրոց.

գ. Կազմակերպված ինքնազարգացում,

Այս միջոցները իրարից կտրված, անկախ ու անշատ չեն. ընդհակառակը, խորը կապ կա նրանց միջև։ Դպրոցը, վոր գիտութեան ստանալու ամենից կազմակերպված ձևն է, առանց անկազմակերպ կենսափորձի կամ կազմակերպված ինքնազարգացման աշխատանքի շատ քիչ արդյունք կարող է տալ ավելին՝ դպրոցի աշխատանքը արդյունավետ է այնքան, վորքան նա կապված է իրական, կենդանի կյանքի հետ, վորքան մեծ տեղ է տալիս կազմակերպված ինքնազարգացման աշխատանքներին և կիրառում նրա մեթոդները։ Նույնը գիտութեան ձեռք բերելու մյուս միջոցների մասին։

4. Ինքնազարգացման աշխատանքի ելուքները. — Զբաղվել ինքնազարգացմամբ, նշանակում է համեմատաբար ինքնուրույն կերպով, առանց ուրիշների անմիջական ղեկավարութեան, գրքի, կյանքի ու փորձի միջոցով սխտեմատիկ, կազմակերպված աշխատանք կատարել՝ առաջադրված նպատակին հասնելու համար։

5. Լուսաշխատանքների ինքնազարգացումը. — Լուսաշխատավորների համար ինքնազարգացման աշխատանքն առանձնապես կարևոր, անզամանհրաժեշտ է. առանց ինքնազարգացման աշխատանքի նա վոչ կարող է բավարարել հետզհետե բարդացող դպրոցական-մանկավարժական մեծարժեք աշխատանքը։ Մեր ուսուցիչը հենց իր պրոֆեսիայի պահանջով հարկադրված է ինքնազարգացմամբ զբաղվելու, մյուս կողմից՝ նա հնարավորություն ունի իր ամենուրեք աշխատանքի ընթացքում կուտակած հարուստ փորձը բազմակողմանի կերպով ոգտագործելու ինքնազարգացման նպատակով։

6. Ինքնազարգացման նպատակները. — Ինքնազարգացման աշխատանքի հիմնական նպատակի վերաբերյալ կան տարբեր կարծիքներ վոչ միայն հին, մանր բուրժուական, և նոր մեթոդիստների միջև, այլ և վերջիններիս իրար միջև։ Այսպես՝ Վ. Նեսկին կատարելապես միանում է Ն. Զարով-նյազնու ընդունմանը, ըստ վորի ինքնազարգացման աշխատանքի հիմնական նպատակն «վերափոխել կյանքը իր բոլոր կողմերով իշան աշխատավորներին», մինչդեռ Վ. Վեյկշանը և ուրիշները ինքնազարգացման աշխատանքի հիմնական նպատակը համարում են աշխարհայացքի ընդարձակումը։

Մեր կարծիքով առաջին ընդունումը ավելի ճիշտ է. պրոլետարիատի գիտատուրայի ներկա պայմաններում մեր առաջ գրված միակ հիմնական խնդիրը նոր, սոցիալիստական կյանքի կառուցումն է, աշխարհայացքի ընդարձակման խնդիրը (մաքախզմի և լինինիզմի հիմունքներով) միայն զբանոժանդակող կարևոր գործոնը կարելի չէ նկատել։ Ինքնազարգացման աշխա-

տանքի վերոհիշյալ ընդհանուր, հիմնական նպատակից բացի, յուրաքանչյուր դեպքում կարող են առաջադրվել նրան յենթակա մասնավոր նպատակներ, բղիտղ տվյալ անհատի անձնական հետաքրքրությունից, պատրաստութեան աստիճանից, տեղական կոնկրետ պայմաններից ու պահանջներից և այլն։

II. ԻՆՔՆԱԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

1. Ինքնազարգացման աշխատանքի և Ս. Ս. Ս. — ինքնազարգացման աշխատանքի հսկայական ծավալը, բազմապիսուսությունն ու բարդությունը նկատի ունենալով, նախ՝ չի կարելի այն առնել մի ընդհանուր սխեմայի մեջ և յերկրորդ՝ չի կարելի ամբողջությամբ կենտրոնացնել վորևէ հատուկ որգանի ձեռքում։ Վերոհիշյալ պատճառներով ինքնազարգացման աշխատանքի կազմակերպմամբ զբաղվում են մի շարք կազմակերպություններ, այսպես՝ կուսակցական և կոմսոմոլի կազմակերպությունները, քաղաքացիական ծառայությունները, պրոֆմիությունները, կոոպերատիվ որգանները և այլն։ Պարզ է, վոր սրանցից յուրաքանչյուրը աշխատում է իրեն ավելի վերաբերող վորոշ ուղղությամբ և վորոշ սահմաններում։

2. Ինքնազարգացման աշխատանքի կազմակերպչական ստուկսուրան լուսաշխատի միութեան գծով. — Մեր միութեան գծով ինքնազարգացման աշխատանքները ղեկավարում են պրոֆմարմիններին կից հատուկ ինքնազարգացման հանձնաժողովները։ Այդպիսի հանձնաժողովներ կազմակերպվում են գաղափարական վարչություններից սկսած մինչև կենտրոնական կոմիտեն։ Շրջաններում աշխատանքները ղեկավարում են կուլտ հանձնաժողովները (տես. ինքնազարգացման ոգնող կենտրոնական և Գաղափարային հանձնաժողովների կանոնադրությունը) — (հավելված № 1)։

3. Ինքնազարգացման ոգնող հանձնաժողովների յեվ լուսաշխատի սենեի գերը. — Հանձնաժողովները ինքնազարգացմամբ զբաղվող անհատներին ու խմբակներին տալիս են զանազան ծրագրեր (նախորոք հաշվի առնելով պահանջները), հանձնարարելի գրականության ցուցակներ, կազմակերպում են կոնսուլտացիա, տալիս են մեթոդական ցուցմունքներ և այլն։ Լուսաշխատները կազմակերպում են ինքնազարգացման կարինետներ, շրջիկ զբաղարաններ և ոժանդակում են վերը հիշված և բոլոր այլ միջոցներով։

4. Լուսաշխատանքների ինքնազարգացման աշխատանքի հիմնական ձևերը. — Ինքնազարգացման աշխատանքները կարելի չէ կատարել և անհատաբար, և կոլեկտիվ ձևով։ Կոլեկտիվ աշխատանքի ձևը խմբակայինն է։ Ինքնազարգացման խմբակը կարելի չէ կազմել միանմում 3, մաքսիմում 12 հոգուց։

Թի անհատական և թի խմբակային պարապմունքներն ինքնազարգացման գծով տարվում են կամովին սկզբունքներով։ Այս աչպես լինելով հանգերձ, խմբակային պարապմունքների հաջողությունը ապահովելու համար պետք է խստորեն կատարել հետևյալ պայմանները.

ա. Սմբակը կազմել պատրաստություն միատարր անհատներից.

բ. Բացարձակ կամ քողարկված վորևէ ձևում չգործադրել սրան կամ նրան խմբակի պարապմունքներին մասնակից դարձնելու (այդպիսիք միայն կխանդարեն աշխատանքը)։

¹⁾ Տես. А. Луначарский „Значение самообразования“.

դ. Պարագմունքի նյութն ընտրել խմբակի անդամների հետաքրքրությունն և կարողություններին համապատասխան.

դ. խմբակային պարագմունքների տեխնիկան վորոշելիս՝ հաշվի առնել անդամների պայմանները.

լե. Սկզբից և չեթ կազմակերպչորեն ձևավորել խմբակը (ընտրել նախագահ, քարտուղար, գրադարանագետ), կապվել համապատասխան ինքնազարգացման ոգնող հանձնաժողովի հետ և անշեղ գործադրել խմբակի իր ներքին խնդիրների վերաբերյալ կայացրած վորոշումները.

դ. խմբակի աշխատանքները այս կամ այն ձևով խանգարող անդամին ազատել խմբակի աշխատանքներից:

5. Իճճճազարգացման աշխատանքի նմանակությունը. — Ծրագրերի, աղբյուրների մատնանշում, բացակայությունը ուսուցում (Зачне образование), և ցիզոգիկ կոնսուլտացիա, կոնֆերանսներ և այլն:

6. Իճճճազարգացման աշխատանքների հարցերի շուրջը լուսաբանալու համար կոնսուլտացիայի մասին — (Տես նույն վերնագրով հավելված № 2):

7. Լուսաբանի միության իճճճազարգացման խմբակների կանոնադրությունը: — (Տես կանոնադրությունը՝ հավելված № 3):

III. ԻՆՔՆԱԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆԻ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆՐ

1. Իճճճազարգացման աշխատանքների բովանդակության վորոշումներ. Ինքնազարգացման աշխատանքների ասպարեղում լուսաշխատավորների հետզհետե զարգացող հետաքրքրությունը թափանցում է միութենական կուլտ — աշխատանքների բոլոր բնագավառները: Թեև ինքնազարգացման աշխատանքի բովանդակության խնդրում վորոշ գեր կատարում են նաև լուսաշխատավորների անհատական շահերը, մոտենում և այլն, այնուամենայնիվ, նրանց հետաքրքրությունն հիմնական ուղղությունները վորոշվում են իրենց արտադրական պրոֆեսիոնալ և հասարակական աշխատանքների պահանջներով ու պայմաններով:

Ինքնազարգացման գծով լուսաշխատավորների հետաքրքրությունը զարգանում է գեպի հասարակական-քաղաքական, մանկավարժական, պրոֆեսիոնալ և հանրակրթական (գիտություն, տեխնիկա, գրականություն, գեղարվեստ) ուղղությամբ:

2. «Իճճճազարգացման աշխատանքներ»-ը. — Լուսաշխատավորների կուլտ բաժնին կից ինքնազարգացման ոգնող հանձնաժողովը, հաշվի առնելով լուսաշխատավորների ինքնազարգացման պահանջները, հրատարակել և ծրագրերի մի սերիա, «Ինքնազարգացման աստիճաններ» խորագրով: Այդ սերիայի մեջ մտնում են հետևյալ ցիկլերը՝ 1. հասարակագիտական, 2. գրական-լեզվաբանական, 3. մաթեմատիկական, 4. ֆիզիկո-տեխնիկական, 5. բուսաբանական-գյուղատնտեսական, 6. քիմիա-տեխնիկական, 7. բնագիտություն, մանկավարժական, 8. մեթոդական, 9. մանկավարժական ունակություններ, 10. նախադպրոցական գործ և 11. քաղաքական աշխատանք. սրանցից առաջին վեցը հանրակրթական բնույթ ունեն, մնացածները՝ մանկավարժական:

Ծրագրերի կառուցվածքին և բովանդակությանը ծանոթանալու համար կարդալ В. Вейкшан — «Как работать по ступеням самообразования» և ծրագրերից մեկը քննություն առնել կոնֆերանսում:

IV. ՄՏԱՎՈՐ ԱՇԽԱՏԱՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄՆ ՈՒ ԱՌՈՂՋԱԳԱՀՈՒԹՅՈՒՆՐ

1. Աշխատանքի սխեման ու ծրագիրը. — Ինչպես ամեն մի այլ աշխատանք, նույնպես և մտավոր աշխատանքը, վորպեսզի արդյունավետ լինի, պետք է կատարվի ծրագրված և վորոշ սխեմանով: Անծրագիր, անսխեմա աշխատանքը վոշ միայն հարկավոր արդյունքը չի կարող տալ, այլ և, վորոշ դեպքերում, կարող է վնասել: Մի որինակով պարզենք մեր միտքը: Յենթադրենք դուք պատրաստվում եք գեկուցելու: Այս աշխատանքը ծրագրված ու սխեմանով կատարելու համար պետք է գնաք հետևյալ ընթացքով. ամենից առաջ պետք է պարզեք ձեր գեկուցման նպատակը, նրա բնույթը, ապա թե՛ ձև (ինչ առդիտորիայի), յե՛րր և վորտեղ եք տալու այդ գեկուցումը, այս ամենն անհրաժեշտ են ձեզ ձեր հանձնառությունը լուսաշխատանքում համար: Ապա, համաձայն ձեր նպատակադրության, պետք է կազմեք գեկուցման սխեման և այդ սխեմայի տակ գնեք ձեր ամբողջ գիտեցածը, ունեցած բոլոր տեղեկությունները տվյալ թեմայի վերաբերյալ: Այս աշխատանքն անհրաժեշտ է ձեր սեփական տեսակետները պարզելու, ունեցած փաստական մատերիալը ի մի հավաքելու, դասավորելու և ուրիշ նյութերից, աղբյուրներից ոգտվելու չափը վորոշելու համար: Այնուհետև կատարում եք ձեր գեկուցման վերաբերող նյութերի հավաքում, — և նախնական ծանոթությունից հետո, ընտրում եք դրանցից անհրաժեշտները. դասավորում համաձայն գեկուցման սխեմայի և կազմում ծրագիրը: Ծրագիրը կազմելուց հետո ձեզ մնում է մշակել ընտրած ամբողջ նյութը (այսինքն, կարդալ այն, և, համապատասխան նշանակություններն անելուց հետո, վերցնել հիմնական թեզերը, արտագրել կամ նշանակել մեջբերումների համար անհրաժեշտ հատվածները, թվական տվյալները, կազմել անհրաժեշտ գրաֆիկները, դիագրամները և այլն), ապա կազմել գեկուցման վերջնական կոնսպեկտը, վերը հիշված ամբողջ աշխատանքը կանոնավոր կատարելու և մամանակին ավարտելու նպատակով անհրաժեշտ և հաշվառման յենթարկել գեկուցումը պատրաստելու համար ձեզնից պահանջվելիք ամբողջ ժամանակի չափը և, ձեր տրամադրության տակ յեղած ժամանակամիջոցի հիման վրա՝ բաշխել որերի շարաթների վրա (կազմել աշխատանքի ժամանակացույց) և աշխատել խստիվ կիրառել այն: Աշխատանքի ընթացքում ել ձեզ ձեր ընթացքից շեղող անակնկալների դեմ պետք է համապատասխան կազմակերպչական միջոցներ ձեռք առնենք՝ վորոշված աշխատանքը ժամանակին ավարտելու համար: Այս կերպ տարված աշխատանքը միայն կարող է լինել արդյունավետ ու տնտեսական:

2. Աճառական առանձնահատկությունների նպատակահարմար ոգազորումը. — Մարդիկ, իրեն աշխատող մեքենաներ, տարբերվում են իրարից շատ հատկություններով: Այսպես, հայտնի չե, վոր մարդիկ, բայտ հիշողություն, զանազան տիպերի չեն բաժանվում (մոտորական, լսողական, տեսողական կամ խառը՝ նախորդների զանազան կոմբինացիաները). մի այլ որինակ, նույնպես հայտնի չե, վոր մարդկային որդանիզմը բնորոշակ է աշխատելու ցիկլային ձևով, այսինքն, աշխատանքի համար որդանիզմը բնական լարմանը վորոշ ժամանակից հետո հաջորդում է դադարի, հանգստի պահանջը, ահա այս բնական յերկույթը բոլոր մարդկաց նկատմամբ նույն

նութիւնը չի կատարվում: Մարդկանցից վոմանք շուտ են հոգնում, ուրիշներն՝ ուշ, վոմանք աշխատում են շաբաթական ցիկլերով, մշուսները՝ ամսական: Այն ժամանակ, յիշեք մեկի համար տվյալ աշխատանքը կարող է գուզադիպել եներգիալի լարման առավելագույն աստիճանին, մյուսի համար դա կարող է լինել եներգիալի անկման շրջանը և այլն: Աշխատանքի ընթացքում այս առանձնահատկությունները պիտի հաշվի առնել: Հոգնածութիւնը պրոբլեմի խնդրում խոշոր նշանակություն ունի և հետաքրքրութիւն մոմենտը, անհետաքրքրական աշխատանքը, իրրե կանոն, ավելի շուտ է հոգնեցնում, քան հետաքրքրականը:

3. ՄՏԱՎՈՐ ԱՇԽԱՏԱՆԳԻ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒՄԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՅՈՒՄՆԵՐԸ. — Ինքնազարգացման աշխատանքը ծրագրելիս և այն ըստ ժամանակի դասավորելիս՝ նախ և առաջ պետք է հաշվի առնել և ապահովել մտավոր աշխատանքի հետեւյալ առողջապահական պայմանները:

Չափից ավելի չպետք է ծանրաբեռնվել աշխատանքով, հոգնած վիճակում չպետք է աշխատել, հոգնածութիւնը դադարեցնել պետք է դադարեցնել աշխատանքը և հանգստանալ, յերբեմն ել զբաղվել այլ մոմենտին հաճելի ու հետաքրքրական մի այլ աշխատանքով (ցանկալի է Փիզիկական աշխատանքը): Պետք է ուշադրություն դարձնել նաև աշխատանքի արտաքին պայմանների վրա՝ ընտրել այնպիսի տեղ, վոր լույս լինի, ողջ մաքուր և ազմուկից ազատ: Միաժամանակ մի քանի աշխատանքով չպարապել: Պարտաճանձն է ուշադրությունը, խիստ լարում պահանջում և շուտ հոգնեցնում: Չկարգալ պահած, կրճրով սեղանին հենված և գլուխը շատ ցած ձգած:

V. ԻՆԲՆԱԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆԻ ՄԵԹՈԴԻԿԱՆ

(ԻՆԲՆԱԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ)

1. ԳԻՐԲԸ ԼԵՎ ՏԵՂԸ ԻՆԲՆԱԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ. — Ինքնազարգացման ամենակարևոր միջոցներից մեկը գիրքն է, գրականութիւնը մեջ կուտակված ամբողջ տերունդների, բազմամիլիոն մարդկության կողմից ու անհատական փորձը: Անհնար է մտածել վորեւ հարց, վորի պատասխանը այս կամ այն գրքում կարելի չլինի գտնել:

2. ԻՆԳՆԱՅԵՍ ԱԵՏԻ Ե ԿԱՐԳԱՂ ԳԻՐԲԸ. — Շատերը գիրքը կարգում են ժամանցի համար: Այսպես գիրք կարդալուց ոգուտ չկա: Վորեւ գիրք կարդալուց առաջ պետք է հարց տալ, թե ինչու չես կարգում այդ գիրքը: Յուրաքանչյուր գրքի ընթերցում պետք է կատարվի վորոշ, պարզ նպատակով: Գրքի ընթերցանությունից ընթացքում պետք է ուշադրությամբ հետևել հեղինակի ստեղծագործության ընթացքին, մտքում գրքի կոնսպեկտը կազմել (լեթե այդ գրքով չի արվում) և քննադատի գերում դնել իրեն հեղինակի լեզու-կացությունների վերաբերյալ՝ կուրորեն չընդունել ամեն մի այսած, մի խոսքով՝ կարգալ այնպես, վոր վերջում կարելի լինի թե վերաբերյալ գրքի բովանդակությունը և թե քննադատել այն: Սա այն միջոցն է պահանջն է, վորին պետք է բավարարի ամեն մի կանոնավոր ընթերցում:

3. ԳՐԻՆՆ ԵՐԵՐԻ ՈՂՋԱԳՈՐԾՄԱՆ ԵՎ ԿԱՐԳԱՂՆԵՐԸ. — Գրքի ոգտագործման ամենատարբերակալ լեզանակը մեկ գրքի ծայրի է ծայր կարգալն է: Սա գրքի ոգտագործման ամենատարբերակալ, բայց միակ լեզանակը չէ. գանազան նպա-

տակներով հաճախ ընթերցողը բավարարվում է գրքի մասնակի ընթերցումով, այսինքն՝ կարգում է միայն գրքի մի կամ մի քանի գլուխը: Յեթե իրեն հետաքրքրող նյութը ավելի բազմակողմանի կերպով և ցանկանում պարզաբանել, կարգում է միաժամանակ նույն նյութին վերաբերող մի քանի գրքեր, կամ այդ գրքերից համապատասխան հատվածներ: Այլ դեպքերում ընթերցողը չի բավարարվում իրեն հետաքրքրող մի կամ մի քանի գրքեր միայն մի անգամ կարգալով, այլ կարգում, մշակում է յերկրորդ, յերրորդ անգամ: Գրքի ոգտագործման վերջը թված յեղանակներից մեկի կամ մյուսի կիրառումը անհատական նախասիրությունից հետևանք չէ, այլ բղիտում է ընթերցողի առաջադրած նպատակներից:

4. ԻՆԳՆԱՅԵՍ ԳՐԻ ԱՌՆԵՂ ԿԱՐԳԱՅԱԾԸ. — Կարգացածը լավ յուրացնելու համար գործադրում են մի քանի միջոցներ, գրի չեն առնում առանձնապես կարևոր դարձվածներն ու նախադասությունները, կազմում են կարգացած գրքի կոնսպեկտը կամ թեզերը, գրում են գրքի ընթերցանությունից հետևանքով առաջացած հարցերը և հետադադում աշխատում պարզել այդ հարցերը: Բացի դրանից, գրում են սեփական տպավորություններն ու դիտողությունները կարգացածի վերաբերյալ:

5. ԿԱՐԳԱՅԱԾԻ ՈՂՋԱԳՈՐԾՈՒՄԸ ՄԱՆԿԱԿԱՐԺԱԿԱՆ ՈՒ ԽԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆԳՆԵՐԻ ԲՆԱԳԱՎԱԾՈՒՄ. — Յուրաքանչյուր աշխատանք արժեքավոր է այն չափ, ինչ չափ հասարակականորեն ոգտակար է դառնում: Գիտությունը ձեռք բերելն ինքնապատակ մի արժեք չէ, այլ միջոց՝ կյանքում դործադրելու: Այս տեսակետից ուսուցիչը, բնական է, վոր ինքնազարգացման միջոցով ձեռք բերած իր գիտությունը պետք է գործադրի՝ զարգացում և իր հասարակական աշխատանքների ասպարիզում: Սա մյուս կողմից ավելի կնպաստի խորացնելու ձեռք բերածի գիտական պաշարը:

6. ԻՆԳՆԱԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ԱՅԼ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ. — Գիրքն ինքնազարգացման միակ միջոցը չէ: Բացի գրքից, մեր կուլտուրական կյանքում կան բազմակողմ ալիկարևոր գործոններ, վորոնց կողքից, ի դեպ, հաճախ անցնում ենք անտարբեր, առանց նշմարելու: Վերցնենք որինակ՝ հասարակական փոխհարաբերությունների խնդիրը. բազմազան յերևույթներ ամենորայ մեր պրակտիկայում ծառանում են մեր առաջ, սակայն մեր կողմից հարկավոր ուշադրություն չեն արժանանում, իրենց արժանի բացատրությունը չեն ստանում: Ինքնազարգացման աշխատանքի համար կարևոր միջոցներ են նաև լրագիրը, հետադի, գասախոսի կենդանի խոսքը, հերկայացումը, կինոն, համերգը, երևույթալան, թանգարանը, ցուցահանդեսը և այլն: Վերը թված միջոցներից շատերը գրքի հետ համեմատած, ունեն այն առավելությունը, վոր միայն մտքի վրա չեն ազդում, այլ և զգացմունքների ու կամքի և գաստիարակում են կողմից բնագրները: Ինքնազարգացման համար արանք կարևոր գործոններ են, վոր նույնպես սխտեմատիկ ու ծրագրված կերպով պետք է ոգտագործվեն:

VI. ԻՆԲՆԱԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆԵՐԻ ՀԱՇՎԱՌՈՒՄԸ

1. ԱՇԽԱՏԱՆԳՆԵՐԻ ԽԱՇՎԱՌՄԱՆ ՇԵՄԱԿԱՆՈՒՄԸ. — Կազմակերպչորեն վոչ մի գործ լավ չի կարող գրվել, յեթե չկա կանոնավոր հաշվառում: Հաշվառումը հնարավորություն է տալիս ճանաչել գործի ուժեղ ու թուլը

ողմերը և ձեռք առնել անհրաժեշտ միջոցները նկատված բացերը վերացնելու համար: Ինքնազարգացման աշխատանքի ասպարիզում կանոնավոր և սխառեմատիկ կատարվող հաշվառումը կարևոր է միայն գործը ղեկավարող որդանի, այլ և աշխատանքը կատարող անհատի կամ խմբակի համար: Հաշվառումը կանոնավոր լինելու համար պետք է սահմանված կարգով, պարբերաբար, առանց ուշացումների ներկայացվեն պահանջված ճիշտ գիտողությունները համապատասխան մարմնին:

2 ԻճԳՏԱԳԱՐԳԱԳՄԱՆ ԽԱՐԱԿՆԵՐԻ ԵՎ ԱՃԻԱՏՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆԳՆԵՐԻ ԽԱՎԱՐԱՄԱՆ ԶԵՎԵՐԸ.— Ինքնազարգացման աշխատանքների հաշվառման շատ տեսակներ ու ձևեր գոյություն ունեն: Դրանցից կարևոր է կանգ առնել միայն մեկ տեսակի, այն է արձանագրությունների հետևյալ ձևերի միջև.

Դ Ա Ս Ն . . . Արձանագրութ. (այսինչ) . . . Խմբ. Ն . . . Ներկաների թիվը . . .
 . . . ամիս . . . թիվը . . . Ըստ (այսինչ) . . . Ծրագրի . . . Նախագահ . . .
 աշխ. սկիզբը . . . Ժ . . . Բարտալար . . .
 վերջացր. . . Ժ . . . Բ.

Զբաղմունքի թեման ու յենթաթեման	Խմբակի յեզ-րակացու-թյունը (նյութի մասին)	Առանձին կարծիք (ազ-գանունը)	Հարցեր ու-ցենդենտին	Ռեցենդենտի գիտողու-թյունները
--------------------------------	--	-----------------------------	---------------------	------------------------------

Արձանագրության այս ձևից պարզ է, վոր վերը նշված նախնական տեղեկությունները տալուց հետո առաջին սյունակում արձանագրվում է խմբակի հերթական դասի նյութը (թեման, յենթաթեման), յերկրորդ սյունակում քննության յենթակա խնդրի մասին արտահայտվողների անունը, ազգանունները և ասածների համառոտ բովանդակությունը, յերրորդ սյունակում մտքերի փոխանակությունից խմբակի անդամներից մեկի կամ մյուսի առանձին կարծիքը, յեթե նա համաձայն չէ խմբակի յեզրակացության հետ, ապա՝ հինգերորդ սյունակում արձանագրվում են այն հարցերը, վոր խմբակը, անկարող լինելով լուծել սեփական ուժերով, ուղղում է ռեցենդենտին (կամ կոնսուլտանտին, համապատասխան մարմնի՝ հանձնաժողովի, բյուրոյի և այլն միջոցով): Վերջապես վեցերորդ սյունակում ռեցենդենտը գրված հարցերի պատասխաններն է տալիս և ընդհանրապես՝ անում իր յեզրակացությունները թե խմբակի վորոշումների և թե նրա առանձին անդամների մտքերի մասին:

Հաջորդ պարագմունքը տարվում է նույն կերպ, սակայն այս անգամ

զբաղմունքի հարցերի մեջ գրվում է նաև ռեցենդենտի արած գիտողու-թյունների քննությունը:

Ինքնազարգացմամբ զբաղվող անհատները նույնպես կազմում են իրենց պարագմունքի արձանագրությունները: Այս արձանագրությունների հիմնական սկզբունքը մնում է նույնը, արտաքին ձևը յենթարկվում է վորոշ փոփոխություն և ստանում հետևյալ պատկերը.

Դ Ա Ս Ն . . . Արձանագրություն ինքնուս (նմ) . . . Ն . . . Աշխ. սկիզբը . . . Ժ . . . Բ.
 Ամիս, ամսաթիվը . . . Ըստ (այսինչ) . . . Ծրագրի . . . վերջացր. . . Ժ . . . Բ.

Զբաղմունքի նյու-թը՝ թեմա, ռեցեն-դենտի հարցերը	Պատասխանները	Հրացուցիչ հարցեր ռեցենդենտին	Ռեցենդենտի գիտու-թյունները.
---	--------------	------------------------------	-----------------------------

3. Առաջադրություն 6.— Կոնֆերանսին կուլեկտիվ կերպով քննության առնել վորեւ թեմա (զերադասելի չէ վերևում հանձնարարված «Ինքնազարգացման աստիճաններ» սերիայի ծրագրերից մեկը) և կազմել արձանագրությունը վերը նշված ձևով: Նույնպես և հանձնարարել կոնֆերանսին մասնակցողներից յուրաքանչյուրին անհատաբար մշակել մի թեմա և նույնպես կազմել արձանագրությունը համապատասխան ձևով:

Գրականություն

1. Н. Крупская—Организация самообразования.
2. А. Кравченко—Самообразование в СССР
3. Э. Остерман—Как организовать самообразование и руководить им.
4. П. Керженцев—Организуи самого себя (կա հայերեն թարգ-մանությունը):
5. А. Петров—Техника самообразования.
6. И. Ребельский—Азбука умственного труда.
7. В. Невский.—Азбука самообразования.
8. В. Вейкшан—Как работать по „Ступеням сомообразования“.
9. „Помощь самообразованию“ ամսագրի 25—27 թվերի կոմպլեկտները:
10. „Народный учитель“ ամսագրի նույն թվերի կոմպլեկտները:
11. Ն. Բասկին.—Ինքնազարգացման ուղեցույց:

ՊՐՈՖԼՈԽԵԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

1. Պրոֆմիությունների խնդիրները ԽՍՀՄ-ում պրոֆմիությունները իրենք կամ մոտակայի գյուղացիներ:

Виголок «Что должен знать работн. просвещ. о своем союзе. № 7-15

Լուսաշխի միության մոտակա անելիքները:

Виголок «Что должен знать работн. просвещ. о своем союзе. № 23-26

Ա. ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ

2 Միության ճանաչման կազմակերպական կառուցվածքը: Մեր միությունների կազմակերպման արտադրական սկզբունքը:

Анисимов — Спутник профработника просвещения № 33-36

Լուսաշխի միության կազմը և նրա կառուցվածքը:

Анисимов — Спутник профработника просвещения № 70-75

Դեմոկրատական կենտրոնացում:

Виголок «Что должен знать работн. просвещ. о своем союзе. № 88-91

Վերադաս և ստորադաս մարմինների փոխհարաբերությունները ուղղահայաց և հորիզոնական դժով:

Կանոնադրություն Լուսաշխի Արհմիության, № 26-40

Գիտական աշխատ. սկզբունք:

Анисимов — Спутник профработника просвещения № 135-138

3. Մասնաշաղկապ աշխատանքի խնդիրները. — Ընդհանուր և պատգամավորական ժողովներ, խորհրդակցություններ, կոնֆերանսներ:

Анисимов — Спутник профработника просвещ. № 78-84, 87-88

Աշխատանքը կանանց և չեթափառողության մեջ:

Анисимов — Спутник профработника просвещения. № 88-95

Աշխատանքը գյուղում:

Анисимов — Спутник профработника просвещения № 123-129

Միության տոմար:

Анисимов — Спутник профработника просвещения. № 107-108

Միության համակարգի զարգացումը:

Анисимов — Спутник профработника просвещения. № 108-109

4. Միության ճանաչմանը. — Միության միջոցները և նրանց բաշխումը:

Анисимов — Спутник профработника просвещения. № 112-121

Ցանկեր:

Анисимов — Спутник профработника просвещения. № 112-121

Փոխդիմում:

Анисииов — Спутник профработника просвещения. № 121-123

Բ. ՏԱՐԻՖ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

5. Միության մասնակցությունը պետական որգաններին: — Բյուջետային և արտադրական պլանային աշխատանքներ:

Вигалок «Что должен знать работ. просвещ. о своем союзе? № 26-28

Աշխատավարձ:

Анисимов — Спутник профработника просвещении № 142-145

Տարիք:

Вигалок «Что должен знать работ. просвещ. о своем союзе? № 29-36

Կոլեկտիվ պայմանագրեր:

Анисимов — Спутник профработника просвещения. № 145 153

- Աշխատանքային կոնֆլիկտներ լուծող որ-
գանները: Աнисимов — Спутник
профработника про-
свещения. ԿՂ 154-164
- Գ. Կ. Հ. ֆունկցիաներն ըստ աշխատանքի
որենագրքի: Шполянский о работе
Р. К. К. ԿՂ 43-61
- Հաշտարար ատյան, միջնորդ դատարան: Шполянский- О работе
Р. К. К. ԿՂ 43-61
- Աշխատանքի դատարան: Шполянский. О работе
Р. К. К. ԿՂ 43-61
6. Աշխատանքի պաշտպանություններ. — Լուսավո-
րության աշխատավորների աշխատանքի
պաշտպանության խնդիրները: Бирюков. — Об охране
труда работников про-
свещения. ԿՂ 3-6
- Աշխատանքի պաշտպանության պետական
որգաններ: Шполянский- О рабо-
те Р. К. К. ԿՂ 6-8
- Աշխատանքի պաշտպանության միութենա-
կան որգաններ: Шполянский- О рабо-
те Р. К. К. ԿՂ 8 15
7. Սոցիալական ապահովագրություն. — Սոցա-
լահովագրական խորհրդային որենագրու-
թյուն: Шполянский- О рабо-
те Р. К. К. ԿՂ 25-46
- Ապահովագրական ֆոնդեր
- Ոգնության տեսակները և տեխնիկան: Шполянский- О рабо-
те Р. К. К. ԿՂ 25, 46

- Միությունը և ապահովագրական որգան-
ները: Шполянский- О рабо-
те Р. К. К. ԿՂ 25-46
8. Կուլտ աշխատանք. — Միութենական կուլտ աշ-
խատանքների հիմնական խնդիրները: Աнисимов — Спутник
профработника про-
свещения ԿՂ 222-223
- Կուլտ աշխատանքները միութենական ստո-
րին բնիշներում: Աнисимов — Спутник
профработника про-
свещения ԿՂ 223-224
- Կուլտ աշխատանքների նյութական բազան: Աнисимов — Спутник
профработника про-
свещения ԿՂ 224-225
- Միությունն ու վերադատարանական աշխա-
տանքները: Աнисимов — Спутник
профработника про-
свещения ԿՂ 231-232
9. Կուլտ աշխատանքների բովանդակություններ ու
մեթոդներ. — Լուսավորողների տար-
բեր խմբակների պահանջների հաշվառումը: Աнисимов — Спутник
профработника про-
свещения ԿՂ 232-233
- Քաղաքական լուսավորություն, արտադրա-
կան լուսավորություն, պրոֆպրոպա-
գանդա, ինքնազարգացման աշխատանքներ: Աнисимов — Спутник
профработника про-
свещения ԿՂ 233-236
- Ֆիզգաստիարակություն, եքսկուրսիա, հան-
դուսի կազմակերպում: Աнисимов — Спутник
профработника про-
свещения ԿՂ 236-247
- Գրադարանային աշխատանք: Աнисимов — Спутник
профработника про-
свещения ԿՂ 248
10. Լուսաշխատանքների հասարակական աշ-
խատանք. — Գյուղում, ռազմականացման
պրոպագանդայի ասպարիզում, շեֆական
աշխատանքները բանակում: Աнисимов — Спутник
профработника про-
свещения ԿՂ 241-250

11. Լուսաւոսաւորների միութեան համառոտ պատմութիւնը յեզ Լուսաւոսաւորների ինքնեցեացիոցաւ:

Анисимов — Спутник
профработника про-
свещения Եջ 44-57

12. Պրոֆեսիոնալ միջազգային միավորումներ, պաշտար միացյալ ֆրոնտի համար:

Аплетин. Междунаро-
дое учительское дви-
жение Եջ 113-130

Անգլո-Ռուսական կոմիտե և նրա անցյալ ու ներկա գրութիւնը:

Տոմսիկ. Ձեկուցում Արհ.
Համ. 7-րդ համագու-
մարը:

ՀԱՍԱՐԱԿԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐ

(I աս. գալոցի ուսուցիչների ինքնակրթական խմբակների համար)

Մեր աշխատանքային I աստիճանի գալոցի առջև բազմաթիւ խնդիր-
ների թվում գրված է և մի հիմնական և կարեւոր խնդիր՝ ոգնել չեքեխային
հասկանալու իր շրջապատի հասարակական կյանքը. իսկ այդ կյանքը, մա-
նավանդ մեր անցողիկ շրջանում ու պայմաններում, շատ և բարդ ու լի
հազար ու մի հարցերով. ուսուցիչն է, վոր պետք է ոգնի աշակերտին
լուծելու այդ բոլոր խնդիրները՝ գոնե տարրական գաղափար կազմելու հա-
սարակական, քաղաքական կյանքի և լեքիվութիւնների մասին: Վերապատ-
րաստման դասընթացներում անցնելով քաղգրքագիտութիւնը հաճախ բա-
վարար արդյունքներ չի տալիս, վորովհետեւ ուսուցիչները հնարավորու-
թիւն չեն ունենում խնդրուրուին կերպով մշակելու գրված խնդիրները:

Առաջարկվող ծրագրերը, վորը չեղնում է առաջին հերթին I աստի-
ճանում շոշափվող հասարակագիտական խնդիրներից, իրեն նպատակ և
գնում ոժանդակելու ուսուցչին խնդրուրուին կերպով աշխատելու և հասա-
րակական խնդիրներում գրադետ դառնալու աշխատով, վորպեսզի կարողա-
նա բավարարել I աստ. գալոցի պահանջները:

Գրականութիւնն ձեռք բերելու տեսակետից ուսուցչի գործը դուրեաց-
նելու համար ցույց են տրված աշխատքերը, վորոնց հալերեն թարգմանու-
թիւնը կա և վորը կարելի չէ հեշտութեամբ ձեռք բերել. դրանք են. — 1)
Բերդնիկով և Սվետլովի «քաղգրքագիտութեան դասընթաց»-ի I մասը: 2)
Գրիշինի «Լենինյան ուղիով» ձեռնարկի 4 պրակները, և 3) Արեգհատու և
Պրոտասով՝ կուսակցական գրագիտութիւն: Սրանցից վերջինը կազմված է
շատ տարրական ձեռք: Այնպես վոր մասնաշաղկապ ուսուցչութեան համար
իրեն հիմնական ձեռնարկներ պիտի ծառայեն Գրիշին և Բերդնիկով ու
Սվետլով: Ծաշրահեղ դեպքում՝ կարելի չէ բավականանալ սրանցից մեկն ու
մեկով — գերադասելի չէ Գրիշինը:

Մեզ գրադեցնող հիմնական խնդիրները պետք է լինեն հետեւյալները. 1)
Անցողիկ շրջանի իշխանութիւն պրոլետարիատի դիկտատուրան 2) Անցողիկ

շրջանի տնտեսական կառուցվածքն ու խորհրդ. իշխանութեան տնտեսական
քաղաքականութիւնը, 3) բանվորների ու գյուղացիների դրութիւնն անց-
յալում և նրանց պաշտարը նոր կյանքի համար:

I ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԸ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1) Ինչ բան է պետութիւնը. ինչ պայմաններում և ինչու չէ նա ա-
ռաջանում. պետութեան դասակարգային բնութիւնն ու նրա ելութիւնը. պե-
տութեան պահպանման միջոցները:

Բուրժուական պետութիւն. բուրժուական պետութեան պահպանման
միջոցները, բուրժուական դեմոկրատիա ու ազատութիւններ. պարլամեն-
տարիզմ. մեր վերաբերմունքը դեպի բուրժուական դեմոկրատիան ու
ազատութիւնները:

Պրոլետարիատի դիկտատուրան. բուրժուական և պրոլետարական հեղա-
փոխութեան հիմնական տարբերութիւնը, պետական ապարատի վոչնչաց-
ման անհրաժեշտութիւնը. անցողիկ շրջանի պետութիւն — պրոլետարիատի
դիկտատուրան. պրոլետարիատի դիկտատուրայի անհետացման պայման-
ները: Դիկտատուրա. դեմոկրատիան մեզ մոտ և բուրժական չեքի-
րներում. պրոլետարիատի դիկտատուրան — նրա ելութիւնն ու հիմնական
խնդիրները: Խորհրդային իշխանութեան դասակարգային բնութիւնը — բան-
վորագյուղացիական շահակալ բանվորների ղեկավարութեամբ: Կոմունիստ.
կուսակցութեան ղեկավարութիւնն ու պրոլետարիատի դիկտատուրայի
խնդիրը:

Գրականութիւն:

1. Բերդնիկով և Սվետլով, քաղաք. գրագիտ. դասագիրք. VII գլ. 162-
186 Եջ.

2. Գրիշին, Լենինյան ուղիով, պրակ Ա. II գրույց, 43—67 Եջ. I գր.
35—38 Եջ.

3. Արեգհատու և Պրոտասով. Կուսակց. գրագիտ., I մաս 40—51 Եջ:

II ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Խորհուրդների առաջացման պայմանները, խորհուրդները 1905 թ.
հեղափոխութեան ժամանակ, խորհուրդները 1917 թ. փետրվարյան հեղա-
փոխութեանից մինչև հոկտեմբեր, խորհուրդները խորհրդային իշխանութեան
թեան ժամանակ՝ առաջին կոմունիզմի շրջանում և նոր տնտեսական քա-
ղաքականութեան շրջանում, խորհուրդների աշխուժացման խնդիրը:

Խորհրդային սահմանադրութեան ընդհանուր սկզբունքները. մեր վե-
րաբերմունքը դեպի այսպես կոչված ազատութիւնները և մաքուր դեմո-
կրատիան. և զրա արտահայտութիւնը մեր սահմանադրութեան մեջ. մեր
բնտրական սիստեմի սկզբունքները խորհրդային սիստեմը — պրոլետարիատի
դիկտատուրան լեքաշխարհով ամենաապահով միջոցը:

Խորհրդային իշխանութեան ազգային քաղաքականութիւնը և ԽՍՀՄ-ի
կազմը.

Ընտրութեան սանդուղքը. գյուղական խորհուրդներից մինչև ԽՍՀՄ-ի
խորհուրդների համագումարը: Խորհրդային որգանները՝ գյուղխորհրդից և

քաղաքները սկսած մինչև ԿԳԿ ու ժողովուրդը. դրանց բոլորի կառուցվածքը և ֆունկցիաները:

Մանրամասն ծանոթանալ. ՀՍՍՀ, Անդրկովկասի Սոց. ֆեդերատիվ խորհրդ. Հանրապետ. և ԽՍՀՄ սահմանադրությունների հետ:

Գրականություն.

1). Բերդնիկով և Սվետլով. Քաղ. գրագ. դասընթ. | մ. VIII գլ. 188—221.

2). Բերդնիկով և Սվետլով » » » » 377—398.

3). Գրիշին. Լենինյան ուղիով | պրակ. | զրույց 7—42 հջ.

4). Արեգճաուզ և Պրոտասով. Կուսակց. գրագիր. | մ. IV զրույց 74—98 հջ.

III ԱՆՅՈՂԻԿ ՇՐՋԱՆԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՅՎԱԾՔՆ ՈՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՃԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲԱՂԱԲԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

1) Մեր տնտեսությունը—առարկայի շրջանի տնտեսություն. մեր տնտեսության անցողիկ բնույթը. Լենինի ցույց տված 5 շերտերը (5 укладов) մեր տնտեսության մեջ, նախակապիտալիստական, կապիտալիստական և սոցիալիստական ելիմենտները մեր տնտեսության մեջ: Շտապան կապիտալիզմ. դրա դերը 20—21 թվականներին և այժմ, պետք է կապիտալիզմ և կոոպերացիա. կոոպերացիայի դերն ու արժեքը 1921 թվին և այժմ: Պետական արդյունաբերությունը. պետկապիտալիստական թե սոցիալիստական տնտեսություն է: Մասնավոր տնտեսություն—դրա մասը սեփականատիրական և կապիտալիստական սեկտորներ: Կապիտալիստական հասարակարգի տնտեսության և մեր անցողիկ շրջանի տնտեսության ելական տարբերությունը: Մեր տնտեսության մեջ սոցիալիստական ելիմենտների առարկայական աճումն ու դերակշռությունը նախակապիտալիստական և կապիտալիստական ելիմենտների համեմատությամբ: Սոցիալիզմի կառուցման հնարավորությունը մեզ մոտ. անցողիկ շրջանի հասարակարգ, սոցիալիստական հասարակարգ. կոմունիստական հասարակարգ:

Գրականություն:

1). Գրիշին. Լենինի ուղիով. | պրակ. III | IV 68—128 հջ.

2). Բերդնիկով և Սվետլով. Քաղ. գրագ. դասընթ. V | գլ. 136—161 հջ.

2. Խորհրդային իշխանության տնտեսական քաղաքականությունը:

Անցողիկ շրջանի տնտեսական քաղաքականության ընդհանուր սկզբունքներն ու հիմունքները:

Ինչպիսի տնտեսություն ու տնտեսական կառուցվածքն ենք ժառանգել հին կարգերից, մեր տնտեսությունը հեղափոխության սկզբնական շրջանում:

Ռուսաստանի տնտեսական կյանքի ու կառուցվածքի յուրահատկությունները և խորհրդային իշխանության տնտեսական քաղաքականության խնդիրները: 3 գլխավոր շրջան խորհրդային իշխանության տնտեսական քաղաքականության մեջ. — 1) Հոկտեմբերյան հեղափոխությունից մինչև ռազմական կոմունիզմ, 2) Ռազմական կոմունիզմի շրջան, 3) Նոր տնտեսական քաղաքականություն:

Խորհրդ. իշխանության տնտեսական քաղաքականությունը Հոկտեմբերյան հեղափոխությունից մինչև ռազմական կոմունիզմ (բանվորական կոնտրոլ, աստիճանական և չափավոր նացիոնալիզացիա և այլն):

Ռազմական կոմունիզմ. պատճառները (ռազմական, քաղաքական, տնտեսական). ռազմական կոմունիզմի ելությունը:

Արդյունաբերությունը, գյուղատնտեսությունը, առևտուրն ու դրամա ռազմական կոմունիզմի շրջանում:

Բանվորի և գյուղացու կապը ռազմական կոմունիզմի ժամանակ.

Ռազմական կոմունիզմի արդյունքները (ռազմական, քաղաքական, տնտեսական). մեր չեքիլի քաղաքական և տնտեսական դրությունը 1921 թ. սկզբներին:

Ռազմական կոմունիզմի պատմական զնահատությունը:

Գրականություն.

1. Բերդնիկով և Սվետլով. I մաս. XII գլ. 329—343.

2. Գրիշին. Լենինյան ուղիով Ա. պրակ. V զրույց. 129—156.

3. Արեգճաուզ և Պրոտասով. | մաս. 99—102 հջ.

IV. ՆՈՐ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲԱՂԱԲԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ցերկրի տնտեսական և քաղաքական դրությունը 1921 թվի սկզբներին. 'Նեպի' անցնելու անմիջական զրդապատճառները (գյուղացիական խռովությունը, Կրոնշտադի ապստամբությունը և այլն): 'Նեպի' անցնելու տեղական և հիմնական պատճառները. — քաղաքացիական պատերազմը, վերջական լուծումը հետո՝ սոցիալիզմ կառուցելու համար բանվորի և գյուղացու շահակալնոր հիմքի վրա: Նոր տնտեսական քաղաքականության ելությունը. — բանվորի և գյուղացու շահակալի խնդիրը. սոցիալիզմի կառուցումը գյուղացիության մասնակցությամբ:

Խորհրդային իշխանության 'Նեպի' անցնելու առաջին քայլերը (պարենառույթ, տեղական շրջանառության սահմանում առևտրի թուլությունը և այլն):

Նեպը գյուղատնտեսության մեջ. գյուղատնտեսության զարգացումը, վորպես չեկվետ ընդհանուր տնտեսական վերելքի:

'Նեպը և արդյունաբերությունը. մանր, միջակ և խոշոր արդյունաբերություն. արդյունաբերության կազմակերպությունն այս շրջանում: Կոնցեսիա և կապալ:

Առևտուրը վորպես կապ գյուղի ու քաղաքի արդյունաբերության միջև. մասնավոր, կոոպերատիվ և պետական առևտուր:

Դրամական շրջանառության զարգացում. կաշուն դրամի խնդիրը:

Մեր ֆինանսական և հարկային քաղաքականությունը:

Կոոպերացիա—նրա դերը սոցիալիզմ կառուցելու գործում:

'Նեպը—հաղթությունը տարած պրոլետարիատի համար սոցիալիզմ կառուցելու միակ ուղին:

Գրականություն

1. Բերդնիկով և Սվետլով. I մ. XIII գլ. 345—376 հջ.

2. Գրիշին. Լենինյան ուղիով, Գ. պրակ. XIV, XV, XVI և XVII զրույցները 3—117.

3. Գրիշին » » » » XIX դ. 146—194.

4. Արեգհանուկ և Պրոտասով. I մ. V, V, VII և VIII զրույցները 99—185 էջ.

V. Հանգստի լեզվի գլուխգործոցի գրությունն անցյալում ու հիմա պայքարը հույ՝ կապի համար.

(Բանվորական շարժման և Կ. Կ. (Բ.) պատմությունը):

1. Կապիսալիզմի զարգացումը Ռուսաստանում XIX դ. յերկուրդ կիսում լեզվի բանվորական հեղափոխական շարժման առաջին փուլերը:

Ռուսաստանում կապիտալիզմի ուղի զարգացումը և պատճառները: Կապիտալիզմի և ծնվող բուրժուազիայի դաշինքը. ցարական ինքնակալությունը, վորպես այդ դաշինքի արտահայտություն: Գյուղացիության զրույցները 1861 թ. օկտոբրից առաջ և հետո. բանվորության զրույցները կապիտալիզմի զարգացման սկզբնական շրջանում. կապիտալի և ինքնակալության կրկնակի ճնշումը և բանվորների ու գյուղացիների դաշինքը կապիտալիզմի և կապիտալիստների դաշինքի դեմ,

Բանվորական շարժումը 70—80-ական թվականներին. նարոդնիկություն. նրա ելույթներն ու սխալները: Բանվորության առաջին հեղափոխական քաղաքական կազմակերպությունները («Հարավային Ռուսական» և «Հյուսիսային—Ռուսական» բանվորական միությունները). զրանց քաղաքական ու պատճառները:

«Աշխատանքի ազատագրման» խմբակը, նրա ծրագիրը, 80—ական թվականների մարքսիստական խմբակները: Պայքար նարոդնիկության դեմ. 90—ական թվականները. հասարակական ակտիվության վերելք. «Բանվոր դասակարգի ազատագրության պայքարի միություններ»:

1898 թվականի Մինսկի համագումարը և սրա մանիֆեստը.

Գրականություն.

1. Գրիշին, Լենինյան ուղիով. Բ. պրակ. VI զրույց. 157—191 էջ

2. Արեգհանուկ և Պրոտասով II մաս. 193—202 էջ:

3. Բերդիկով և Սվետլով I մ. 294—302.

2. 90—ական թվականների արդյունաբերական վերելքը և բանվորական շարժման աշխուժացումը: Լիբերալ նարոդնիկներ և պայքար նրանց դեմ, Լեզվի մարքսիզմ. Եկոնոմիզմ. պայքար զրանց դեմ. «Իսկրա»:

1. Գրիշին. Բ. պրակ. 7-րդ զրույց 192—217 էջ.

2. Արեգհանուկ և Պրոտասով II 203—204

3. Բերդիկով և Սվետլով I մ. 303—305

3. 1905 թվի ճակատագիր. 900—ական թվակ. արդյունաբերական ճգնաժամը և բանվորների քաղաքական շարժումը. Զուրադուկինա. գյուղացիական շարժումներ. բուրժուազիայի ինքնորոշումն ու կազմակերպումը («ОБЪЕДИНЕНИЕ»): Նոր նարոդնիկություն. սոցիալիստ—հեղափոխականներ. կուսակցության 2-րդ համագումար, ծրագրի և կանոնադրության ընդունումը. համագումարում առաջացած տարաձայնությունները կուսակցության բաժանումը բալլևիկներին և մենշևիկներին. կուսակցությունը 2-րդ համագումարից հետո:

1. Գրիշին. Բ. պրակ. 8-րդ, զրույց 218—249 էջ

2. Արեգհանուկ և Պրոտասով. II մ. 204—214.

3. Բերդիկով և Սվետլով. I մ. 305—309.

4. 1905 թվի հեղափոխությունը. Ռուս-յապոնական պատերազմը և հասարակական զանազան խավերի վերաբերմունքը դեպի այդ պատերազմը:

Հունվարի 9-ը, գործադուլային շարժում. գյուղացիական խռովություններ. Ռ. Ս. Գ. Կ. 3-րդ համագումարը և մենշևիկներին կոնֆերենցիան: 2 տակտիկա. տարբեր գնահատականներ հեղափոխության շարժիչ ուժերի և նրա բնույթի. բուրժուազիայի, գյուղացիության ու պրոլետարիատի դերը հեղափոխության մեջ՝ ըստ բալլևիկների և մենշևիկների: Հեղափոխության զարգացումն ու հետագա ընթացքը. հեղափոխության պարտությունն ու պատճառները: ՌՍԴԲԿ I V և V համագումարները, հունիսի 3-ի հեղաշրջումը:

1. Գրիշին. Բ. պրակ. 9-րդ զրույց, 250—279 էջ:

2. Արեգհանուկ և Պրոտասով. II մ. 10-րդ զրույց, 215—235 էջ.

3. Բերդիկով և Սվետլով I մ. 310—314

5. Առաջին հեղափոխությունից մինչև իմպերիալիստական պատերազմը. Հունիսի և Կոնֆերենցիայի օրերը—կապիտալիզմի և խոշոր բուրժուազիայի դաշինքը. բանվորական շարժման ճնշումը. արդյունաբերական դեպրեսիա և բանվորական շարժման անկում. գյուղացիական շարժումների ճնշումը, ինտելիգենցիայի հեռացումը հեղափոխությունից: Լքվածություն կուսակցության մեջ. լիկվիդատորներ և պայքար նրանց դեմ. «ձախ» թեքումներ կուսակցության մեջ, (բոլշևիստներ, ուլտիմատիստներ, ոտզովիստներ). պայքար զրանց դեմ:

Նոր վերելք. Լենինի դեպքերը. հունվարյան կոնֆերենցիան. բալլևիկյան ֆրակցիան ինքնուրույն կուսակցության վերածելը: Ոգոստոսյան բռնություններ: Գործադուլային շարժման աճումը և հեղափոխական շարժման փոխվելը (1914 թվի աճումը). «Պրավդա»-ն այդ շրջանում:

1. Գրիշին. Բ. պրակ. 10-րդ զրույց, 280—311 էջ.

2. Արեգհանուկ և Պրոտասով, 11-րդ զրույց, 236—248 էջ.

3. Բերդիկով և Սվետլով I մ. 315—317.

6. Իմպերիալիստական պատերազմը. 1914 թվի պատերազմի իմպերիալիստական բնույթը. ուսական բուրժուազիայի իմպերիալիզմը. II Ինտերնացիոնալի դավաճանությունը և հայրենի բուրժուազիայի կողմնանցնելը. մենշևիկները Ռուսաստանում. ուղիղ—արդյունաբերական կոմիտեները: Բալլևիկները և պատերազմը. Յիմմերվալդի և Կենտալի կոնֆերենցիաները. ցենտրալիզմ և նրա վերաբերմունքը դեպի պատերազմը. Տրոյեկին և նրա դիրքը պատերազմի նկատմամբ:

1. Գրիշին. Բ. պրակ. 11-րդ զրույց. 312—339 էջ.

2. Արեգհանուկ և Պրոտ. II մ. 249—259 էջ.

3. Բերդիկով և Սվետլով. 317—318.

7. Իմպերիալիստական պատերազմը լեզվի փետրվարյան հեղափոխությունը. պատերազմի ազդեցությունը դասակարգային պայքարի ընթացքի

վոս Թուսաստանում. դասակարգային ուժերի գրոթյունն ու փոխհարաբերությունը պատերազմի ընթացքում:

Գրոթյունը հեղափոխության նախորդին. ինքնակալության տապալումը. բանվորների ու գինեգործների խորհուրդներ. ժամանակավոր կառավարություն, յերկիրայինություն. մենշևիկների և եսերների գերը փետրվարյան հեղափոխության մեջ:

Բալլիկները և փետրվարյան հեղափոխությունը. Լենինը և ապրիլյան թեզիսները: Ապրիլյան կոնֆերենցիան. մասսաներին համաձայնողականներից ազատելու խնդիրը. ապրիլի 21-ի դեմոնստրացիան. կոալիցիոն կառավարությունը. հունիսյան հարձակումը. հուլիսյան որերը և բալլիկների տակտիկան. հակահեղափոխության ժամանակավոր հաղթանակը. կուսակցության V համագումարը. պետական խորհրդակցությունը, կորնիլովշինա — սրա պարտությունը և հեղափոխական ալիքի վերելքը. բալլիկները գրավում են խորհուրդների մեծամասնությունը. գյուղացիության հեղափոխ. իրականացումը և բանվորության հետ դաշնակցելը. կալվածատերերի և կապիտալիստների դեմ: Ապստամբության նախապատրաստումը հոկտեմբերից առաջ:

1. Գրիշին, Բ. պրակ, 12-րդ գրույց, 339—370.

2. Աբեղհանուզ և Պրոտասով. 260—271.

3. Բերդիկով և Սվետլով | մ. 318—320 էջ.

V. ՀՈԿՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ԲԱՆԱԳՆՈՒՄԱԿԱՆ ԿՈՒՎՆԵՐԸ

Պրոլետարական հեղափոխության հաղթության պայմանները Թուսաստանում. պրոլետարական հեղափոխության ելությունն ու նրա առջև դրված խնդիրները. սոցիալիզմի շինարարության հիմք գցելը. հեղափոխության գծավորությունները: Բրեստի դաշնագիրը և կուսակցության մեջ առաջացած տարաձայնությունները: Սոցիալիզմի շինարարության Լենինյան պլանը 1918 թվին. Ռազմական կոմունիզմ. պատճառները. կոիվ ներքին և արտաքին հակահեղափոխական ուժերի դեմ. տնտեսական քաղաքականության հարմարեցումը յերկրի պաշտպանության խնդրին. մեր քաղաքականությունը գյուղի և նրա տարրեր շերտերի նկատմամբ. չքավորական կոմիտեներ և գյուղի կուլակաթափությունը. մեր քաղաքականությունը գյուղացիության տարրեր շերտերի նկատմամբ հեղափոխության զարգացման տարրեր շրջաններում:

1). Գրիշին, Բ. պրակ 13 գրույց, 371—401.

2). Աբեղհանուզ և Պրոտասով. || մ. 271—284 էջ.

3). Բերդիկով և Սվետլով, 320—326 էջ.

Հավելված № 1.

Կ Ա Ն Ո Ն Ա Դ Ր Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

ԻՆՔՆԱՋԱՐԳԱՑՄԱՆ ՈԳՆՈՂ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՅԵՎ ԳԱՎԱՌԱՅԻՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐԻ

Հանձնաժողովի նպատակը յեվ խնդիրները

Լուսաշխատավորների դեպի գիտությունն ունեցած ձգտման աճումը և նրա, ինչպես արտադրական և հասարակական աշխատանքների ասպարիզում հայտնաբերած բարդ պահանջները, նույնպես և նրա տեղիվ մասնակցության անհրաժեշտությունը միութենական կյանքի մեջ թելադրում և ամենայն վորոշակիությամբ և անմիջական կերպով կազմակերպել լուսաշխատավորների ինքնազարգացմանն ոգնելու գործը, վորպեսզի նրանք կարողանան կամավոր ինքնազարգացման միջոցով լրացնել իրենց գիտությունը:

Լուսաշխատավորների ինքնազարգացման աշխատանքը պահանջում և վորոշակի ղեկավարություն և սխառեմատիկ ուղնություն:

Գավառային հանձնաժողովները իրենց նպատակ են դնում կազմակերպել ինքնազարգացման աշխատանքը, վերցնել նրա ընդհանուր ղեկավարությունը, մեթոդական ոգնություն ուղարկել և ընդհանրացնել տեղական փորձը, ինքնազարգացման աշխատանքների կազմակերպման ասպարիզում:

Հանձնաժողովների կազմը

Ինքնազարգացմանն ոգնող գավառային հանձնաժողովները կազմակերպվում և աշխատում են Լուսաշխի տներին, իսկ աչնտեզ, վորտեզ աչգպիսիններ չկան, կուլտ-բաժինների կամ կուլտ-հանձնաժողովներին կից: Հանձնաժողովների մեջ մտնում են Լուսաշխի տան Վարչության անդամ կուլտ-բաժնի ներկայացուցիչը, Լուսաշխի տան գրադարանի վարիչը, Լուս-Բաժնի մեթոդական բյուրոյի ներկայացուցիչը և նույնպես այն հիմնարկ-ձեռնարկների ներկայացուցիչներ, վորոնք տանում են ինքնազարգացողական աշխատանք: Կենտրոնական հանձնաժողովների անդամների ընդհանուր թիվը կարող և լինել 15-ից մինչև 9 հոգի:

Գավառային հանձնաժողովները կազմվում են 4—5 հոգուց. նրանց մեջ մտնում են՝ Լուսաշխի տան Վարչության անդամը, Հանձնաժողովի աշխատանքները ղեկավարելու համար՝ խմբակների ներկայացուցիչները, գավառային կուլտ-հանձնաժողովի ներկայացուցիչը, Լուսաբաժնի ներկայացու-

ցիւր և այդ աշխատանքների մեջ շահագրգռված հիմնարկների-ձեռնարկների ներկայացուցիչները:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴԵԿԼԱՐԱՐՈՒՄՈՒՆ ԵՎ ԿԱՍԵ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԻՆՏ

Ինքնազարգացմանն ոգնող հանձնաժողովներն իրենց աշխատանքները համաձայնեցնելու չեն կուտակեցական Կոմիտեյի Ագիտ-պրոպ Բաժնի և արհեստակցական միությունների խորհրդին կից գոյութիւն ունեցող ինքնազարգացմանն ոգնող հանձնաժողովի աշխատանքների հետ:

Հանձնաժողովների ամենակարևոր խնդիրներից մեկը հանդիսանում և այն, վոր նրանք սերտ և կանոնավոր կապ հաստատեն Կենտրոնական Կուլտ-Բաժնին կից ինքնազարգացմանն ոգնող հանձնաժողովի հետ, վորը տալու չեն հիմնական ղեկավարող ցուցմունքներ մեր միության վերաբերող ինքնազարգացման աշխատանքների մասին: Փավառալին հանձնաժողովները իրենց աշխատանքները տանելու չեն կենտրոնական հանձնաժողովի ղեկավարութեամբ: Փավառալին ու շրջանալին հանձնաժողովները ուղարկում են կենտրոնական հանձնաժողովին իրենց տարած աշխատանքի մասին հաշվետվութիւններ: Տեղական հանձնաժողովները մասնակցութիւն են ցույց տալիս կենտրոնի կողմից կազմակերպված համագումարներին, կոնֆերանսներին և խորհրդակցութիւններին:

ԱՇԽԱՏԱՆԵՐԻ ԲՈՎԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ինքնազարգացման աշխատանքների բովանդակութիւնը ընթանալու չեն լուսաշխատավորների՝ իրենց կվալիֆիկացիան բարձրացնելու, հասարակական աշխատանքներին մասնակցելու և պրոֆգրադիտութիւնն ուժեղացնելու ասպարեզներում առաջացած՝ կուլտուրական պահանջները բավարարելու ուղղութիւնով:

Արտադրական-լուսավորութիւն ասպարեզում հանձնաժողովն իր աշխատանքները տանելու չեն համաձայն կենտրոնական մարմինների կողմից մշակված ծրագրի, հարմարեցնելով այդ տեղական պայմանների հետ և համաձայնեցնելով Լուսժողովմատի տեղական ղեկավարող օրգանների հետ: Ընդհանուր կրթական հարցերի ծրագիրը կազմվում և ուղարկվում է Կենտրոնական կից Ինքնազարգացման Կենտրոնական Հանձնաժողովի կողմից:

Ինքնազարգացման աշխատանքը լուսավորական արտադրական ասպարեզում իր բովանդակութեամբ պետք է ընգրկի վոչ միայն մեթոդական բնույթի խնդիրներ, այլ նաև աշխատի հարցեր, ինչպիսին են ԽՍՀՄ-ում և արտասահմանում գոյութիւն ունեցած ժամանակակից մանկավարժական ուղղութիւններ և թեորիաներ: Ուսումնասիրութիւնը բնագիտական և այլ գիտական դիսցիպլինաների, վորոնց չորացումը անհրաժեշտ է լուսաշխատավորին իր արտադրական և հասարակական աշխատանքների համար:

Քաղլուսավորական աշխատանքների ասպարեզում (քաղաքատնտեսութիւն հիմունքները, դասակարգալին կովի պատմութիւնը, մարքսիզմի և լենինիզմի հիմունքները, կուսակցական համագումարների և կոնֆերանսների վորոշումները) Հանձնաժողովը իր աշխատանքները տանելու չեն կուսկոմների համաձայնութեամբ և նրանց ղեկավարութեամբ:

Պրոֆլուսավորութիւն ասպարեզում տեղական հանձնաժողովներն ոգտրվելու չեն այն ծրագրերից, մեթոդական ձեռնարկներից և դասագրքե-

րից, վորոնց հանձնարարում է Կենտրոնական կից ինքնազարգացմանն ոգնող հանձնաժողովը, հարմարեցնելով այդ (պրոֆշարժման թեորիական և գործնական հարցերի մշակումը) մեր միության աշխատանքների պայմանների և խնդիրների հետ, հաշվի առնելով տեղական պայմանները:

ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆԵՐ

Հանձնաժողովների աշխատանքները ընթանալու չեն ինքնազարգացման խմբակներ կազմակերպելով ինչպիս քաղաքում, նույնպես և շրջանում, և անհատական ոգնութիւն ցույց տալով միության անդամներին իրենց ինքնազարգացման աշխատանքների ընթացքում:

Հանձնաժողովը, ինքնազարգացման աշխատանքների և անխիքների մասին միության անդամների մեջ տանելու չեն լայն չափով պրոպագանդա, գրա համար ոգտագործելով միութենական հավաքութիւնները, տեղական մամուլը, հրահանգչական նամակներն և տեղերն ուղարկելով հատուկ դասախոսներ՝ ինքնազարգացման հարցերի շուրջը դասախոսելու:

Հանձնաժողովներն անց են կացնելու կոնֆերանսներ ինքնազարգացման աշխատանքների կազմակերպչական, բովանդակութիւն և մեթոդական հարցերի մասին՝ տարեկան 2 անգամից վոչ ավելի. մեկ՝ աշնանը - ինքնազարգացման աշխատանքների սկզբում, իսկ չերկրորդը՝ տարեկան աշխատանքների վերջում, և միևնույն ժամանակ՝ խմբակների քարտուղարների համար կազմակերպում են սեմինարիաներ:

Կոնֆերանսներում ապահովվելու չեն ինքնազարգացման խմբակների և անհատների լայն ներկայացուցչութիւնը և նաև ինքնազարգացման աշխատանքներ տանող կազմակերպութիւնների և հիմնարկութիւնների մասնակցութիւնը:

Հանձնաժողովների պարտականութիւնների մեջ մտնում է՝ տեղերն ուղարկել նյութեր, ինչպիս Ծրագրալին, նույնպես մեթոդական բնույթի, վորոնք ստացվում են կենտրոնական հանձնաժողովից և խմբակի աշխատանքների համար ունեն գործնական նշանակութիւն: Խմբակների աշխատանքների հետադոտումը շրջանալին և քաղաքալին հանձնաժողովների նախագահների միջոցով, նպատակ ունենալով՝ լայն չափով ոգտագործել ուսումնասիրված նյութերը, ավելի ճիշտ կերպով հարմարեցնելու համար տեղական պայմանների հետ մեթոդական ղեկավարութիւնը և ծրագրերը:

Փավհանձնաժողովների նյութերը (նամակներ, կոնսպեկտներ, դիմումներ, ծրագրեր և այլն) պետք է ուղարկվեն/կենտրոնական հանձնաժողովին:

Ինքնազարգացմանն ոգնող կենտրոնական հանձնաժողովն իրեն նպատակ է դնում հրատարակել ծրագրներ, կոնսպեկտներ, հարցաթերթեր, մեթոդական ձեռնարկներ և միևնույն ժամանակ թարգմանել, ընդհանուր միութենական նշանակութիւն ունեցող, համապատասխան գրականութիւն:

Հանձնաժողովն իր նիստերը գումարելու չեն վոչ պակաս, քան 2 շաբաթը մեկ անգամ: Իր աշխատանքները կատարելիս, հանձնաժողովն ոգտրվելու չեն Լուսժողովմատի ապարատից, հրավիրելով պատահական աշխատանքների համար խորհրդատուներ և մասնագետներ, ծրագրալին բնույթ կրող այս կամ այն հարցերի համար և նաև մասնագետներ՝ ինքնազարգացման աշխատանքների մեթոդիկալի և գործնականի համար: Ինքնազար-

զացմանն ոգնող հանձնաժողովների ծախսերը մտնում են Լուսաշխի տները և կուլտ-բաժինների նախահաշիվների մեջ և միևնույն ժամանակ կարելի չէ ձեռք բերել հատուկ աստիճանային ինքնազարգացման աշխատանքների համար Լուսաժողովատի որդաններից, հատկապես վերապատրաստության համար հատկացված միջոցներից:

ԻճԲճազարգացման աշխատանքների կառուցվածքը ԵՐՋԱՆՆԵՐՈՒՄ

Ինքնազարգացման աշխատանքների ղեկավարությունն և ոգնությունն կազմակերպումը շրջաններում իրագործում է շրջանի կից կուլտ-հանձնաժողովը: Նպատակահարմար գտնել կուլտ-հանձնաժողովների անդամներից մեկին «անշատել» և նրա վրա դնել ինքնազարգացման աշխատանքների կազմակերպման պարտականությունը: Շրջանի կուլտ-հանձնաժողովը գավուսաշխի ոգնությունը տանելու չէ նախապատրաստական աշխատանք, գնելով ինքնազարգացման հարցերը տեղիումների ընդհանուր ժողովներում և ուղարկելով հիմնարկությունները Լուսաշխատավորների ինքնազարգացման ելույթները Լուսաբանող գրականություն: Սիկնույն ժամանակ կազմակերպում է ինքնազարգացման խմբակներ, խմբակների համար գոյություն ունեցող ծրագրի համաձայն, քաշելով ինքնազարգացման աշխատանքների մեջ նաև մենակներին, վորը առաջարկվում է կատարել նույնպես հատուկ մշակված ծրագրի համաձայն: Ինքնազարգացման աշխատանքների հարցերին նվիրված ձեռնարկներ, գրականություն, շրջանի կուլտ-հանձնաժողովը գավառային կենտրոններից: Նպատակ ունենալով համաձայնեցնել Լուսաշխատավորների մեջ շրջանի կուլտ-հանձնաժողովների միջոցով տարվող ինքնազարգացման աշխատանքները ալ միությունների անդամների մեջ տարվող աշխատանքների հետ, ցանկալի չէ կուլտ-հանձնաժողովների աշխատանքների մեջ քաշել ալ կազմակերպությունների և հիմնարկությունների ներկայացուցիչներին, վորոնք նույն շրջանում տանում են ինքնազարգացողական աշխատանք (անկուսակցական գյուղացիական լերիտասարդության, կոոպերատիվ խմբակների և այլն):

Ինքնազարգացման աշխատանքների ավելի հաջողության համար, մանավանդ ուշադրությունը մշակելու համար ծրագրի ալն մասը, վորը կապված է բնագիտական հարցերի Լուսաբանման հետ, գլխավորապես՝ գյուղատնտեսություն, առողջապահական, սանիտարական կրթության, գյուղի բարեկեցության, հարկավոր է կուլտ-հանձնաժողովների աշխատանքների մեջ քաշել գյուղատնտեսներին և բժիշկներին:

Տեղիումի կուլտ-հանձնաժողովը տարվա վերջին կազմակերպում է իր շրջանի ինքնազարգացման խմբակների և առանձին աշխատողների հաշվետու կոնֆերանս:

Հաշվետու կոնֆերանսների ժամանակ հարկավոր է աշխատանքների մեջ քաշել նաև գավառային ինքնազարգացման աշխատանքներին՝ ոգնող հանձնաժողովների ներկայացուցիչներին: Հաշվետու կոնֆերանսի հետևանքները և շրջանի ինքնազարգացման աշխատանքների ընդհանուր գրությունը Լուսաբանել տեղական և կենտրոնական մամուլի էջերում, խմբակների և կուլտ-հանձնաժողովների անդամների միջոցով:

Հավելված № 2.

ԻՄՆԱԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՀԱՐԳԵՐԻ ԾՈՒՐՋԸ ԼՈՒՍԱՇ- ԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ԿՈՆՍՈՒԼՏԱԳԻՏԻ ՄԱՍԻՆ

Ինքնազարգացման ոգնող հանձնաժողովների աշխատանքների կարևոր տեսակներից մեկը հանդիսանում է Լուսաշխատավորների ինքնազարգացման աշխատանքների մեթոդի և տեխնիկայի հարցերի շուրջ կոնսուլտացիա կազմակերպելը:

Ա. Կոնսուլտացիայի կազմակերպումը

Կոնսուլտացիոն աշխատանքներն իրականացնելու համար, ինքնազարգացմանն ոգնող հանձնաժողովը կազմում է մի գրուպալ՝ հետևյալ կազմով. ա) Լուսաշխի կուլտ-բաժնի ներկայացուցիչ, բ) Լուսաշխի տան վարչությունից մի անդամից և գ) գրադարանագետից: Սա հանդիսանում է նրա բյուրոն և աշխատելու չէ ինքնազարգացմանն ոգնող հանձնաժողովի ղեկավարությունը: Կոնսուլտացիոն բյուրոն գրավում է իր աշխատանքների մեջ ակտիվ Լուսաշխատավորներին, Լուսաշխի տան անդամներին և համապատասխան կազմակերպությունների մասնագետներին: Կոնսուլտացիոն բյուրոն սկզբում կազմակերպվում է միայն կենտրոնական Լուսաշխի տան կից. աշխատանքների զարգացումից և փորձի կուտակումից հետո, կարելի չէ և կոնսուլտացիոն բյուրոն կազմակերպել գավառային Լուսաշխի տանը:

Յեթե Լուսաշխի տունն ունի տեղեկատու կամ կոնսուլտացիոն բյուրո, ապա ինքնազարգացման կոնսուլտացիոն բյուրոն իր աշխատանքների ծրագիրը կազմում է նրա աշխատանքների հետ: Ինքնազարգացման աշխատանքների համար ինքնազարգացման անկյուն կամ կարինետ լինելու դեպքում, կոնսուլտացիոն բյուրոն մեր աշխատանքները միացնում է նրանց աշխատանքներին:

Լուսաշխի տներում, հասարակական, պրոֆեսիոնալ և արտագրական աշխատանքների հարցերի շուրջը խմբակներ լինելու դեպքում, կոնսուլտացիոն բյուրոն կապ է հաստատում նրանց հետ և տալիս է ստացված հարցերի մեծ մասը խմբակներին ի քննություն, վորպեսզի նրանց պատասխանները հետո ուղարկվի կոնսուլտացիա պահանջող Լուսաշխատավորներին:

Բյուրոյի յուրաքանչյուր անդամը վերցնում է իր վրա ալ կամ ալն միութենական կազմակերպությունը (գավառ, տեղիում) և իրեն նպատակ է դնում, ինչպես Լուսաշխատավորների խմբակների, նույնպես և մենակների նամակներին պատասխանել:

Կոնսուլտացիոն բյուրոյի ամենահաջող նյութերը կուլտ բաժնի միջոցով ուղարկվում են գավառային Լուսաշխի տներին և կուլտ-հանձնաժողովներին՝ կոնսուլտացիոն գործը տեղերում զարգացնելու նպատակով:

Կոնսուլտացիայի աշխատանքների մասին, միութենական մասսաներին պետք է լայն չափով տեղեկացնել:

Կոնսուլտացիոն գրուպայի միջոցները (փոստային և ալ ծախսեր) դուրս է գրվում կուլտ-ֆոնդից Լուսաշխի տան նախահաշիվ և ծախվում է Լուսաշխի տան վարչության հանձնարարությունով:

Ունեցած փորձի հիման վրա կարելի չէ արձանագրել, վոր կոնսուլ-

տացիան կատարվում է 2 տեսակ. ա) անհատական, բ) մասսայական կոնսուլտացիա: Նրա իրագործման տեխնիկան նույնպես 2 տեսակ է. ա) գրավոր և բ) բանավոր:

Բ. Մասսայական կոնսուլտացիա.—

Լուսաշխատավորների մասսայական կոնսուլտացիան իրագործվում է. ա) Մամուլի միջոցով, բ) Հարց և պատասխանի չերեկոնների միջոցով, գ) Հարց և պատասխանի ցուցահանդեսներ, արկղներ, ալբոմներ կազմակերպելով, հանձնարարելի գրականություն ցուցակներ կազմելով և այլն:

Միութենական կազմակերպությունները անհրաժեշտորեն պետք է ձեռք բերեն տեղական մամուլում բավականին կարևոր բաժին, լուսաշխատավորների կոնսուլտացիայի հարցերի համար (տալով լուսաշխատավորների ինքնազարգացման աշխատանքների առանձին մոմենտների մասին տրված հարցերին պատասխաններ, վորոնք լուսաբանում են նրանց պրակտիկան): Հատուկ միութենական օրգանների մեջ, վորտեղ աչդպիսին հրատարակվում են, հարկավոր է կազմակերպել ֆուլուն բաժին՝ «Ինքնազարգացման հարցեր խորհրդով»: Գրախոսականների բաժնում, բավական կարևոր տեղ պետք է տալ ինքնազարգացման շուրջը չկաժ գրականության տեսություն:

Լուսաշխի տներին և կարմիր անկյուններին հանձնարարել, վոր իրենց աշխատանքի ծրագրի մեջ զնեն հարց և պատասխանի չերեկոնների կազմակերպումը. աչդ չերեկոնների բովանդակությունը պետք է լինի պատասխանել ինքնազարգացման պրակտիկայից բխած ամենաբարդ հարցերին: Յերեկոնների ակտիվ մասնակցողների մեջ հարկավոր է քաշել խմբակների ակտիվ անդամներին և կոնսուլտանտներին, վորոնք (վերջիններս) աչդ չերեկոններում պետք է տան իրենց մասնագիտության վերաբերյալ պատասխաններ: Աչդպիսի չերեկոններ կազմակերպելու մեթոդի և կարգի մասին տես՝ Ребелский — „Вечера вопросов и ответов“.

Մասսայական կոնսուլտացիայի չերրորդ տեսակը հանգիստում է հարց և պատասխանի արկղների, ալբոմների, ինքնազարգացման աշխատանքների տետրակների օգտագործումը և այլն: Լուսաշխատավորին հուզող հարցերը կամ գրում են ալբոմում, կամ գցվում են արկղի մեջ: Վոչ ուշ, քան 2—3 օր հետո, պետք է աչդ հարցերին պատասխաններ տալ կամ ալբոմում գրելով, կամ արկղի կողքին, տախտակի վրա կախելով հարցերն ու պատասխանները:

Յեվ վերջապես գրադարաններում պետք է կազմել ինքնազարգացման աշխատանքների վերաբերյալ գանազան հարցերի մասին չկաժ գրքերի ցուցակներ և նույնպես պարբերաբար կազմակերպել գրքերի ցուցահանդեսներ:

Հարց և պատասխանների չերեկոններում անցկացվող դասախոսությունների թեմաների և չերեկոնների օրինակելի ծրագրերի մշակումը պետք է կատարվի խմբակների մեջ աշխատող կոնսուլտանտների մասնակցությամբ:

Գ. Անհատական կոնսուլտացիա.—

Անհատական կոնսուլտացիան իրագործվում է 2 ճանապարհով. ա) լուսաշխատավորի նամակին պատասխանելով, բ) կոնսուլտանտի և լուսաշխատավորի միջև տեղի ունեցող զրույցի միջոցով:

Պատասխանների բովանդակությունը պետք է լինի՝ մի կողմից տալ մատերիալներ աչն մասին՝ ինչպես ճիշտ գնելաշխատանքը կազմակերպչական և մեթոդական տեսակետից և դրանից բացի, ցույց տալ բոլոր աղբյուրները, վորտեղից կարելի է մանրամասն տեղեկություններ ստանալ ընկերոջը հետաքրքրող հարցերի մասին: Վոչ մի գեպում չի կարելի թուլալուել, վոր գրավոր հարցերի պատասխանները պահվեն մի շարաթից ալելի: Ի լուսակալություն կոնսուլտացիայի տեխնիկայի օրինակը աչպես է. ստացված հարցերը արձանագրում են և հետո տալիս են համապատասխան կոնսուլտանտին: Վերջինս հարցերին տալիս է իր պատասխանը, վորը և ուղարկում են կոնսուլտացիա խնդրող լուսաշխատավորին, իսկ պատճենը մըմում է գործերի մեջ ու կցվում լուսաշխատավորի նամակին: Հարցերը և պատասխանները պահվում են Լուսաշխի տան ընդհանուր գործերի մեջ. իսկ աչնտեղ, վորտեղ աչդպիսին չկա, կուլտ հանձնաժողովի գործերի մեջ:

Բերանացի կոնսուլտացիան պետք է գլխավորապես վերաբերի աղբյուրների մասին տրված հարցերին և նշի, թե վորտեղից հնարավոր է աչ կամ աչն հարցի մասին ըստ ելուծյան պատասխաններ ստանալ. նույնպես և ինքնազարգացման աշխատանքների մեթոդի և տեխնիկայի վերաբերյալ հարցերին:

Դ. կոնսուլտացիաների աշխատանքը.—

կոնսուլտանտը ինքնազարգացման աշխատանքների առանձին ճյուղերի վերաբերյալ կապվում է համապատասխան խմբակի կամ կարիներտի հետ. ծանոթանում է նրանց աշխատանքների հետ կապված հիմնական հարցերին, ձեռք և բերում և տալիս նրանց անհրաժեշտ տեղեկանքներ և աչն:

կոնսուլտանտը հետևում է իր աշխատանքներին վերաբերող հարցերի շուրջը լույս տեսած գրականությանը, աջակցում է գրադարանում համապատասխան բաժին կազմելուն, պատասխանում է հարց և պատասխանի ալբոմում, կամ արկղում իրեն վերաբերող հարցերին, մասնակցում է չերեկոնների անցկացմանը, գասախոսությունների կազմակերպմանը և այլն:

Դրո հետ միասին, կոնսուլտանտը տալիս է բերանացի պատասխաններ և տեղեկություններ լուսաշխատավորներին աչն աղբյուրների մասին, վորտեղից հնարավոր է անհրաժեշտ մատերիալներ ստանալ:

Աչն գեպում, չերը առանձին կոնսուլտանտի համար աչդպիսի աշխատանքը վարելը չափից ավելի ծանրաբեռնում է իրեն, հարկավոր է աշխատանքի քաշել, նրան օգնելու համար, Լուսաշխի տան ակտիվ անդամներից 2—3:

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԼՈՒՍԱՇԽԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԻՆՖՆԱԶԱՐԳԱՑՄԱՆ

ԽՄԲԱԿՆԵՐԻ

Է. Խմբակների նպատակը չեվ աճելիքը

Ինքնազարգացման խմբակների մոտավոր նպատակն ու անելիքն է միացնել լուսաշխատավորներին՝

1. Նրանց պրոֆեսիոնալ արտադրական հասարակական-քաղաքական գործունեությունը ընթացքին առաջացող այս կամ այն հարցերը խորացրած և ինքնուրույն կերպով մշակման յենթարկելու և

2. Հնարավորություն ստեղծելու, վորպեսզի խմբակի անդամները ակտիվ մասնակցություն ցույց տալով դեպի շրջապատող կյանքը՝ ինքնազարգացման աշխատանքների պրոցեսում ձեռք բերած գիտությունը գործնականորեն կյանքում կարողանան կիրառել:

2. Խմբակների կազմակերպումը.

Լուսաշխատավորների ինքնազարգացման խմբակները կարելի է կազմակերպել Լուսաշխի տներում, տեղիումներում, մանկատներում և մանկապարտեզներում, հիմնարկություններում, հանրակացարաններում. բայց այդ բոլոր դեպքերում նրանք պետք է սերտ կերպով կապված լինեն ինքնազարգացմանն ոգնող հանձնաժողովների հետ:

Նպատակ ունենալով աշխատանքների հաջողությունը, պետք է ինքնազարգացման խմբակները մտնեն մոտավորապես միևնույն իրենց գիտություններ և շատ թե քիչ մոտ իրենց աշխատանքներով և անհատական ինտերեսներով՝ լուսաշխատավորներ: Խմբակներում ունենալով շատ ուժեղ կամ թույլ պատրաստվածներ, կարող է վնասել խմբակների նորմալ աշխատանքներին, այսինքն՝ առաջին դեպքում նկատվելու է այն, վոր խմբակների ուժեղ անդամը փորձում է ղեկավարել խմբակը, իսկ չերկրորդ դեպքում՝ նկատվելու է թույլ անդամների կողմից աշխատանքների դանդաղեցում: Խմբակի անդամների թիվը չպետք է ավելի լինի 12 հոգուց: Խմբակի անդամների միմյանք քանակը կարելի է թույլատրել մինչև 3 հոգի:

Խմբակի գոյությունը ձևակերպելու և նորմալ աշխատանքը ապահովելու համար՝ ամենից առաջ հարկավոր է կազմակերպել լուսաշխատավորներից ինչիցիտներների գրուպա՝ 2—3 հոգուց բաղկացած, վորը կարող է քաշել իր աշխատանքների նաև մի քանի անհատների (7—10), վորոնք հետաքրքրվում են տվյալ հարցի ուսումնասիրությամբ: Դրանից հետո կանչվելու է խմբակի կազմակերպչական ժողով, ուր ընտրվում է խմբակի ավագը կամ քարտուղարը, վորի միջոցով խմբակը կապվում է ինքնազարգացմանն ոգնող տեղային հանձնաժողովի հետ: Ինքնազարգացմանն ոգնող հանձնաժողովը առանձին քարտերի վրա ցուցակագրման է յենթարկում խմբակը, լրացնել է տալիս համապատասխան անկետա և կապում է նրան խորհրդատուի հետ, վորպեսզի վերջինս հարկ չեղած դեպքում ոգնություն ցույց տա: Այդ բոլորից հետո, հարկավոր է անցնել խմբակի անդամների մեջ ամենից կարեւոր պարտականությունների բաշխման. խմբակն ընտրելու է հետևյալ դեմքեր՝

1. Ավագ կամ խմբակի նախագահ, վորի պարտականությունը կաշտնալու է նրանում, վոր նա խմբակի անդամներին պարապմունքի է կանչելու, ժողովներում նախագահելու է և հիմնարկների ու կազմակերպությունների հետ կապ է պահպանելու:

2. Խմբակի քարտուղար, վորի պարտականությունն է պարապմունքների արձանագրություններ կազմել, վիճարանությունները գրի անցկացնել և այլն:

3. Գրադարանագետ, վորի պարտականությունն է խմբակի պարապմունքի համար մատերիալներ ընտրել. որինսկ՝ գիրք, պարբերական մամուլ, լրատվիք, տեղեկություններ և այլն:

Ինչքան շատ քանակությամբ խմբակի անդամներն իրենց վրա վերցնեն այս կամ այն կազմակերպչական աշխատանքը, այնքան լավ, վորովհետև ալդ աշխատանքը կարող է տալ շատ արժեքավոր կազմակերպչական, տեխնիքական փորձառություն: Ինքնազարգացման խմբակները կարող են կազմակերպվել՝ ինչպես հարատե ժամանակով (մեկ տարի կամ ավելի) նույնպես և վոչ հարատե ժամանակով, այլ կապված խմբակի այս կամ այն առանձնահատուկ աշխատանքների հետ:

Իրենց աշխատանքների ընթացքում խմբակները կապվում են ինքնազարգացմանն ոգնող հանձնաժողովների հետ. ստանում են նրանցից իրենց պարապմունքների համար ծրագրեր, հրահանգված գրականություն համար ցուցակներ և ունենում են պատահական և սխտեմատիկ խորհրդակցություններ:

3. Աշխատանքների մեթոդը

Ինքնազարգացման խմբակների աշխատանքների մեթոդը կախված է ընդհանուրի պատրաստականությունից, ուստիճանից. կարելի է առաջարկել ինքնազարգացման խմբակների համար աշխատանքի լեքու հիմնական ախղ. նոր սկսող խմբակների համար, վորոնց անդամները քիչ ծանոթություն ունեն ընթերցելու յեղանակների հետ և թույլ պատրաստված են. ամենից թույլատրելին կարելի է համարել կոլեկտիվ ընթերցանությունը և հարցերի կոլեկտիվ վերլուծումը, հենց նույն տեղ՝ խմբակի նիստում: Աշխատանքի ալդ մեթոդը ձեռք է բերվում հետևյալ ձևով. գրականությունը կարգացվում է խմբակի այս կամ այն անդամի կողմից և քննության է յենթարկվում բոլոր ներկաների կողմից, հարցեր դնելու ձևով, կամ թե չե գործադրելով հատուկ հարցադրույկ, յեթե ալգախին կա:

Քարտուղարի կողմից արձանագրության մեջ դրած պատասխանները ուղարկվում է խորհրդատուին կամ մնում է խմբակում, յեթե խորհրդատու չկա: Արձանագրության մեջ հարկավոր է գրել բոլոր մասնակցողների և չհամաձայնվողների կարծիքները՝ կոլեկտիվ ձևակերպությամբ. յեթե կան հարցերի ալնալիս խմբեր, վորը խմբակը չի կարողացել ինքնուրույն կերպով վճռել, ալդ ևս պետք է արձանագրության մեջ անցկացնել:

Այն խմբակների համար, վորոնք իրենց կազմի մեջ ընդգրկում են ավելի պատրաստված ընկերներ, կարելի է աշխատանքի ուրիշ մեթոդ առաջարկել, հիմնված խմբակի անդամների խորացրած անհատական և կոլեկտիվ աշխատանքների վրա: Աշխատանքի ալդ մեթոդը կախնում է նրանում, վոր խմբակի յուրաքանչյուր կամ մի քանի անդամները վերցնում են ինքնուրույն կերպով մշակելու համար խմբակի պարապմունքների ընդհանուր թեմաներից վորեւ յենթաթեման և հետո խմբակի հերթական համալրություն՝ զեկուցում ալդ մասին, պատասխանելով տրված հարցերին, զեկուցումից հետո: Զեկուցումը յսկուց հետո խմբակը հանձնարարում է քարտուղարին հաշվառման յենթարկել վերլուծված յենթաթեմաները մեկ ընդհանուր թեմայի վերածելու համար: Ալդ թեման էլ նույնպես կամ ուղարկվելու է խորհրդատուին, կամ մնալու է խմբակի գործերի մեջ:

Հարկավոր է հիշատակել, վոր խմբակի ինքնազարգացման աշխատանքների մեջ պետք է ոգտագործել վոչ միայն գրքեր, ալլ նույնպես կյանքի փորձը, փորձնական գիտությունը՝ թատրոն, դասախոսություններ, կինո և այլն:

Յ Ո Ւ Յ Ա Կ

Ա. ԱՍՏԻՃԱՆԻ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԴԱՍԱԳՐԲԵՐԻ ՈՒ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԻ

1- 6 խումբ		
1.	Այրբենարան	Աճեմյան
2.	Լուսարձակ 1-ին տարի	Ստ. Մանուկյան
3.	Կենդանի աշխատանք 1-ին մ.	Մ. Գասպարյան
2-րդ խումբ		
1.	Լուսարձակ Բ. տարի	Ստ. Մանուկյան
2.	«Կենդանի աշխատանք» 2-րդ մաս	Մ. Գասպարյան
3.	Կենդանի հաշիվ Բ. տարի	»
3-րդ խումբ		
1.	Լուսարձակ Գ. տարի	Ստ. Մանուկյան
2.	Թվաբանություն խնդրագիրք Գ. տարի	Ա. Շափարյան
3.	Կենդանի աշխատանք	Մ. Գասպարյան
4.	Բնություն և աշխատանք աշխատանքի գիրք և զրադարան 21 գրք.	Զառաֆյան և Արա- րապյան
5.	Դարերը և մարդու աշխատանքը 5 պրակ	Զվյագինյեկ և Բերկ- նա շեփսի
4-րդ խումբ		
1.	Կարմիր արև Գ. տարի	Ս. Հակոբյան
2.	Կենդանի աշխատանք 4-րդ մաս	Մ. Գասպարյան
3.	Թվաբանություն Գ. տարի	Ա. Շափարյան
4.	[REDACTED]	
5.	» տետր	»
6.	Դարերը և մարդկանց աշխատանքը 5 պ.	Զվյագինյեկ և Բեր- նաշեփսի
7.	Քաղաքագիտություն	Ըստ Յարոսլավսկու
8.	Մ ա ր Կ	Զառաֆյան
9.	Տիեզերք	Կամենշչիկով
[REDACTED]		
Դասագիրք բնականուր աշխարհագրութ.		

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0229391

48. 191

125
126
127